

NAPILÓ

XXXIV. ÉVFOLYAM
73. SZÁM
ÁRA: 1,20 FORINT
1977. III. 27.
VASÁRNAP

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Mai számunkban:

- Jól halad a Hajdúsági Cukorgyár építése 3. oldal
- Megkezdték a Kálvin tér átépítését 4. oldal
- Kiállítási séta a megyében 5. oldal
- Kellemetlenkedők — Újváros a „gödör alján” — Családi kör — Kispajtás — Szülőföldünk 9-16. oldal

Kádár János és Erich Honecker március 24-én az ünnepélyes aláírás után kiscserélte az NDK és Magyarország új barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződésének okmányait (Telefoto — ADN/ZB—MTI—KS)

BARÁTSÁGUNK, EGYÜTTMŰKÖDÉSÜNK DOKUMENTUMA

Az okmány, amelyet Berlinben csütörtökön délután látott el aláírásával Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára és Lázár György, a Magyar Népköztársaság miniszterelnöke, valamint Erich Honecker, a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának főtíkára, az NDK Államtanácsának elnöke, nemcsak a két ország számára nagy jelentőségű. A Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság közötti új barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés — immár a fejlett szocialista építés szakaszába jutott — két testvéri ország még jobb, még magasabb szintű együttműködésének dokumentuma. Egyben kifejezi azt a szándékot és kötelezettséget, hogy a szocialista országok és nemzetek további közeledésének törvényszerű folyamatát a szocialista országok közössége javára átfogóan fejlessék és segítsék. Az okmány azt is megerősíti, hogy a népek hősiesséi és önfeláldozó munkája révén elért szocialista vívmányok megszilárdítása és védelme a szocialista országok közös, internacionalista kötelessége.

A szerződés, amelyet — ratifikálásuk után — törvényterábra iktat mindkét szocialista ország, a marxista-leninista politikán alapul, a szocialista internacionalizmus további erősítését szolgálja. Ennek az internacionalizmusnak, testvéri barátságának kiemelkedő megnyilvánulása volt a Kádár János által vezetett magyar párt- és kormányküldöttség négynapos NDK-beli látogatása. Szívvelyes, elvtársi légkör vette körül küldöttségünket — bizonyítékul annak, hogy milyen nagyra értékelik az NDK-ban azt a politikát, amelyet az MSZMP és a Magyar Népköztársaság folytat, és azokat a teljesítményeket, amelyeket — mint ez Erich Honecker beszédében is kifejezésre jutott — a tehetséges, szorgalmas magyar nép elért. A magyar vendégek a Német Demokratikus Köztársaságban tapasztalhatták, hogy ez a baráti szocialista ország, a német munkásmozgalom legjobb hagyományainak folytatója, hatalmas eredményeket ért el és sikeresen halad az NSZEP VIII. és IX. kongresszusán kidolgozott politika, a IX. kongresszuson hozott határozatok megvalósítása érdekében. „Történelmi jelentőségűnek tartjuk — mondotta Kádár elvtárs a forró hangulatú barátsági nagygyűlésen a berlini Köztársaság Palotájában —, hogy Európa szívében a német nép olyan államot teremtett, amely jelentős mértékben gyarapítja a szocializmus, a társadalmi haladás és a béke nemzetközi erőit.”

A rendkívül szívvelyes, elvtársi légkörben lezajlott tárgyalásokon természetesen helyet kaptak a nemzetközi gazdasági integráció fejlesztésének kérdései is annak a fontosságának megfelelően, amit ezek a teendők valamennyi szocialista országban az új társadalom építése anyagi alapjai megteremtésében játszanak. Megállapíthatjuk, hogy a mostani népgazdasági öt éves tervek egyeztetése megteremtette az alapvető feltételt annak, hogy a két ország tovább fejlessze a termelési kooperációt és a gyártásszakosítást. 1980-ra a kölcsönös árucserének már legalább harmadát teszik ki az ilyen megállapodások szerint szállított termékek.

És hogy ez nem egyszerű anyagi, gazdasági kérdés, hanem egyben az emberek közötti barátságot, közeledést szolgálja, az a látogatás is bizonyítja, amelyet Kádár János, Lázár György és a küldöttség többi tagja tett az NDK első államelnökének, Wilhelm Piecknek nevével viselő oberspreei Kábelgyárban. 40 magyar szakember dolgozik itt, nagy szakértelmet kívánó munkát végezve. Mint Kádár elvtárs megjegyezte, hazánk határain kívül dolgoznak ők a magyar nép javára és egyben egy baráti szocialista ország érdekében. A két magyar brigád naplójának egyikébe Kádár János, a másikba Erich Honecker írt üdvözlő sorokat. Aztán Kádár elvtárs javaslatára „előszerződést” írtak alá a munkások között, a műhelyben, a másnapra kitűzött hivatalos állami aktus előtt. Jelképeül annak, hogy a két ország közötti új barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés államférfiak, államok és munkások, állampolgárok, dolgozók közötti barátságot egyaránt szolgálja, erősíti.

Pintér István

Felhívás a debreceni dolgozókhoz ÜLÉST TARTOTT AZ OPERATÍV BIZOTTSÁG

A gyermekintézmények ötödik öt éves tervi fejlesztésének koordinálására alakult operatív bizottság március 24-én a Debrecen városi Tanács vb-termében Borbély Miklós elnökhelyettes elnökletével ülést tartott.

Az ülésen Szabó Zoltán tervosztályvezető tartott tájékoztatót az ötödik öt éves tervidőszak óvodafejlesztési programjának megvalósításáról, az elmúlt évi eredményekről és az 1977. évi célkitűzésekről. Mint mondotta, az ötödik öt éves terv időszakában 3540 új óvodai férőhelyet kell megépíteni. Ebből kétezret központi keretből, a többi meg társadalmi összefogással kell létrehozni.

Az óvodák a tervezett ütemnek megfelelően épülnek: 1976-ban 475 óvodai hely épült, ebből — a Sámsoni úti óvoda — társadalmi összefogással; a tanács beruházásában 1977-ben 675 hely kerül átadásra, ebből társadalmi összefogással valósul meg a Faragó utcai 200 személyes óvoda. Ezenkívül megépül az Orvostudományi Egyetem új, 75 személyes óvodája és befejeződik a MÁV Járműjavító Üzem óvodarekonstrukciója, ami további 50 helybővítést jelent a társadalmi akció keretében.

Az óvodák területelőkészítése folyamatosan, a tervezetnek megfelelően halad. A tervezési és kivitelezési kapacitás a megállapodások és egyeztetések útján biztosított.

A társadalmi összefogással megvalósítandó 1500 óvodai helyből 1264-nek biztosított eddig az anyagi fedezete a kötött megállapodások és a levélben történt vállalások szerint: a közületek 575 saját fenntartású óvodai helyet építenek, saját fejlesztési alapjukból pedig 550 hely létesítéséhez szükséges összeget utalnak át a tanács fejlesztési alapjára az ötödik öt éves terv során; az „Egy nap az óvodákért” mozgalomból 1976-ban a tanács fejlesztési alapjára 60 hely építésére szükséges összeg folyt be, míg a közületek részéről 1977—1980-ig vállalt „Egy nap az óvodákért” befizetésekkel 79 hely valósítható meg.

Folyamatban vannak a tárgyalások a Hajdúsági Bőrgyárral 22 óvodai hely anyagi fedezetének biztosításáról, valamint az Agrártudományi Egyetemmel az egye-

tem területén egy 25 vagy 50 személyes óvoda építéséről.

Az „Egy nap az óvodákért” mozgalomból 1976-ban a tervezett 6—7 millió forint helyett csak 5 638 000 forint befizetés történt. Több vállalat, így például az AFIT XIII. sz. Autójavító Vállalat, a Volán 6. sz. Vállalat, a Hajdú-Bihar megyei Beruházási Vállalat, a Patyolat Vállalat, a Temetkezési Vállalat, a MERKUR Személygépkocsi Értékesítő Vállalat, a TÚZEP Vállalat, a Fogtechnikai Vállalat, a TITÁSZ és a GELKA, 1976-ban nem vett részt az „Egy nap az óvodákért” mozgalomban!

A tájékoztató után hozzászólások következtek: a KISZÖV hamarosan megkötö a szerződést 50 hely létesítésére (az 1264 helybe ezt már beszámították); a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalatnál biztosított a kommunista műszakok szervezése; a Debreceni Tervező Vállalat ingyen tervez meg 1977-ben egy óvodát.

***

Az operatív bizottság felhívással fordul a debreceni dolgozókhoz: kommunista műszakok szervezésével, ebből eredő bérek befizetésével, a nem fizikai dolgozók pedig önkéntes pénzhozzájárulással támogassák 1977-ben is az óvodaépítési akció sikerét! A befolyó pénzeszeget szíveskedjenek átutalni az OTP Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság, Debrecen, 340—98004 pénzforgalmi jelzőszámra vezetett Debrecen városi Tanács V. B. Fejlesztési Alapbetét 709—03257 törzsszámu számlájára, „Egy nap az óvodákért” megjelöléssel. A társadalmi munkát lehetőleg úgy szervezzék meg és a pénzbeli felajánlásokat úgy tegyék meg, hogy az kapcsolódjon április 4-hez, hazánk felszabadulásának évfordulójához, és így a befizetett összegek az év első felében a tanács rendelkezésére álljanak.

Ha az öt éves terv végére a központi forrásokból megvalósuló 2000 óvodai helyen felül sikerül további 1500 helyet megépíteni, kialakítani, akkor Debrecenben az óvodás korú gyerekeknek mintegy 90 százalékát sikerül óvodákban elhelyezni!

Tömegszervezeti vezetők értekezlete

A tömegszervezetek és tömegmozgalmak pártirányításának jellemző megnyilvánulása, hogy péntek délutánra a megyei pártbizottság párt- és tömegszervezetek osztálya összehívta a Hajdú-Bihar megye területén működő, tevékenykedő tömegszervezetek és tömegmozgalmak vezetőit és részükre tájékoztatást adott a legfontosabb megyei politikai kérdésekről.

A tömegszervezetek és tömegmozgalmak hazánkban a szocializmus építésében játszott sajátos szerepüknek megfelelően, választott testületeik irányításával, önállóan tevékenykednek. Tevékenységük alapja a szocializmus építésének programja. Ezért a tömegszervezetek és tömegmozgalmak pártirányítása is elvi, politikai jellegű irányítás, aminek fontos láncszeme a rendszeres, lényegre utaló tájékoztatás is. E tanácskozás összehívásával is ez volt a cél. A megyei pártbizottságon megjelent tömegszervezeti és tömegmozgalmi vezetőket Vigh Mártonné, a megyei pártbizottság növelelőse üdvözölte és tájékoztatta az országos nőkonferencián elfogadott dokumentumról. A tájékoztatótán Kálván Mihály, a pártbizottság párt- és tömegszervezeti osztályának vezetője, Sziklasi Béla a pártbizottság gazdaságpolitikai osztályának munkatársa és Herczku Józsefné, a Vöröskereszt megyei titkára ismertette a megyei párt-végrehajtóbizottság által az utóbbi időben tárgyalt jelentések legfontosabb megállapításait, határozatait. Szó volt többek között az 1976. évi párt-szervezeti beszámoló taggyűlések és küldöttgyűlések tapasztalatairól, a kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezetek megszilárdításának feladatairól, és a vöröskeresztes választások tapasztalatairól. E tájékoztatók a tömegszervezetek munkájában megfelelő orientációt jelentenek.

Dr. Lakatos József beszámolóját tartja

Tanácskoztak a rend önkéntes örei

A közrend és a közbiztonság önkéntes öreinek tartott tanácskozást szombaton délelőtt Debrecenben, a Fegyveres Erők Klubjában a városi és járási rendőrkapitányság vezetősége. Az önkéntes rendőrök csoportvezetőinek elmúlt évi tény-

kedését dr. Lakatos József alezredek méltatta, majd sor került az újonnan felvett önkéntes rendőrök fogadalomtételére, illetve a társadalmi szolgálatban több évet eltöltött személyek kitüntetésére, jutalmazására.

Az értekezlet résztvevőinek egy csoportja

KÖZÉLETÜNK HÍREI

ELUTAZOTT AZ ETIÓP JÓSZOLGÁLATI KÜLDÖTTSEG

Az etióp jószolgálati küldöttség a késő esti órákban elutazott Budapestre. A küldöttség búcsúztatására a Ferihegyi repülőtérre megjelent dr. Korom Mihály igazságügy-miniszter és Garai Róbert külügy-miniszter-helyettes.

A NORVÉG KOMMUNISTA PÁRT KÜLDÖTTSEGE NEK LÁTÓGATÁSA

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának meghívására március 21-26. között látogatást tett hazánkban a Norvég Kommunista Párt küldöttsége, Arne Jörgensennek, a végrehajtó bizottság tagjának, a végrehajtó bizottságjának, a Friehten főszerkesztőjének vezetésével. A norvég küldöttséget fogadta Györi Imre, a Központi Bizottság titkára. Megbeszéléseket folytattak a küldöttséggel Jakab Sándor és Lakos Sándor, a Központi Bizottság tagjai, valamint a KB más felelős munkatársai. A küldöttséggel találkozott Herczeg Károly, a SZOT főtájtárhelyettese és dr. Papp Lajos államtitkár. A vendégek látogatást tettek a Népszabadság szerkesztőségében és Hajdú-Bihar megyében. A norvég testvérpárt küldöttsége szombaton elutazott Budapestre. A Ferihegyi repülőtérre a küldöttséget Grósz Károly, a KB osztályvezetője búcsúztatta.

GÁSPÁR SÁNDOR HAZAÉRKEZETT MOSZKVBÓL

Szombaton hazaérkezett Moszkvából a magyar szakszervezeti küldöttség, amely a szovjet szakszervezetek XVI. kongresszusán vett részt. A delegációt Gáspár Sándor, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a SZOT főtájtárhelyettese vezette. A küldöttséget a Ferihegyi repülőtérre...

ren Herczeg Károly, a SZOT főtájtárhelyettese fogadta, jelen volt V. J. Pavlov, a Szovjetunió budapesti nagykövete is.

ORSZÁGOS IFJÚMUNKÁS-TANÁCSKOZÁS - A CSEPEL MŰVEK MUNKÁSOTTHONÁBAN

Több mint 300 nagyvállalati KISZ-titkár, ifjúsági brigádvezető, a KISZ 20 évvel ezelőtti zászlóbonatásának egykori részesei, továbbá a nemzetközi ifjúsági hegesztőverseny résztvevői gyűltek össze szombaton délelőtt országos ifjúságmunkás-tanácskozásra a Csepel Művek munkásotthonában. A munkaértekezleten Pásztor Gabriella, a KISZ Központi Bizottságának titkára vázolta a KISZ feladatait az idei népgazdasági terjesztésében.

HAZAÉRKEZETT ALGÉRIÁBÓL A SZOT KÜLDÖTTSEGE

Földvári Aladár, a SZOT elnöke által vezetett szakszervezeti küldöttség szombaton hazaérkezett Algériából, ahol tárgyalásokat folytatott az Algériai Dolgozók Általános Szövetsége (UGTA) vezetőivel a két szakszervezeti központ kapcsolatának továbbfejlesztéséről. A küldöttséget a Ferihegyi repülőtérre Kiss Károly, a SZOT alelnöke fogadta.

A MAGYAR PÁRTKÜLDÖTTSEG VARSÓBAN

Rácz Sándornak, az MSZMP KB tagjának, a Központi Bizottság adminisztratív osztálya vezetőjének vezetésével magyar pártküldöttség járt Lengyelországban. A magyar vendégeket fogadta Stanislaw Kania, a LEMP KB PB tagja, a KB titkára. A küldöttség megismerkedett a LEMP KB adminisztratív osztályának munkájával és megbeszélést folytatott több miniszteriumban.

Röviden a nagyvilágból

Szombaton Thaiföldön katonai hatalomátvétel történt. A helyi rádió bejelentette, hogy a hatalmat a három haderőnemen tisztjeiből álló ügynevezett „forradalmi tanács” vette át. Vezetőjük a szárazföldi csapatok főparancsnok-helyettese, Praszert Thammasziri.

Nyikolaj Podgornij, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa elnökségének elnöke szombaton Dar Es Salaamból Zambia fővárosába, Lusakába utazott. A szovjet államfő Julius Nyerere tanzániai elnök meghívására tett hivatalos látogatást a Tanzániai Egyesült Köztársaságban.

Szombaton este Moszkvába érkezett Cyrus Vance, az Egyesült Államok külügyminisztere. Látogatását nemcsak Moszkvában és Washingtonban előzi meg nagy várakozás, hanem a nemzetközi közvélemény osztatlan figyelmét is kiváltja, mint ahogy nemcsak a Szovjetunió és az új washingtoni adminisztráció közvetlen párbeszédéről van szó, hanem a leghatalmasabb szocialista és a leghatalmasabb tőkés állam, a két legerősebb nukleáris hatalom első magas szintű kapcsolatfelvételéről is a tavaly novemberi amerikai választások után.

Kenneth Kaunda zambiai elnök meghívására szombaton hivatalos látogatásra Lusakába érkezett Nyikolaj Podgornij, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa elnökségének elnöke. Nyikolaj Podgornijt Kenneth Kaunda, az Egyesült Népi Forradalmi Párt (UNIP) elnöke, köztársasági elnök, Alexander Zulu, az UNIP főtájtárhelyettese és Elijah Mudenda miniszterelnök fogadta.

Szombaton megnyílt Kairóban az Arab Liga tanácsának 67. ülészaka. A külügyminiszteri szintű tanácskozás legfontosabb napirendi pontja a közel-keleti helyzet.

Az új indiai kormány tagjainak első, tizennégy főnyi csoportja szombaton letette a hivatali esküt.

Alexej Koszigin, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnöke befejezte Finnországban tett baráti látogatását és szombaton hazautazott Helsinki felé. A főváros szovjet és finn zászlókkal feldíszított repülőtérén a szovjet vendéget Urho Kekkonen köztársasági elnök és Martti Miettunen miniszterelnök búcsúztatta.

A Biztonsági Tanács pénteki ülésén tíz szavazattal, az Egyesült Államok ellenszavazata ellenében, a Nagy-Britannia, Franciaország, Kanada és az NSZK tartózkodása mellett — eljárású döntésként — elfogadta azt az indítványt, hogy a Palesztinai Felszabadítási Szervezet vegyen részt a BT közel-keleti vitájában. A BT hétfőn folytatja a közel-keleti vitát.

Újabb hat személyt végeztek ki szombaton a Kongói Népi Köztársaságban — közölte a brazzaville-i rádió. A kivégzett személyek a meggyilkolt Marien Nguabi elnök testőrségének tagjai voltak. A vád szerint közülük négyen támogatták az elnök elleni merényletet és részt vettek Nguabi meggyilkolásában, kettő pedig Biayenda brazzaville-i érsek gyilkosai közé tartoztak.

Szombaton délelőtt véget ért a közösi országok kormányfőinek római csücsértekezlete. Valéry Giscard d'Estaing francia köztársasági elnök, Helmut Schmidt nyugatnémet kancellár, Giulio Andreotti olasz, Leo Tindemans belga, Joop den Uyl holland, Anker Jörgensen dán, Liam Cosgrave ír és Gaston Thorn luxemburgi miniszterelnök, James Callaghan brit kormányfő elnökletével, a tanácskozás második napján a közösség gazdasági helyzetét vitatta meg.

Különösen az utóbbi időszakban az országunkban a lakosság körében a munkások és a szakszervezetek közötti kapcsolat erősödött. A munkások és a szakszervezetek közötti kapcsolat erősödött. A munkások és a szakszervezetek közötti kapcsolat erősödött. A munkások és a szakszervezetek közötti kapcsolat erősödött.

Folyamatos

A negyedik ötéves terv és a szocialista gazdaságunk értékeiről folytatott viták. A negyedik ötéves terv és a szocialista gazdaságunk értékeiről folytatott viták. A negyedik ötéves terv és a szocialista gazdaságunk értékeiről folytatott viták. A negyedik ötéves terv és a szocialista gazdaságunk értékeiről folytatott viták.

Mindkét

Nincs semmi baj, a zét nyújtja a javak, aki cselekedni is cselekedett. Idén sok rapodik a lakosság, hogy a szakszerve...

Érzésem szerint az idők óta nem es kahelyek bejárta, lé kifüggesztett azok, amelyek felvezünk ily szakmunkást, munkást, felvezünk és ki felvezünk mire jelentkezik. Értékesit és kina számait felesleg elismételni.

Különösen az utóbbi időszakban az országunkban a lakosság körében a munkások és a szakszervezetek közötti kapcsolat erősödött. A munkások és a szakszervezetek közötti kapcsolat erősödött. A munkások és a szakszervezetek közötti kapcsolat erősödött.

A Kádár János, az MSZMP KB első titkára vezette párt- és kormányküldöttség március 22-én, kedden Berlinbe érkezett. Bal oldali képünkön a küldöttség gépkocsioszlopa Berlinben; az előtérben Kádár János és Erich Honecker. A jobb oldali képen: a Német Szocialista Egységpárt székházában tárgyal a magyar küldöttség az NDK párt- és kormányküldöttségével (MTI-fotó: Vigovszki Ferenc felvételei — KS)

KÉPES KRÓNIKA

Losonczy Pál, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke csütörtökön az Országházban fogadta Fiszha Deszta örnagyot, a hazánkban tartózkodó etióp jószolgálati küldöttség vezetőjét. Képünkön: Fiszha Deszta, a tolmács, Losonczy Pál és dr. Korom Mihály igazságügy-miniszter

Biszu Béla, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára pénteken fogadta Fiszha Deszta örnagyot, a hazánkban tartózkodó etióp jószolgálati küldöttség vezetőjét

Nyikolaj Podgornij, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa elnökségének elnöke Tanzániában beszédet mondott a tiszteletére adott díszvacserán. Jobboldalt: Julius Nyerere tanzániai államfő

Jimmy Carter amerikai elnök (a kép előtérben) bejelentette, hogy az Egyesült Államok és a Vietnami Szocialista Köztársaság Párizsban felújítja tárgyalásait a két ország közötti kapcsolatok rendezéséről

Új-Delhiben, a Gandhi-emlékműnél olvasták fő politikai nyilatkozatukat az indiai választásokon győzött pártvezetők (balról jobbra): Narayan, Ram és Deszai, a Dzsana-blokk (négy párt szövetsége) vezető politikuskai

A HÉT 3 KÉRDÉSE

Két választási eredmény keltett meglepetést és érdeklődést a kiváltó okok iránt: Indiában a Kongresszus Párt és annak vezetője, Indira Gandhi asszony, a kormányfő váratlan veseféséget szenvedett, Franciaországban pedig a községtanácsi választások második fordulójában a baloldal még nagyobb arányban növelte szavazóinak táborát, s így még több várost hódított el a jobboldaltól, mint ahogyan az első menet után várni lehetett volna. Indiában már miniszterelnököt is állított a győztes választási koalíció, a Dzsana. Morardzi Deszai lett a kormányfő, személye és várható politikája az első kérdőjel. A francia választási eredmények láttán pedig sokan azt kérdezik: a baloldali esélyes lenne-e törvényhozási választásokon is?

A hét végén Rómában csúcstalálkozóra ültek össze a Közös Piac országainak állam- és kormányfői, hogy maguk is választ keressenek a kérdésre: hol tart húsz év elteltével a nyugat-európai integráció?

1 Ki is hát Morardzi Deszai, milyen politikát várhat tőle India?

Az új indiai kormányfő 81 esztendő, személye aligha jelent tehát fiatalodást az óriási (keves híján 600 milliós) dél-ázsiai ország politikai vezetésében. Kétszer próbálta megszerezni a miniszterelnöki bársonyszékét: 1964-ben Nehru halála után és 1966-ban Sasztri halálát követően, e két esetben próbálkozásai kudarcot vallottak. Harmadszorra sikerült... Deszai 1930 óta szerepel az indiai politikai életben, ahol hamar tagja lett Gandhi kongresszus pártja végrehajtó bizottságának. Öt évet töltött az angolok börtönében, mert a gyarmatosítók távozását követelte. India függetlenségének kiáltása után a szakszervezeti mozgalom egyik vezetője lett, majd Bombay kormányában kapott irányító szerepet. A szövetségi kormányban a kereskedelem- és iparügyi miniszter, majd 1958 és 1963 között pénzügyminiszter, s innen lépett elő miniszterelnök-helyettesé. Ezt a posztját csak akkor adta fel, amikor Indira Gandhi 1969-ben államosította a bankokat. A kongresszus pártot igyekezett ekkor a kormányfő és pártvezető ellen fordítani, de a kongresszus párt általa vezetett szárnya kisebbségben maradt. Deszai visszavonult Ahmedabadba, Gudzsarat állambeli „fellegvására” és innen támadta a miniszterelnök-asszony politikáját. Amikor Indira Gandhi rendkívüli állapotot hirdetett ki, Deszait letartóztatták. 19 hónapot töltött rácok mögött. Az idén januárban szabadult ki, nyomban meghirdette az országban fellelhető ellenzéki erők összefogását. Így született meg a Dzsana...

Deszai kijelentette, nem adja fel Indira Gandhi el nem kötelezettségi politikáját, a Szovjetunióval kötött barátsági szerződését, de a megfigyelők szerint az új indiai kormány keresi majd a közeledés útját-módját az Egyesült Államokhoz.

2 A francia baloldalnak milyen esélyei lennének a törvényhozási választásokon?

A franciaországi községtanácsi választásokon a kommunisták, szocialisták és baloldali radikálisok együtt és közösen fényes eredményt értek el. A siker nem annyira a szavazatok számának és arányának alakulásában mutatkozik meg, hanem abban, hogy a 30 000 lakosú-nál nagyobb városok közül 55 a baloldali irányítás alá került, miután 3 híján megőrizték az addig is „vörösnek” számító városokat. Igéretes a tény, hogy újabb és újabb városokban bizonyíthatják a baloldali polgármesterek és városatyák, miként is tervezik-szervezik építő munkájukat a dolgozók javára. A baloldali politikusokat jobban megismerik, megtanulhatják tisztelni a választók s ez is kedvezőbb kiindulási pont a törvényhozási választások előtt. (Tudjuk, a Bourbon-palota üléstermét legkésőbb 1978 tavaszán új képviselők tartoznak elfoglalni. Az is lehet, hogy a kormány vagy a köztársasági elnök valamilyen megfontolásból előrehozza a választások időpontját. Például azért, hogy ne hagyjon időt a baloldali városi vezetőknek a bemutatkozásra...)

A nagyító, a jobboldal „nem fog hozzálátni az ezüsttálca pucolásához, hogy azon adja át a baloldalnak a hatalmat”, még akkor sem, ha az minimális többséget is érne el. Így tehát a franciaországi harc ma még csak elkezdődött, de nem dőlt el!

3 Hol tart húsz év elteltével a nyugat-európai integráció?

1957. március 25-én írták alá a híres római szerződéseket, amelyek — akkor még amerikai és vatikáni áldással — nyugat-európai gazdasági és politikai integráció kialakítását célozták. A Közös Piac neve egyhamar ismertté vált.

A „hatok” sem tudtak ebben-abban megegyezni, s ha most a „kilenc” között még több az érdeklenség, akkor a leendő „tizenketek” közös piacán állandó lehet a vásári veszekedés.

A mezőgazdasági termékek közös, egységes árai megosztják a Közös Piac tagországait. Nincs köztük egység a valutapolitikát illetően. Jövő tavaszra választásokat terveznek — többé-kevésbé egyidejűen — egy európai parlamentbe, de ahogyan közeledik a dátum, egyre kétesebb, hogy sor kerülhet-e rá?

Pályf József

BORÚS MÁRCIUS „Lehet, hogy 78-ban villámlani is fog?”

A HÉT KARIKATÚRÁI

ÍGY ÉLÜNK

3 A „RÉSZVÉNYESEK”

Minden hasonlat sántít, ám engedjünk most ebből, s tekintsük társadalmi-gazdasági berendezkedésünket egy olyan szervezetnek vagy gépezetnek, amely életszínvonalat termel. E szervezet, gépezet működtetésében — lévén szocialista társadalomról, szocialista gazdaságról szó — valamennyi állampolgár érdekelt. A részvételt azonban ki így, ki úgy értelmezi. Akad, aki legszívesebben csak az „osztalékok” fizetések lenne jelen, s persze, szép számmal vannak olyanok is, akik már érték, gyakorolják a jogok és kötelességek egységét. E két nagy csoport arányának alakulásától, kedvező módosulásától függ végső soron az életszínvonal emelkedése. Attól, vajon a „részvényesek” mit, mikor, hogyan tettek annak érdekében, osztalékuk ne csak legyen, hanem növekedjen.

Folyamatos gyarapodás

A negyedik ötéves terv időszakában a szocialista szektor összes beruházásainak értéke 574 milliárd forintot tett ki. Valójában e summa minden forintja — végső eredményét tekintve — az életszínvonal emelését szolgálta, hiszen az új gyár, korszerűbb berendezés, a zavartalan közlekedést nyújtó út is része életkörülményeinknek. S természetesen az is alkotóelem, hogy míg a tervidőszak elején a bérből és fizetésből élők 65, a végén már 95 százaléka dolgozott rövidített heti munkaidőben.

Sorolhatunk a folyamatos gyarapodásra olyasfajta példákat is, mint az, hogy a pénzületi és természetbeni társadalmi juttatások az összes jövedelem 28 százalékát teszik ki már — 1970-ben a 23 százalékot még nem érték el —, hogy a pénzületi társadalmi juttatások összege öt év alatt megkétszereződött, 22 milliárd forintból 45 milliárdra nőtt. A nominális, azaz névleges jövedelmek emelkedéséből persze leharapott egy darabot a fogyasztói árszínvonal változása — ami 15 százalékos volt a negyedik ötéves terv időszakában —, ám az egy keresőre jutó reálbére így is a tervezettnél megfelelően, 18 százalékkal emelkedett. Amit fölfoghatunk úgy is, hogy részvényesként megtettük a kötelességünket. Igen ám, de mielőtt túl elégedettek lehettünk volna önmagunkkal, máris arra figyelmeztetett az 1976-os esztendő, hogy a gyarapodás folyamatosságát a munka javításának folyamatossága kell, hogy megelőzze. Amire nem mindig, vagy nem eléggé ügyelünk.

Mindkét kézzel

Nincs semmi baj, ha mindkét kezét nyújtja a javak osztásakor az, aki cselekedni is így, két kézzel cselekedett. Idén sokféle módon gyarapodik a lakosság — például úgy, hogy a szakszövetkezeti tagokra ki-

terjed most már a gyermekgondozási segélyre való jogosultság, s úgy is, hogy a vállalati jölet alap keresőnkénti átlagos összege 750 forintról 800-ra emelkedik —, de nem lehet eléggé hangsúlyozni azt, ami megelőzi a gyarapodást, a fokozott hatékonyságú termelőmunkát.

Volt idő, amikor némelyek a jelképpé emelt hűtőszekrénytől óvták a szocializmust, ám most, amikor ezer lakosonként 230 darabnál több van e használati tárgyiból, mosolyogtat az aggodalom. Nem ott a baj, hogy gyarapszik, a tartós fogyasztási cikkek állománya — 1960-ban ezer lakosra 3,1, 1975-ben 54,9 személygépkocsi jutott például —, hogy sokan birtokolnak üdülőtelket, öröklakást, élnek saját házukban, hanem ha mindez célja s nem eszköze válik. Eszközzé az emberből élet szolgáltatásban, s nem is kizárólagos tényezőként. Mert melléjük társulnia kell a művelődési és szórakozási igények kielégítési lehetőségeinek, az olykor megfoghatatlannak látszó, de nagyon is fontos javaknak, mint a csend, a tiszta levegő.

Mindenben másként

Aligha lehetne felkutatni olyan családot, amelynél a legutóbbi egy évtized ne tette volna mássá az életkörülményeket. Ennek mértéke persze eltérő, de annak módja is, ahogyan a változások kínálta lehetőségekkel éltek az egyének s a családok. A jövő szintén fölmutat különbözőségeket, mert hiszen a hozzájárulás a források teremtéséhez szintén különböző. A párt XI kongresszusán elfogadott programnyilatkozat kimondja: „Népünk életszínvonalának emelése, az életkörülmények javítása megköveteli a szocialista elosztási viszonyok fejlesztését. A szükségleteknek az ország lehetőségeivel és társadalmunk szocialista jellegével összhangban álló, egyre növekvő mértékű kielégítése a gazdasági fejlődésnek célja és fontos hajtóereje is.”

Másként, jobban akarunk élni, s ez természetes emberi vágy. Mivel azonban részvényesek vagyunk az életszínvonalat termelő bonyolult szervezetben, dolgoznunk is más-ként, jobban kell. Mert minden út innét indul s ide vezet. Ezért, amikor az életszínvonalról beszélünk, tervezünk, mindenkor ahhoz kell tartani magunkat, amit Marx így fogalmazott meg: „Ahogyan az egyének életüket megnyilvánítják, olyanok ők maguk. Az tehát, hogy mik, egybeesik termelésükkel, mind azzal, amit termelnek, mind pedig azzal, ahogy termelnek. Hogy tehát az egyének mik, az termelésük anyagi feltételeitől függ.”

Mészáros Ottó

(Vége)

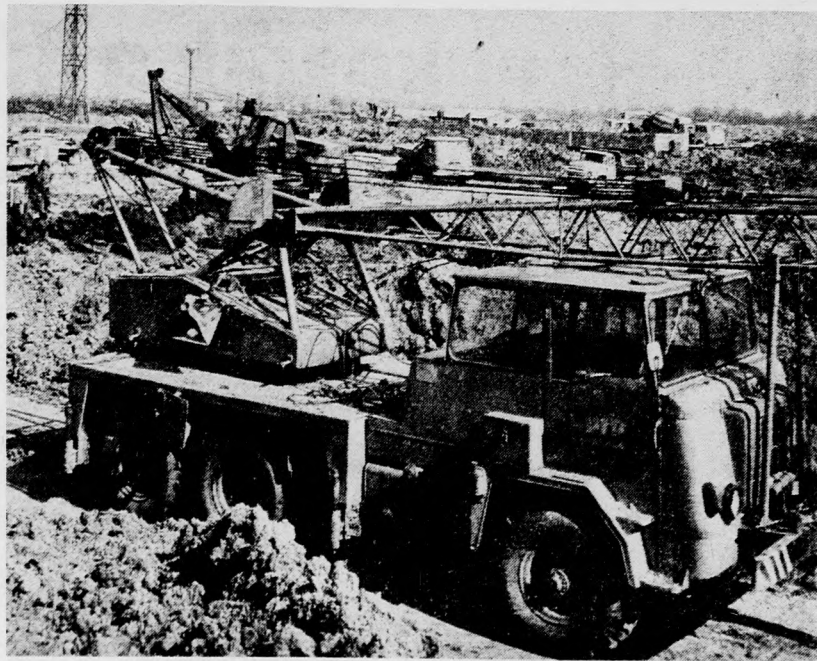
Többszaktás munkások

Érzésem szerint már időtlen-idők óta nem cserélődnek a munkahelyek bejáratai fölé, vagy mellé kifüggesztett táblák; mármint azok, amelyek hírlí adják, hogy felvesszünk ilyen-olyan-olyan szaktanulmányt, felvesszünk segédmunkást, felvesszünk betanított munkást és kisegítőket, szóval: felvesszünk mindenkit, aki csak jelentkezik. Érthető: a munkaerő-kereslet és -kínálat tényeit, jelzőszámait felesleges lenne ezúttal is elismételni.

Különösen azok a táblák gondolkodtatnak el, amelyek viszonylag kis üzemek bejáratai mellett olvashatók és — példának okáért — tmk-műhelyükbe keresnek szakképzett embereket; a dolog természeténél fogva többnyire olyan munkásokat, akik úgynevezett rokonszaktákban dolgoznak: esztérgályosokat, gyalusokat és marókat — egy szóval forgácsolókat —, vagy villanyzerelőket és elektromos műszerészeket... de nem sorolom tovább, mindenki, aki csak kicsit is járatos az üzemi

életben, tudja, mire gondolok. Elgondolkoztatók ezek a hirdetések azért, mert időről időre kezembe kerül a hivatalos statisztikai jelentés a két-, vagy éppen többszaktás munkásokról, pontosabban ezek számáról. A jelentés időről időre nemcsak azt rögzíti, hogy egyes iparágakban hányan dolgoznak olyanok, akik több — általában két — szakmához is értettek, hanem azt is közreadja, hogy hányan nem gyakorolják a második szakmát.

Ki hinné például, hogy vannak iparágak, ahol a szaktanulmányok több mint egyharmada két-, sőt háromféle szakmához is ért, ám legtöbbször csak az egyik szakmáját gyakorolja? Ami persze az esetek nagy részében érthető, hiszen a nagy sorozatokra, a tömeggyártásra berendezkedett műhelyek, üzemek — munkaszervezési okok miatt is — aligha engedhetnék meg maguknak, hogy X mondjuk egyik nap az esztérgapad, másik nap a marógép mellé álljon. De nem is ezekről a munkahelyekről beszéllek, hanem azokról, ahol na-

Jól halad a Hajdúsági Cukorgyár építése

Április elsejétől két műszakban dolgoznak a lengyel munkások

„Tavasza még egy központi betonkeverőt helyezünk üzembe, a két berendezés végleg biztosítja anyagszükségletünket” — mondta tudósítónknak néhány hónappal ezelőtt Leszek Sarony, a krakkói Poludnie gyáreépítő tröszt főmérnöke, a kabai építkezés lengyel igazgatója. Az azóta eltelt időszakban nagyot változott a szintér, a lengyel vállalatok mind nagyobb erőket mozgósítanak. Az építkezés „kibújt” a földből.

Tekintve, hogy az építési adalékanyagokat az egyébként kullcsátadásig dolgozó lengyel vállalatoknak a megrendelő, tehát a magyar fél biztosítja, sok függ az együttműködéstől.

Leszek Sarony szerint nem lehet panasz az anyag- és energiaszolgáltatásra. Azon pedig, hogy a távbeszélést problémaként említette, aligha csodálkozhatunk.

— Hogy néha van egy kis áramszünet, az nekünk nem okoz különösebb gondot — mondta újabb érdeklődésünkre az igazgató. Kollégáink mindig előre szólnak. Jankuárban volt ugyan némi fennaka-

dás a kavicszállításban is, a betonháló erőlyes közbeépítésére azonban ez sem tartott sokáig. A legnagyobb problémát számunkra az okozta, hogy késik az étkezde, amit eredetileg korábban ígértek. Most folyik az alapozás, holott tudomásunk szerint áprilisban már rendelkezésünkre kellett volna bocsátani a létesítményt. Úgy tudjuk, szeptembertől áll majd rendelkezésünkre a konyha és étterem. Mi persze megértjük kollégáink problémáit, de — úgy vélem — minket is meg lehet érteni, hiszen más a kosztolás egy ideiglenes ebédlőben, ahol nem készítik, csupán melegítik az egyébként kifogástalan minőségű és mennyiségű ételt.

— Mennyiben dolgoznak most az építkezésen?

— Ezerharmincan. Áprilisban és májusban azonban tovább növeljük a létszámot, hiszen április elsejétől két műszakban folytatjuk a munkát. Attól függően, ahogyan a szerkezetek érkeznek, szélesedik az építési front. Terveink szerint júniusban már teljes ütemben folyik a szerkezetek összeállítása. Jelenleg

több mint 50 nehézgép működik az építés területén.

— Melyek az ideai főbb munkák?

— Az idén felépítjük a 100 méter magas kéményt és az első 40 méteres cukorsílot. Egy esztendő múlva tehát egészen más kép fogadja a látogatót. 1977-ben kezdjük meg a 46 méter magas mészszegett kemencék építését is. Június—júliusban körülbelül ezeröttszázan dolgoznak az építkezéseken, de még ekkor sem érjük el a maximális létszámot.

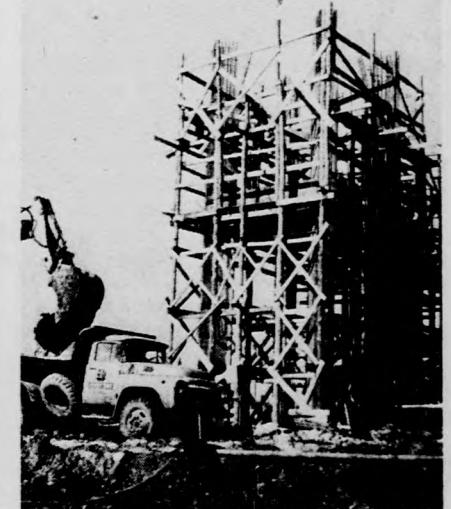
— Elégedettek-e a munkások elhelyezésével és szállításával?

— Nincs semmiféle problémánk az elszállással. Nagyon meg vagyunk elégedve. Ha mégis említé- nek egy gondot, az a telefon. Több közbenjárásra sem kaptuk meg az eddig ígért telefonvonalakat. Másrészt ígéretet kaptunk, hogy a központban idegen nyelven beszélő dolgozó is rendelkezésünkre áll majd. Erre mindeddig nem került sor, s így ebből ugyancsak gondunk származik. Ezek persze olyan problémák, amelyek az építés folyamát nem zavarják. Március elején volt egy gyűlésünk, amelyen az egész évi programot megbeszéltük. Remélem, továbbra is tartani tudjuk az építés ütemét.

— Mennyiben használták ki az eddig eltelt időszakot?

— Az ősszel és télen jelentkező ismert nehézségekhez képest maximálisan. Sokat segített persze, hogy a mi embereink hozzá vannak szokva a fagyban, sárban, szóval nehéz körülmények közt végzett munkához. Elég, ha csak azt mondom, hogy a fagytól függetlenül is folyt például a speciális beton készítése. A tél folyamán befejeztük a technikai bázis építését. Teljes egészében elkészült a betontelep. Jelen pillanatban 500 köbméter betont tudunk naponta beépíteni. Megszűnt a cement szállításával kapcsolatos korábbi problémánk is, Lengyelországból ugyanis most már csak ömlesztve fogadjuk a speciális vagonokban szállított cementet. Áprilisban beindítottuk az előregyártó telepet, amelyben a szerkezeti elemeket és a készfelületű falakat gyártjuk. Építési szempontból függetleníteni akarjuk magunkat a szállítástól. Mindamellett arra is adunk, hogy építési körletünk szemre is szép legyen.

G. I.

Vértés Csaba

Találkozás Ady Endre költészetével

A sarkadi Ady Endre Gimnázium és Postaforgalmi Szakközépiskola, az Oktatási Minisztérium és a KISZ Központi Bizottsága még az elmúlt nyáron felhívással fordult az ország valamennyi középiskolájához és szakmunkásképző intézetéhez, hogy közösen ünnepeljék meg Ady Endre születésének 100. évfordulóját. Együtt olyan pályázatot hirdettek mind a tanároknak, mind a diákoknak, amelynek célja „Ady Endre költészetének és ifjúságunknak őszinte találkozása”, illetve „Ady Endre költészetének méltó tanításához segítség-, ötletadás.” Az országos találkozót vers- és prózamondó versennyel követték össze.

A verseny még az elmúlt évben elkezdődött. Először iskolai válogatók voltak, majd az egyes megyei döntőket rendezték meg az iskolák legjobb vers- és prózamondói számára. Így alakult ki az országos mezőny, a sarkadi döntő — 1977. március 18—21. — résztvevőinek tábora. Az országos Ady Endre irodalmi pályázaton 60 középiskolás és szakmunkástanuló vett részt. Szép debreceni siker született: a diákpályázók közül második díjat nyert és díszoklevelet kapott Fényes László. Megosztott harmadik díjjal, emléklappal és díszoklevéllel jutalmazták Vatai Évát. Mindketten a Kossuth Gyakorló Gimnázium negyedik osztályos tanulói.

Ady Endre tanításának módszertani pályázatán a magyar irodalmat tanító középiskolai pedagógusok vehettek részt. Az első díjat és az ezzel járó művészi Ady-plakettet, valamint díszoklevelet Boda Istvánné, a Kossuth Gyakorló Gimnázium vezető tanára nyerte el.

A vers- és prózamondás országos döntőjében összesen 68 középiskolás és szakmunkástanuló mérte össze felkészültségét két fordulóban. Az első nap délutánján több mint hatórás versenyen a mai magyar, illetve a XX. századi magyar irodalom gyöngyszemeiből mutattak be a versenyzők — 31 költőtől — összesen 65 verset. A legnépszerűbb költő a versenyzők között Váci Mihály volt, kilenc verset hallottunk életművéből. Váci Mihályt Nagy László követte, akinek nyolc alkotása hangzott el.

A második napi küzdelem, ha időben rövidebb is volt, rendkívül fáradságosnak bizonyult. Ezen a napon csak Ady-alkotások hangzottak el. A 68 versenyző 63 Ady-versest — sajnos csak két versenyző választott prózát a gazdag életműből — mondott el.

A zsűri a két fordulóban mutatott teljesítményt együttesen értékelte. Nem volt könnyű dolga, hisz az élményben levők között alig-alig lehetett lényeges különbséget találni. Csak árnyalatok és néha a versválasztás dönthetett az első 15 versenyző között.

A zsűri épp ebből a megfontolásból nem állított fel hivatalos sorrendet, hanem szoros „abc” alapján szövegeket a díjazottakat az értékeléskor, épp úgy az 1—3. helyezettek, mint 4—10. helyezetteket és 11—15. helyezettek esetében.

Pálmai Kálmán egyetemi docens, minisztertanácsos, az OM főosztályvezető-helyettese, a zsűri elnöke összefoglalójában meleg szavakkal méltatta a sarkadi kezdeményezés jelentőségét és a verseny színvonalát. A bírálók, akik összesen heten voltak, elégedettek a verseny kitűnő színvonalával — mondotta. A korábbi évekhez képest, kevesebb volt a nem szépen beszélő versmondó, felkészültségük, szövegbiztonságuk is csak magas fokon dicsérhető.

Melegebb, kedvesebb lett volna a verseny, ha több a belső líra a versenyzőkben. Erre lehetőséget adott mind a magyar líra általánosan, mind a belső líra a versenyzőkben. Erre a versek helyenkénti túl intellektualizálása néha szinte ridegségig fokozódott.

A XX. századi, illetve a mai magyar költőtől elhangzott versekre is érvényes az előbbi megállapítás. A verseny kiiró teljesen szabad kezdet adott ebben. Semmiféle megkötöttséget nem írtak elő és ez helyes is volt.

Ezzel együtt a sarkadi verseny — rendezése, szervezése, az egyéb versenyen kívüli politikai programok — méltók voltak Ady Endre születésének 100. évfordulójához.

A versmondók közül Pál Marianna, a hajdúszoboszlói Közgazdasági Szakközépiskola tanulója a Békés megyei Tanács értékes különdíját nyerte el, valamint a művészi teljesítményért járó díszoklevelet. Rab Éva, a be'erettyőújfalui Arany János Gimnázium tanulója is indult a versenyen, de sajnos nem került a legjobbak közé.

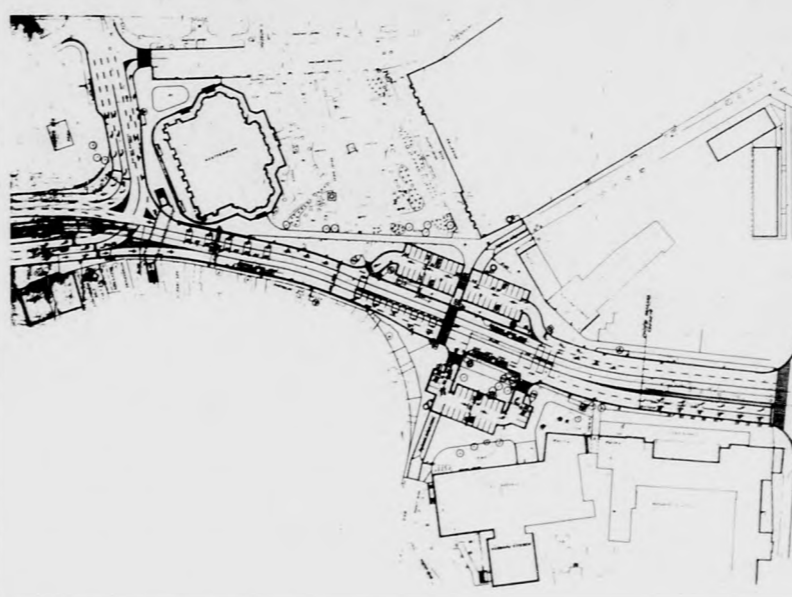
A sarkadi Ady Endre Gimnázium és Postaforgalmi Szakközépiskola — az illetékes országos szervek ismételt támogatásával — a verseny végén ismét meghirdette az Ady Endre országos vers- és prózamondó versenyt 1980-ra.

Szőllősy Tibor

Megkezdik a Kálvin tér átépítését

Beszélgetés Tikász Elekkel, a Debrecen városi Tanács elnökhelyettesével

Befejezéshez közeledik a Péterfia utca átépítése. Akiknek útjuk a Kálvin téren keresztül vezet, láthatják, hogy ott is megkezdődtek az átépítési munkálatok. A Napló már többször foglalkozott a város egyik fő közlekedési tengelyének korszerűsítésével, de mivel a téma mindenkit érdekel, arra kérjük Tikászt Eleket, a Debrecen városi Tanács elnökhelyettesét, röviden foglalja össze az átépítés menetrendjét, s válaszoljon a harmadik szakasz átépítésével kapcsolatos közérdekű kérdésekre.

A Kálvin tér korszerűsítési terve (Készítette a Debreceni Tervező Vállalat)

— Mi tette szükségessé a Simonyi út— Bem tér—Péterfia utca—Kálvin tér korszerűsítését, átépítését?

— A város egyik fő közlekedési tengelye egyre korszerűtlenebbnek bizonyult, a forgalom szervezése elavult, az út elsősorban a nagy oldalesésű kis kockaburkolat miatt balesetveszélyes volt, egyezőval az útvonal nem volt képes a növekvő forgalmat lebonyolítani. Az idők során elavult villamospályá-szerkezetek már nem voltak alapja, a sínpar homokos fektű. Ez az erősen megrongálódott pályaszervezet a korszerű csuklós villamoskocsikat nem bírta el.

A forgalomszervezés szempontjából szükségessé vált, hogy a villamospályát közre helyezze, a megnövekedett forgalmi igényeknek megfelelő szélességű és teherbírási útpályaszervezetet alakítsanak ki, és ezzel egyidejűleg a látvati tervek és igények figyelembevételével az elavult és elhasznált közműhálózatot is felújítsák. A rekonstrukciós munkát három ütemben terveztük. Az első ütem a Simonyi út felújítása volt, tehát a fő közlekedési tengelynek a Nagyerdői körúttól a Hámán Kató utcáig terjedő szakasza, a második ütemben a Bem tér—Péterfia utca került sorra, a Hámán Kató utcától a Hunyadi János utcáig. A harmadik szakasz a Hunyadi utcától a Vörös Hadsereg útjáig terjedő részt foglalja magába, tehát a Péterfia utcát, részben a Kálvin teret. Az első ütem a tervnek megfelelően 1975 novemberére elkészült, a második ütem felújításánál, sajnos, határidősűsítés következett be, egyrészt a munkálatok bonyolultsága miatt — gondolkunk csak arra, hogy a villamosforgalmat végig fenn kellett tartani, és a lakóházak részére biztosítani kellett a folyamatos közműellátást —, másrészt a kivitelezés során jelentkeztek bizonyos koordinációs hiányosságok és munkaszervezési problémák is. Az elmúlt napokban a kilenc generálkivitelező és a három alvállalkozó egyeztető tárgyaláson ígéretet tett arra, hogy a munkálatokat rövidesen befejezik, vagyis a második szakaszt május 1-én átadják a forgalomnak.

— Mik a fő közlekedési tengely átépítésének, felújításának további feladatai?

— Mivel május 1-én a felújított második szakaszt átadjuk a forgalomnak, megkezdődik a legfrekvenciáltabb szakasz, a Hunyadi

utcaól a Nagytemplomig terjedő útvonal átépítése is. A legnehezebb feladathoz érkezünk, a Kálvin tér átépítéséhez, mely a legtöbb problémát hordozza magában. A megalkotott döntés érdekében sok-sok tervet volt szükség. A helyes döntés kialakítását számos egyeztető tárgyalás előzte meg, mert alapvető szempont és igény volt, hogy a Nagytemplom domináns jellege megmaradjon. A szűkületben levő épületek bontása elkerülhetetlen. A beépítési vonal két méterrel hátrább lesz majd, természetesen megtartva a párkánymagasságot és a történelmileg kialakult léptékrendet. A villamospályá közre helyezése és az amellet két oldalt kialakításra kerülő útfelület két balesetveszélyes pont megszüntetését eredményezi a Hungária Kamaraszínház előtt és a nagytemplomi szűkületben.

— Mi lesz a Csokonai-szobor sorsa?

— A villamospályá közre helyezése szükségessé teszi, hogy a Csokonai-szobrot áthelyezzük a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat előtt kialakítandó parkba, a régi Csokonai-kút helyére. Természetesen a szobor térbeli elhelyezésekor tartani fogjuk a Kollégium és a szobor közötti összhangot. Különben kevesen tudják, hogy a szobor a két világháború során nagyon megrongálódott, lövések érték, s mivel üreges, a víz is nagy kárt tett benne. A szobrot a Közmű- és Műépítő Vállalat szakemberei március 14-én leemelték évszázados helyéről, s telep-helyükre szállították. A Csokonai-szobor restaurálására a város vezetői Váro Márton debreceni szobrászművész fogják felkérni. A posztament Micolás Tibor Ybl-díjas építész tervét alapján kívánjuk helyreállítani eredeti formájában, a tér végleges kialakítása után.

— Milyen lesz a tér új formája?

— A közre helyezett villamosvágány mellett két oldalt részben parkirózók lesznek, míg a Hungária Kamaraszínház és az építőipari vállalat székéha közötti területen két-szer egy forgalmi sáv, a székház és a szűkület között pedig egy-egy forgalmi sáv kerül kialakításra. E szakasz átépítése során is szükség van a közműhálózat felújítására. A Nagytemplom melletti szűkület mérete, az építés technikai bonyalmai és a villamosforgalom fenntartása szükségessé teszi egyes közmű-

vek megszüntetését, illetve más nyomvonalon történő megépítését. Ez magával vonja azt, hogy egy 800 milliméter átmérőjű egyesített rendszerű csatornát a Nagytemplom mögötti emlékkertnek kell átvezetni. Emiatt előreláthatólag szükségessé válik a Gályarabok emlékművének elmozdítása az átépítés időszakában. A csatornának az emlékkertnek való átvezetését a Nagytemplom védelme érdekében tervezték, és így kiküszöbölhető a szűkületben történő csatornaépítéssel igényként jelentkező vákuumkutas talajvízszint-süllyesztés káros hatásai. A csatornaépítéssel párhuzamosan, akárcsak a többi szakasz átépítésénél, víz-, gázvezetékek, elektromos kábel, felsővezeték-építés, valamint postai alépítmények átépítése is szükséges.

Igen nagy feladatot jelent a Kálvin téri szűkületben a gyalogos aljáró építése, mely lényegesen segíteni fogja az új beépítés áruházai, közintézményei, a központi piac, valamint a Hatvan utcai új iparcikk áruház, továbbá a Darabos utcai sétáló út között a balesmentes gyalogos kapcsolatot.

— Mikor kezdődik a harmadik szakasz, az a Kálvin tér átépítése?

— A munkálatok tulajdonképpen már megkezdődtek, de az intenzív munka alapvető feltétele az, hogy ezen a szakaszon a vilamos kivételével lezárjuk az utat a forgalom elől. Erre április 5-ével kerül sor. Egyidejűleg intézkedés történik a tehérgépkocsi-forgalom kilitása a Vörös Hadsereg útjáról, illetőleg arról, hogy az útletek árfelületése a kora reggeli és az esti órákban történjen. A forgalom eltereléséről és az egyéb tudni-valókról a lakosságot az illetékes hatóságok időben értesíteni, tájékoztatni fogják. Az MSZMP Debrecen városi Bizottságának Végrehajtó Bizottsága a közelmúltban kibővített ülésen tárgyalta és elemezte többek között a Kálvin tér átépítésének lehetőségeit és feladatait, és megállapította, hogy jól szervezett, fegyelmezett munkavégzés esetén reális lehetőség van arra, hogy az átépítés november 7-re elkészüljön. Ennek szellemében konkrét intézkedéseket fogantatosítottunk, és ehhez adnak segítséget a Közmű- és Műépítő Vállalat szocialista brigádjai, melyek vállalták a november 7-i határidőt. Bizunk benne, hogy a többi vállalat szocialista brigádjai is csatlakoznak ehhez a felajánláshoz. Ha ez így lesz, akkor tudjuk tartani az eredetileg tervezett határidőt, a második szakasz késedelemessége ellenére is. E nagy jelentőségű munkálatok csak akkor valósulnak meg időben, ha a lakosság részéről is megértés, türelmet és támogatást kapunk.

— Mikorra várható a tér teljes átépítése?

— A Kálvin tér beépítése két ütemben fog megvalósulni. Az első ütem a Vörös Hadsereg útja 2. számától a Kálvin tér 7. számig terjed. Itt különböző útletek, közintézmények és lakások lesznek. A beépítési és kiviteli tervek ez évben elkészülnek. A megvalósítás időpontja részben a beruházásban részt vevő partnerek anyagi lehetőségeinek, másrészt a kivitelezői kapacitás függvénye. Arra törek-szünk, hogy a kivitelezés 1978-ban megindulhasson, ebben az esetben az első ütem befejezése a VI. ötéves terv elejére biztosítható. A második ütem — a Kálvin tér 7. számától a Wiener bérház közötti szakasz — befejezése a VI. ötéves terv végére várható. A beépítéssel kapcsolatos építészeti megoldások ismertetésére a Debreceni Tervező Vállalatot fogjuk felkérni.

— Köszönöm a beszélgetést.

Bakó Endre

AZ ALKOHOLSZONDÁRÓL

TILOS A „RÁIVÁS”

Figyelmeztető adatként hangzott el a napokban tartott országos közlekedésbiztonsági tanácskozáson, hogy minden hatodik közúti közlekedési balesetnél az előidézé okok között szerepet játszik az alkoholfogyasztás. Ennek tilalmát legtöbbször semmibe veszik, máskor meg a volán mögé ülők komolytalannak gondolják — és „becsapatónak” vélik — az alkoholszondát. Pedig a szondázásnak köszönhető, hogy az elmúlt évben ittas vezetés miatt kihíján tízezer gépjármű-vezetői engedélyt vontak be, 16 százalékkal többet, mint 1975-ben.

Az ittaság laboratóriumi megállapítása a kilégezett levegő alkoholtartalmának az észlelése vagy a vérében és a vizeletben levő alkohol töménységi fokának a meghatározása útján történhet. Az első módszerrel alkal-mazzák a szondát, amiben savas ammónium-bikromát van, s ez alkohol hatására elszíneződik. Az újabb alkalmazott gázkromatográfiás és enzimesztéses eljárásnak pedig az az előnye, hogy kis mennyiségű vérből is gyorsan és biztosan ki lehet mutatni a szervezetbe jutott alkohol mennyiségét.

A vér alkoholtartalmát a kereskedelemben forgalomban levő kimért bor decilitereiben fejezik ki. Ez a bor általában tiszszázalékos, vagyis deciliterenként átlag tíz gramm alkoholt tartalmaz. Tehát 70 gramm alkohol 7 deci kocsmái kimért bornak felel meg. Mivel a szervezet óránként 0,7 deci bornak megfelelő 7 gramm alkoholt éget el, ez azt je-

lenti, hogy hét deciliter bor alkoholtartalmának teljes kiürüléséhez tíz óra szükséges. Ugyanez a számítás teszi lehetővé, hogy a vérével és a vizsgált cselekmény elkövetése között eltelt idő figyelembevételével a véralkohollet alapján kiszámítható az elfogyasztott alkohol mennyisége.

Az eltelt órák számát 0,7-t kell megszo-rozni, s az így nyert eredményt hozzáadni az aktuális vérévelkor észlelt alkoholkoncentrációhoz. Pontosabban meg lehet határozni az ittaság mértékét, ha nemcsak a véréalkohol töménységi fokát állapítják meg, hanem a vizeletben levő alkoholt is.

Előfordult olyan eset, hogy valaki ittas állapotban vezetett, balesetet okozott, a hatóság előtt azonban azt állította, hogy csak a baleset elkövetése után fogyasztott szeszes italt. Az ilyen hamis állítás könnyen leleplezhető. Nagyobb mennyiségű szeszes ital elfogyasztása esetén az alkoholfogyasztást követően a 90—120 percben lesz a véréalkohol értéke a legnagyobb. Így még akkor is tisztázható a szeszes ital elfogyasztásának időpontja, ha azt nem a valóságnak megfelelően közlik. A meghatározott időközönben vett vér- és vizeletminták vizsgálati eredményei pontos tájékoztatást adnak az orvos-szakértőnek. Eppen ezért a hatályos KRESZ a „ráivás” megakadályozása érdekében kimondja, hogy tilos szeszes italt fogyasztani a szükséges rendőri intézkedések befejezése előtt. (MTI)

Megváltozott a főbb konvertibilis valuták forintárfolyama

A tőkés pénzpiacon néhány hét óta tartós tendencia jelleggel mutatkozó árfolyam-elmozdulások szükségessé tették, hogy a Magyar Nemzeti Bank a konvertibilis valuták forintárfolyamaiban kiigazításokat hajtsön végre. 1977. március 21-től a fontosabb valuták közül

— csökkent az USA dollár (0,24 százalékkal), az angol font (1,39 százalékkal), a francia frank (0,65 százalékkal), az olasz líra (2,46 százalékkal), a svájci frank (1,02 százalékkal), a kanadai dollár (3,12 százalékkal) és a spanyol peseta (1,71 százalékkal);

— emelkedett az NSZK márka (0,98 százalékkal), az osztrák schilling (0,93 százalékkal), a holland forint (1,35 százalékkal), a belga frank (1,41 százalékkal), a norvég korona (0,32 százalékkal) és a dán korona (0,76 százalékkal) forintárfolyama.

A turizmusban legjelentősebb valuták nem kereskedelmi közpárfolyama ennek megfelelően a következőképpen változott: egy USA dollár 20,65 forint helyett 20,60 forint, 1000 olasz líra 24 forint helyett 23,41 forint, 100 svájci frank 813 forint helyett 804,69 forint, 100 NSZK márka 850 forint helyett 858,33, 100 osztrák schilling pedig 119,71 forint helyett 120,82 forint. (MTI)

RADU BELIGA

Nemzet

Mindnyájan tudja az erőszak és az elnyomásra volt szükség lakozott ehhez a harc... Mindnyájan tudja alapelemeit és hajtót... színház tárta fel. A sz... tiltakozásnak és an... egyensúlyt és értelme... Mindnyájan tudja meg, hogy őszintén sz... ta meg, hogy magab... lálja és túlszárnyalja... embert embertársai... hogy egyetlen ember... kébbnek látszó eseme... jelentést.

Eszembe jut az iz... tető feszültsége, ame... Mintha a szó szoros... indítaná el pályáján... ezer meg ezer évvel... dennapi élet apró-c... a valóságban könny... padon találkoznunk... A színpad sokféle... arányokat. Elég lehe... elhaló suttyogás, vagy...

Az elmúlt években... reterjesztésű új for... meg Debrecenben. R... Koósné Halász Ildik... ján számos rentha... ismerkedtek meg az... lai tanulók a hangsz... számukra még titokz... A renehagyó ének... sorvezető által elhan... zene szorosan egy... olyan zenei anyagot... amely magyarázat n... hat a gyerekekhez. A... pedig hivatalos el... zenetanárak szóllat... többi hónapokban... tunk a zenei ismer... erről a formájáról, a... mák kidolgozására k... cius első hetében az... talatok felhasználás... tartották az ismeret... zat első előadásait.

— Bármennyit tet... múlt években a zene... tele érdekében — m... szelgetésünk alkalm... bor —, az eredmény... tünk elégedettek... mondhatjuk el, hogy... ne az emberek több... szerves részévé vá... szükség minden ke... amely hatékonyvá tu... nei nevelést. Nagyon... találkozunk az évek... adásaikon, és az a... ha látják a gyerekei... ket, ha előben hallj... zenét, rögtön érdekl... zenét kevésbé szerte... Megbeszélést tartot... nárokkal, és ők mo...

— Bármennyit tet... múlt években a zene... tele érdekében — m... szelgetésünk alkalm... bor —, az eredmény... tünk elégedettek... mondhatjuk el, hogy... ne az emberek több... szerves részévé vá... szükség minden ke... amely hatékonyvá tu... nei nevelést. Nagyon... találkozunk az évek... adásaikon, és az a... ha látják a gyerekei... ket, ha előben hallj... zenét, rögtön érdekl... zenét kevésbé szerte... Megbeszélést tartot... nárokkal, és ők mo...

A hét közepén ha... geli Krónikában, H... Engels tér. A jegyzet... porter még azt is h... itt a tavasz, bekösz... gyerekek homokozná... nának a pázsiton, de... zó, nincs pázsít. A f... nics helyük a legi... felháborodás termész... — tulajdonképpen... hogy a rádiós képes... szafogattan beszélni... mindazonáltal én ne... háborodnék fel, hogy... vében nincs helyük... Nincs helyük a per... sem, s egy-két — ma... adó település kivétel... városokban sem. M... van, akkor ez azért e... mert még sehol sem... hogy ezt és ezt az ill... sere vonták volna. T... színű, hogy a hinta... annak, hogy nincs ho... zóban, nem elsőfokb... vannak. Sokkal inkább... lenségre, nemtörődő... szom — egy alapve... párti társadalomban... jegyzet jogosít fel a... soljam; egyszer — t... zeljővőben — neki... kodni a témának, es... sorban kéne feltárni... mechanizmusát. S... ez annál inkább... rádiósoktól, mert eg...

Nemzetközi üzenet a XVI. színházi világnapra

Mindnyájan tudjuk: amikor az emberi méltóságnak, az erőszak és az elnyomás ellen vívott harcában szövetségeseinkre volt szükség — a színház az első között csatlakozott ehhez a harchoz.

Mindnyájan tudjuk: a lélek és a gondolat működését, alapelemeit és hajtóerőit minden más művészet előtt a színház tárta fel. A színház adott hangot a szenvedésnek, a tiltakozásnak és annak a vágyának, hogy a világban egyensúlyt és értelmes rendet teremtsünk.

Mindnyájan tudjuk: az ember a színházban tanulta meg, hogy ösztént szembe nézzen önmagával. Itt tanulta meg, hogy magába tekintsen, felismerje bűneit, vállalja és túlszárnyalja önmagát. A színház egyesíti az embert embertársaival, és ugyanakkor bizonyítja, hogy egyetlen ember is lehet teljes világ, s a legszürkébbnek látszó esemény is hordozhat egyetlen drámai jelentést.

Eszembe jut az izgatott zsbongás, a várakozás lüktető feszültsége, amely a függöny felgördülését megelőzi. Mintha a szó szoros értelmében ez a feszült várakozás indítaná el pályáját az előadás — ma éppen úgy, mint ezer meg ezer évvel ezelőtt. És eszembe jutnak a mindennapi élet apró-cseprő eseményei, amelyek mellett a valóságban könnyűszerrel elmegyünk, de ha a színpadon találkozunk velük, megrendítők arányokat öltenek.

A színpad sokféleképpen tudja érzékelteni ezeket az arányokat. Elég lehet akár egy elshano árnyék, egy elhaló suttogás, vagy csupán egy halk, egyszerű kérdés

— és értelmünk, érzékenységünk, alkotó gondolkodásunk máris megmozdul. És ekkor leomlanak az egyes nézőket elválasztó korlátok, a nézőtér és a színpad egyetértő világgá forr össze, emberek, sőt nemzettek találkoznak egymásra. Ilyenkor felismerjük, hogy mindazon túl, ami elválaszt, közös veszélyek és közös törekvések kapcsolnak össze valamennyiünket. Visszatérünk a nagy teljességhez; tagjai leszünk az emberiség nagy családjának. Felismerjük, hogy együtt kell működnünk, mert csak így bírhatszunk meg azokkal a gondokkal, amelyek az egész földgömböt ostromolják. És immár nem lehet bennünket becsapni, megtéveszteni, elnémitani, mert okosabbak lettünk és készen állunk a közös cselekvésre. Tulajdonképpen ezekben a percekben válnak igazán és teljesen önmagunkká.

Nagy kiváltsága ez a színháznak. Ennek köszönhető, hogy a színház előre megsejtett számos haladó gondolatot és gyorsította megvalósításukat. Ennek köszönhető, hogy a színház mindig a történelmi fejlődés élcsapatában haladt. És ennek köszönhető, hogy a népek megnyíltak egymás előtt, hidakat építettek egyiktől a másikig, és közös álmokat szöttek egy jobb, igazságosabb világról.

Igen, ez a színház hivatása — és egyben valamennyiünk közös emberi hivatása is. Ezért vagyunk itt ma este és ezért várjuk együtt mi mind, nézők és színészek, hogy felmenjen a függöny.

Egyetlen szó: FEHÉR

Kiállítási séta a megyében

Közhely, hogy a népi textiliák — kis kendők, törülközőkendők, mintakendők, abroszok stb. — nemcsak hasznos, formájukban, anyagukban a funkcióknak megfelelő alkotások, hanem motívumai, feliratai egy népművészetet, izlést, annak alakulását is reprezentálják. Mégis jó, ha ezt a közhelyet olyan jól, szépen rendezett kiállítás támasztja alá, mint amilyet láthatunk a DOTE Galériában.

A DOTE GALÉRIÁBAN

A hónap elején megnyitott kiállítás a városnémetényi Beregi Múzeum tulajdonában levő munkákat, beregi textildíszítéseket mutatnak be. Az érdeklődők többek között 1849—1932 között keletkezett mintakendőket láthatnak; ezek a parasztvaszton-kendők motívumai alapján a divatperidusokra, az egyes minták változására következtetnek. A falvédők, törülközők esetében igen sokszor pontosan megállapíthatjuk a készítő nevét, az időpontot: legtöbbször ugyan csak a monogram szerepel, de látható a kiállításon Mándi Mária warta felírású kis kendő: igen sokszor jelmondatok, kedveskedő feliratok kerültek a textiliákra. „Isten hosot” olvashatjuk az egyikken. Mások „Jöreggelt”, „Ne bosszankodjál kedves”, „Áldom az Urat minden időben” — szól a felirat.

A Debreceni Orvostudományi Egyetem színvonalasan rendezett kiállítása némely módon az izeltő Beregi Múzeum több ezer mintát őrző népi textilgyűjteményéből.

GARABUCZY ÁGNES ÉS TÓTH LÁSZLÓ

A közös bemutatón (a debreceni Medgyessy Teremben) arra kapunk példát, hogy hány irányba ágazhatnak el az utak a népművészeti indítástól a festői életművek kialakulásáig. Garabuczy Ágnes — úgy tűnik, a két festő munkái közül az övéi eredetibbek, szerkezetükben, színeikben erőteljesebbek — erősebben eltávolodott a népművészettől, mint kiállító társa. Elsősorban a középkori táblaképfestészet kompozíciós séméit, sőt szín- és felületkezelését említhetjük nála elsődleges hatásként. Másik oldalon a kubisztikus térábrázolás, formaalakítás hatott rá. Losonci Miklós szerint Garabuczy Ágnes művein „kék csöndben hallgatnak a kék asszonyok a kék idő üzenetét hordozva. Boldog magány ez, a béke és a méltóság festészettel írt szimfóniája; kék szimfónia. Csöndes torlóadásba fonódó humánus formái jelzik és jelentik: az élet minden mellékes részletében is csoda, s mindannyian valahol a mese, a valóság és az álom határán élünk.” Valóban, a *Magányos király*, melyen a zöld, okkersárga mellett felsejlik az ikonok arany hátere, aztán a *Varázsló*, az *Anyaság* csöndes meditációra hajlamos festőről beszél.

A kétféle hatás, az akár szentendrinek is nevezhető motívumvilág azonban magában hordja a kifáradás veszélyeit is — mint ahogy Garabuczy Ágnes kiállított képei közül is felfedezhetjük néhányon az önmisméltást. Tóth László olajfestményei is ilyesfajta veszélyről árulkodnak. Ő alapjában kötődik a népművészethez, ezt már a képek címei — Népi hangszerek, Vásárfia, Madársíp és sulykoló, Busómaszk és kolomp, Cífraszőr stb. — is jelzik. Ha Garabuczy finom színtönetekkel, aprólékosan kidolgozott felületekkel dolgozik, Tóth formái darabosak, felületük, nyersebb színeik is erőteljes hatásukat fokozzák. Tóth szerint: „ősi népi kultúránk tárgyi emlékei, az ázsiai ősfolklor festészetem kiindulópontja... Jelkép-rendszerében a színek szimbólumok hordozói. A fekete: a föld — gyökér, mélység, rejtelem, drámai erő kifejezője, a fájdalom gondnakszólója, az arany: mítosz, a fehér: tisztaság, a vörös: a tűz színe.”

Képei erőteljesebbek — kérdés, hogy a látványelemek hogyan hordozhatják ma is érvényes tartalmakat? A mítosz aktualizálása egy fiatal festőnőnek, Péterfy Gizellának sikerült teljesebben.

PÉTERFY GIZELLA

A szobozló kiállításban mutatva be munkáit, húszegynéhány olaj-

jal, vegyes technikával készült művet. Világa még nem egészen kiforrott: legkorábbi képeiben a naturalista és szürrealista hatások keverednek. Egy másik, később keletkezett sorozatban a pop-art, a koncept eredményeit is felhasználja, a Mohácsi zöld macska című művön a macskatemetet helyez az ábrázolás elé. A mítosz aktualizálását a legutóbbi években készült képeiben végzi el: a Bibliából, annak erkölcsi, pszichológiai tartalmából indul ki. Káin és Ábel című képén például a gyilkos Káin drámáját mutatja be; a Kiüzetésben a természetet, a természeti erővel szembe fordított kényszerülő emberpárt. Hogy nem a történetet akarja mesélni, arra a Bűnbeesés című festmény is bizonyíthatja: a nő testből csak azokat a formákat hangsúlyozza, melyek a férfi-nő viszonyról, a nemiségről beszélnek. Ugyanígy bánik a színekkel is: képei egységes színvilága a végtelen érzelmvilág kifejezője. Művei tehát — legalább is a harmadik csoportba tartozók — a Biblia általános érvényű mondanivalóit hordozzák. Egy fiatal debreceni festő az ókor leghatalmasabb írásos alkotásánál is hatalmasabb és ősből világot tart művésze alapjának.

BODÓ KÁROLY

A természet meghatározó voltát hangsúlyozza, ezzel együtt azt, hogy a képi ábrázolásnak a természet arányrendszeréből, formakincséből és színvilágából kell táplálkoznia. Mindez — a hajdúdorogi művelődési házban bemutatott művei szerint — nem azt jelenti, hogy Bodó Károly a természet látható nagy formáit ábrázolja realista vagy éppen naturalista hűséggel. Realizmusra sokkal áttételesen: absztrakt festő, mondhatnánk, hogy a természet mikrovilágát ábrázolja — ehelyett inkább azt mondjuk, hogy az arányokra, az erővonalakra, feszültségekre és nyugalmi állapotokra terméskészítésre épít. Nemrégiben a fiatal magyar művészek Párizsban rendezett — s Kairóban is bemutatásra kerülő — kiállítása bizonyította elképzelési helyességét.

A kibontakozó vagy éppen összezárló, egymáshoz feszülő formák küzdelmét, feszültségét erősíti Bodó szín- és felületkezelése is: égő vörösekkel, kékekkel, mély barnákkal dolgozik, sokszor éppen azokat a színeket komponálva egymás mellé, melyek a konvencionális felfogás szerint „ütik egymást” — az ő festményein viszont egymás mellett hatások felerősödnek. Anyagkezelése — a kép faktúrája — a finoman felvitt rétegektől az egymást fedő vagy éppen durván, vastagon felkent festékretegig változik, így igen gazdag árnyalatokkal képes festeni. Mintegy ráadásaként említhetjük képei szokatlan formáit: a kompozícióknak megfelelően használja a hagyományos négyszög és a még korábban hagyományos kerek, ovális alakú képkeretet.

Ugyanebból az ősi — és mindenél fontosabb — világból táplálkozik Tóth Menyhért festészete is.

TÓTH MENYHÉRT

Évtizedekig dolgozott visszavonultan, földművelésből tartva fenn magát. A Képzőművészeti Főiskola elvégzése után mintegy negyven évvel „fedték fel” hatalmas — és páratlanul eredeti — életművét, s nemrégiben gyűjteményes kiállításban mutatták be a budapesti Műcsarnokban. Balmazújvárosi kiállítása csak ízelítőt ad a fejlődéséből és jelenlegi törekvéseiből, melyeket egyetlen szóval foglalhatnánk össze: fehér. Így vall: „Mégkérdem magamtól, melyik az a szín, amivel kifejezhető a legnagyobb érték, a teljesség? Pár éve már így felelek: a fehér... A fehér a színek szintézise, a színek összessége, a kifejezések kifejezése. A fehér a tisztaság, az önzetlenség. Még fényre sincs szüksége, mert maga a fény. Sugároz. Visszasugároz.”

Ennél többet a krónikás se mondhat.

Szabó Ernő

Rendhagyó énekórák

Az elmúlt években a zenei ismeretterjesztés új formája született meg Debrecenben. Koós Gábor és Koósné Halász Ildikó ötletei alapján számos rendhagyó énekórán ismerkedtek meg az általános iskolai tanulók a hangszerekkel, a zene számukra még titokzatos világával. A rendhagyó énekórákon a műsorvezető által elhangzó szöveg és a zene szorosan egymásra épül, s olyan zenei anyagot választottak ki, amely magyarul nélkül is eljuthat a gyerekekhez. A hangszereket pedig hivatásos előadóművészek, zenetanárok szíjlattatták meg. Az utóbbi hónapokban keveset hallottunk a zenei ismeretterjesztésnek erről a formájáról, ugyanis új formák kidolgozására került sor. Március első hetében az eddigi tapasztalatok felhasználásával már megtartották az ismeretterjesztő sorozat első előadásait.

Bármennyit tettünk is az elmúlt években a zene közkincsévé tétele érdekében — mondta egyik beszélgetésünk alkalmával Koós Gábor —, az eredménnyel nem lehetünk elégedettek. Hiszen nem mondhatjuk el, hogy a művészi zene az emberek többségénél életük szerves részévé vált. Ezért van szükség minden kezdeményezésre, amely hatékonyvá tudná tenni a zenei nevelést. Nagyon sok gyerekkel találkozunk az évek során az előadásaink, és az a tapasztalatunk, ha látják a gyerekek a hangszereket, ha élőben hallják a klasszikus zenét, rögtön érdeklődővé válnak a zenét kevésbé szerető fiatalok is. Megbeszélést tartottunk az énektanárokkal, és ők mondták el, hogy

az előadásaink elhangzotokra mindig lehet építeni.

Ezekre a tapasztalatokra figyelt fel a Kulturális Minisztérium és a Debrecen városi Tanács művelődésügyi osztálya, amikor megteremtette annak a lehetőségét, hogy a rendhagyó énekórákon a gyerekek az eddiginél lényegesen nagyobb számban vegyenek részt. Korábban a gyakorlat az volt, hogy a rendhagyó énekórákon egy-egy osztály tanulói vehettek részt, lényegében véve a tanrendben szereplő órákat tartották meg a vendég előadók. Most viszont március eleje óta Koós Gábor és Halász Ildikó irányításával a zenei ismeretterjesztő előadásokat a művelődési házban és a Vénkert Általános Iskola diszudvarán tartják meg, ami lehetővé teszi, hogy egy-egy alkalommal több száz tanuló hallgasson zenét, ismerkedjen a hangszerekkel.

Március 10-től május 10-ig terjedő időszakban öt helyszínen — a pedagógusok művelődési házában, a Horváth Árpád Művelődési Házban, a Vénkert Általános Iskolában, a MÁV Járműjavító Üzem művelődési házában és a Pódiüm-teremben kerül sor az egyes előadásokra. Minden felső tagozatos évfolyam számára három-három alkalommal tartanak „rendhagyó énekórákat”.

Az ötödikesek első alkalommal a *Miről szól a zene?* című előadást hallgathatják meg, a második órában a dallam fogalmával, a harmadikon a ritmussal ismerkedhetnek meg, természetesen minden esetben a zene az előadások meghatározó tényezője.

A hatodik osztályosok az összhangzattanról, az egyszerű zenei

formákról és a magyar zene sajátosságairól hallhatnak.

Bach, Haydn, Chopin és Liszt műveit szíjlattatják meg, és ismertetik az előadók a hetedikesek számára tartott órákon.

A nyolcadik osztályos tanulók Mozart, Beethoven és a XX. század zenei világaba tekinthetnek be. Zongora, fagott, fuvola, oboa, klarinét és kürt szólal meg egy-egy alkalommal, így a zene mellett a hangszerekkel is közvetlen kapcsolatba kerülhetnek a tanulók. Az előadásokat Halász Ildikó a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola tanára tartja, a hangszereket pedig tanárok és előadóművészek szíjlattatják meg. A sorozat második előadására áprilisban, a harmadikra május elején kerül sor. Hogy egy-egy „kis koncertet” hányszor kell megismételni, az iskolától függ. A szervezők azt szeretnék, ha valamennyi debreceni általános iskola tanuló részt vennék a rendhagyó énekórákon. A tervek szerint a program évfolyamonként különböző rendezendő hangversennyel zárulna.

Március végéig húsz rendhagyó énekórárt tartanak meg, remélhetőleg az elkövetkezendő két hónapban is élnek az iskolák a zenei nevelésnek ezzel a nagyszerű lehetőségével. Úgy tűnik, a zene és ének oktatásának új és érdekes lehetőségeit teremtették meg Debrecenben egy nagyszerű ötlet nyomán a Debrecen városi Tanács és a Hajdú-Bihar megyei Művelődési Központ munkatársai. Erdeklődéssel várjuk a folytatást.

F. T.

A RÁDIO MELLETT

GYERMEKJÁTÉKOK

A hét közepén hallottam a Reggeli Krónikában, hogy kopár az Engels tér. A jegyzetírő (mondó) riporter még azt is hozzátette, hogy itt a tavasz, beköszöntött a meleg, a gyerekek homokozóznak, ugrándozóznak a pázsiton, de nincs homokozó, nincs pázsit. A főváros szívében nincs helyük a legkisebbeknek. A felháborodás természetesen indokolt — tulajdonképpen csodálkozom is, hogy a rádiós képes volt ilyen visszafogottan beszélni a dologról —, mindazonáltal én nem csupán azon háborodnék fel, hogy Budapest szívében nincs helyük a gyerekeknek. Nincs helyük a permekültekben sem, s egy-két — magára különösen adó település kivételével — a vidéki városokban sem. Márpedig ha így van, akkor ez azért elgondolkoztató, mert még sehol sem olvastam arról, hogy ezt és ezt az illetékes felelőssére vonták volna. Tudniillik valószínű, hogy a hintahiányunk vagy annak, hogy nincs homok a homokozóban, nem elsősorban anyagi okai vannak. Sokkal inkább a szervezetlenségre, nemtörődömségre gyanakozom — egy alapvetően gyermekpárti társadalomban... A rádió-jegyzet jogosít fel arra, hogy javasljam: egyszer — talán már a közeljövőben — neki kellene megszervezni a témánkat, egy elemző műsorban kéne feltárni e felelőtlenség mechanizmusát.

S ezt annál inkább kérhetem a rádiósoktól, mert egyébként is so-

kat foglalkoznak a gyerekekkel. A mi nemzedékünk például, amely nemrégiben jutott szülői korbá, nem nagyon tanult meg mesélni a szüleitől. Ha valamelyest tudunk mesélni, azt nem kismértékben a hanglédának köszönhetjük: szinte nincs nap, hogy ne követhetnénk figyelemmel a színvonalas műsorokat. A „színvonalas” jelzőt korántsem közhelynek számom: a rádió olyan alkotó légtört alakított ki, hogy csak a legteljesebb, legfelkészültebb költők, meseírók érvényesülhetnek. Gondolom, egy rögtönzött névsor mindent megmagyaráz: Csukás István, Horgas Béla, Kormos István, Nemes Nagy Ágnes, Tamkó Sirtó Károly, Tordon Ákos, Weöres Sándor, Zek Zoltán. S a lajstromból talán az is kiderül, hogy a felnőt műsorok készítői sem büszkélkedhetnek ilyen rangos, külső munkatársakkal. Ezért is kár, hogy a gyermekirodalom megrendelői a háttérben húzódtak. Szerénységük rokonszenves, ám egyszer szívesen találkoznék nevükkel, fényképükkel, vallomásukkal — akár a rádióúsásg hasábjain is.

Egy magnetofonnal kombinált rádió is lehet gyerekjáték. Különösen ha két gyermeket lelkű focista akarja átcsempészni a vámon. Bizonyára sokan hallgatták a 168 óra legutóbbi adásában Ebedli Zoltán és Törőcsik András megrendítő vallomását, amelyből kiviláglott: fogalmuk

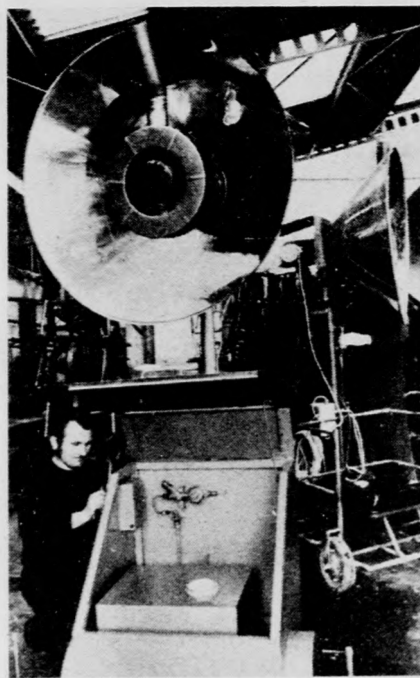
sincs arról, hogy külföldön jártukban milyen élményektől fosztják meg magukat. A műsorvezető *Mester Ákos* tökéletesen helyükre tette a dolgokat, ezért nincs értelme újabb kommentárt fűzni az ügühöz. Legföljebb annyit kockáztatnék meg, hogy nincs igaz a Magyar Nemzet kritikájának — és az *Ötödik sebesség* műsorvezetőjének —, aki azért kárhözóta a labdarúgókat, mert ígértük ellenére sem álltak az ifjúsági magazin mikrofonja elé. Nyilván mérlegetek, s úgy vélték, hogy ha már mindenképpen az országos nyilvánosság előtt kell számot adni vétükről, akkor az előkelőbb magazin választják. Nos, a 168 órában ugyancsak „kiosztották” őket, talán jobban jártak volna, ha mégis inkább betartják az ígértüket.

Befejezésül még egy megjegyzés. A rádiókritika utolsó bekezdésében általában igyekszem feltüntetni a debreceni vagy hajdúsági vonatkozású adásokat. Lehetséges, hogy mostanában lanyhábban figyelem a készüléket, de úgy tűnik fel, mintha a rádiósok fukarkodnának a tájékoztató érték felmutatásával. Nem azért, mert kevés műsört sugároznak a szűkebb pátriáról, hanem azért, mert ha egészségesek az arányok, akkor arányosan kevesebb adás hozza fülközelbe az egyéb tájékoztatókat is.

Zöldi László

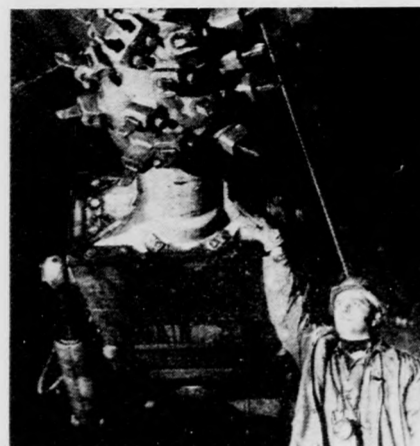
ÓRIÁS HŐSUGÁRZÓ

Az Építő- és Vegyipari Szövetkezet szakemberei Tabon nagyteljesítményű, gázolajjal üzemeltetett, infra-hősugárzót fejlesztettek ki. A 30 ezer kalóriás — óránként alig három kiló olajat fogyasztó — hősugárzó építkezési munkahelyek, vásársarnokok és raktárak fűtésére kiválóan alkalmas. A sorozatgyártást megkezdték.

(MTI-fotó: Bajkó József felvétele — KS)

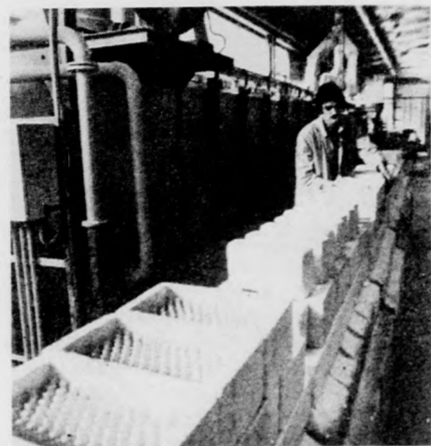

MEGÉRKEZTEK (Fotó: Balogh P. L.)

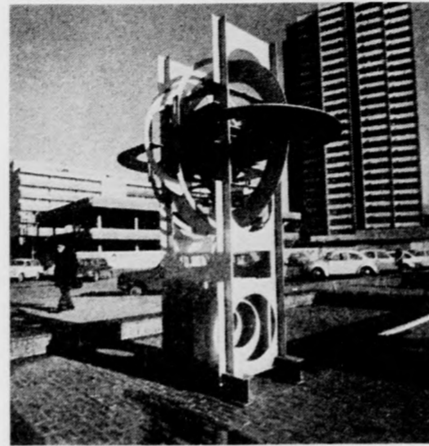
LÉZERSUGÁR A BÁNYÁBAN

Az oroszlanói szénmedencében négy bányát nyitnak. A márkushegyben nemsokára megkezdni munkáját egy szovjet gyártmányú szénkombájn, amelyet lézersugár vezérel. Képünkön: a nagy teljesítményű szénkombájn, felette a lézersugár látható.

HAZAI GYÚJTÓGYERTYA

Fejlesztik a hazai gyújtógyertyagyártást. Veszprémben a Bakony Művekben az új kerámia gyáregységben az idén már 3 millió gyújtógyertya-szigetelő testet állítanak elő. (MTI-fotó: Rózsás Sándor felvétele — KS)

ÚJ VÁROSNEGYED SZOLNOKON

Szolnokon az V. ötéves terv végére átadják az 1010 lakásos József Attila-városrészt. 800 lakás már elkészült, s a további 210 mellett iskolát, bölcsődét, óvodát, kommunális létesítményeket is építenek a lakótelepen.

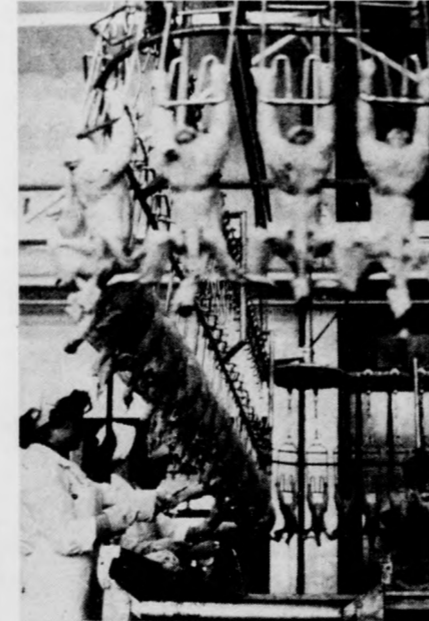
SZÁZ ÚJ KOMBÁJN

Idén 300 millió forint értékű mezőgazdasági géppel és felszereléssel gazdagodnak a Győr-Sopron megye mezőgazdasági üzeim. Az AGROKOR győri telepen megkezdtek a szovjet kombájnok üzembe helyezését, amelyekből az idén 100 egység kerül ki Kisalföld gazdaságaiba. (MTI-fotó: Matusz Károly felvétele — KS)

SZÁMÍTÓKÖZPONT A BVK-BAN

A Borsodi Vegyi Kombinátban egy R-20-as komputer felállításával új számítógépes központot létesítettek. A számítógépes központban az anyag- és készletgazdálkodáshoz, munkaügyhöz szükséges adatok feldolgozása mellett számos műszaki problémát is megoldanak.

45 EZER CSIRKE MŰSZAKONKÉNT

A Baromfiipari Országos Vállalat budafoki gyárában nemrég üzembe állított holland gépsoron rövidesen befejeződnék az üzemi próbák. A beruházással lehetővé vált a nehéz fizikai munka megkönnyítése, valamint egy korszerűbb termék, az előhűtött bontott csirke előállítás.

(MTI-fotó: Fehér József felvétele — KS)

NYOLCSZÁZEZER KUKTA ÉVENTE

A Budapesti Alumíniumgyár több mint négyszázféle terméket gyárt, közülük legismertebb a kuktafazék, amelyből évente 800 ezer darabot készítenek. A hazai igényeken felül három országba exportálnak. Keresett gyártmány a tefflonedény is, melyből évente 400 ezer darab készül, ennek 20 százaléka kerül exportra.

(MTI-fotó: Soós Lajos felvétele — KS)

HÍREK

1977. március 27., vasárnap

Hajnalka napja

A Nap kél 5.34 — nyugszik 18.06 órakor

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS vasárnap estig: Főleg az északi országrészben időnként megnövekvő felhőzet, csak egy-két helyen valószínű kisebb zápor. Elsősorban a Dunántúlon megélénkülő, helyenként megerősödő északnyugati, északi szél. Az évszázhoz képest szokatlan meleg mérséklődik. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap: 17—22 fok között. (MTI)

LOTTÓTÁJÉKOZTATÓ. A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság közlése szerint a 12. játékhetén két darab öt találatos szelvény volt, nyeresége egyenként 1 782 501 forint. A négyesek nyeresége egyenként 11 963 forint, a hármasok nyeresége egyenként 173 forint, a kettesekre egyenként 11 forintot fizetnek. A nyereségek a nyereséményilleték levonása után értendők. A közölt adatok tájékoztató jellegűek. (MTI)

HANGVERSENY. Hétfőn, március 28-án este fél nyolckor a debreceni Kodály Kórus ad hangversenyt az Arany Bika Bartók Teremben. Műsorukon Chichester Psalms héber szövegre írott zsolnárra, valamint Orff Carmina burana című műve szerepel. A Háború és béke kérdéseiről szóló Chichester-mű, amelynek kottáját Gyulács György karnagy hozta New Yorkból, ösbemutatóként kerül előadásra.

A MEZŐGAZDASÁG SZOCIALISTA KULTÚRÁJA. Március 27-én, ma, a Bartók Teremben lesz a Mezőgazdaság Szocialista Kultúrája művelődési mozgalom megyei döntője. A döntőbe jutottak a derecskei Vörös Csillag Termelőszövetkezet Alkotmány, a hajdúböszörményi Bocskai Termelőszövetkezet Kun Béla, a hajdúnánási Új Élet Termelőszövetkezet Zrínyi Miklós, a hajdúszoboszlói Vörös Lobogó Termelőszövetkezet Lenin, a kabai Vörös Csillag Termelőszövetkezet Bánki Donát, a püspökladányi November 7. Termelőszövetkezet Vörös Csepel, a Debreceni Állami Gazdaság Lenin és ifjúsági, a Hajdúszoboszlói Állami Gazdaság Április 4., a Hortobágyi Állami Gazdaság Komarov és S. Allende műszaki brigádjai.

KÖZÉRDEKŰ KÖZLEMÉNY! A Debrecen városi Tudógondozó Ernyőképző Intézet értesíti a lakosságot, hogy jelenleg az I. kerületben lakók szűrővizsgálata folyik. Kéri, hogy a szűrés gyors és zavartalan menete érdekében mindenki a felhíváson megjelölt időben jelenjen meg, s a szűrővizsgálati lapot, a felhívást és személyi igazolványát hozza magával. Kéri továbbá, hogy akik ebben az évben már kaptak értesítést, de nem jelentek meg, úgy pótolják azt, a rendezési időben szíveskedjenek a saját érdekében megjelenni.

A TIT MŰELEMZŐ BARÁTI KÖRE március 28-án délután 3 órakor a szokott helyen (Csokonai klub, Vörös Hadsereg útja 45—47.) foglalkozást tart. Dr. Némedi Lajos egyetemi tanár előadásának címe: A Faust fő gondolatai.

LOTTÓ JUTALOMSORSOLÁS. A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság hétfőn a Népszabadság sajtótermében rendezte meg a lottó márciusi jutalomsorsolását. A húzásokon a 12. játékhetén szelvényeivel lehet nyerni. Mintegy 1300 tárgynyereseményt sorsoltak ki. Főnyeresemények: 2 Zsiguli személygépkocsi és 30 ötven ezer forintos vásárlási utalvány.

A rendőrség közleménye

A Debreceni városi, járási Rendőrkapitányi büntető osztálya előzetes letartóztatás mellett eljárás folytat L. Sándor és R. József balmazújvárosi jakos, fiatalkorúak ellen többszöri kerékpár- és táskalopás alapos gyanúja miatt. Nevezettek 1977. február elejétől március 15-ig Balmazújvárosban az üzletek, éttermek, presszók előtt hagyott, lezáratlan kerékpárok vagy a kerékpárokon hagyott táskákat tulajdonították el, melyeket az eljárás során sikerült lefoglalni. A lefoglalt tárgyak közül több kerékpár és táskát tulajdonosa ezidáig ismeretlen.

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Százhuszonöt évvel ezelőtt, 1852. március 27-én született a Somogy megyei Mosdós községben — és 77 éves korában halt meg Rákospalotán — Kürschner Jakab, a Magyarországi Általános Munkáspárt egyik vezetője, a munkásbiztonság szervezője.

A fiatal baranyai szabósegéd 17 esztendősen Pécsett lépett a szervezett munkások közé, s mint a Pécsi Munkásképző Egyetel választmányi tagja, a környék bányamunkásait szervezte. Csakhamar a fővárosba költözött, s a munkásság első szociális intézményének, a Betegpénztárnak a szolgálatába lépett. Korán kitűnt logikus érvelésű, magyar és német nyelven egyaránt hatásos szónoklattal, kiváló szervezőképességgel, jó taktikai érzékeléssel. Frankel Leó mellett részt vett a politikai küzdelmekben, s annak bebörtönzése után — Irthliger Antallal és Csillag Zsigmonddal együtt — ő irányította a párt munkáját. Hosszú éveken át szerkesztette a Népszavát, s 1886-tól a Budapesti Munkáskör elnöke volt. Jelentős részt vállalt a szociáldemokrata párt első kongresszusának előkészítéséből is.

A szocializmus eszméje iránti hűségét bizonyítja, hogy idős kora ellenére közönséget vállalt a Tanácsköztársasággal; a rákospalotai munkástanács elnöke volt. Az ellenforradalmi rendszer gyorsított bírósága ezért 1920-ban hét hónapra börtönre ítélte. A proletárok ügyéhez mindig hűséges maradt.

Nagy László Debrecenben

Nagy László Kossuth-díjas költő, az élő magyar irodalom kiemelkedő egyénisége március 30-án, szardán ismét találkozik a debreceni irodalomkedvelő közönséggel. A kiváló költő a Műveltség Népnyelvtudományi Vállalat „Szivárványkörben” című zenés irodalmi estjének lesz a vendége. Az irodalmi estet a Déri Múzeum dísztermében rendezik este 7 órai kezdettel. A vendégek sorában üdvözölhetjük Berei Katalin színésznőt és a Vízöntő együttest. A műsort Kiss Ferenc irodalomtörténész vezeti. Jegyek az Országos Filharmónia pénztárában válthatók.

Szvjatoszlav Richter

A BARTÓK TEREMBEN

Debrecen zeneszerető közönsége kívánságára és kérésére április 6-án ismét Debrecenben vendégszerelő Szvjatoszlav Richter, a világhírű szovjet zongoraművész. A Bartók Teremben megrendezésre kerülő koncert bérletlen kívüli. Az Országos Filharmónia megyei kirendeltsége a nagy érdeklődésre való tekintettel március 29-től, hétfőtől kezdi a jegyek árusítását. A koncert este fél nyolckor kezdődik.

ÜNNEPI KÖNYVHÉT. Az idén május 27-e és június 4-e között rendezik meg az ünnepi könyvhétet. Ez alkalomra a könyvkiadók összesen 117 művet jelentetnek meg, több mint kétmillió példányban. Az olvasók tájékoztatására több száz ezer példányban közreadják a könyvújdonságok listáját. Plakátokkal, műsorfüzetekkel hívják föl a figyelmet kulturális életünk jelentős eseményének programjaira.

IFJÚSÁGI NIVÓDÍJAK. Kilenc kollektív és huszonhat személy vette át Karakas László munkáügyi minisztertől kiváló ifjúsági politikai munkájáért az ifjúsági nivódíjakat. A kitüntetettek között van a szegedi szalmazigár Komocsin Zoltán Szocialista Brigádja, Hacky Tamás és Monspart Sarolta tájékoztatói futóvilágbanjónk.

Kel

Molière, ha megírná a tünz napjaink. Minden hivatalok közügyek.

Tévedés, hogy ügyes-bajos dolgot szervezve csak akkor fog készülni, ha vannak. Egyéb dennapos munkát idő! Szóval vatalnok magán nem azokról munkatársai, a tanácsnál, a bizottságoknál, is lehetne nyílni, felhívni, szólni, felhívni, ja az, aki nem kedni, lehetne.

A kelleme, nik a társadalom, tesz. Ő az ügy, vannak olyan, sükükben sérte, kel biztosan, nyesen is. Csak kának semmi, szólni, hanem, is jó ebben az, lálóbb elnevez, ket. (Katonakö, lönböző okok, kellett volna, ment rövid szá, általan lehetsé, telhetjük paná, szont nem ker, dök, ezért hát, kal. Ha demok,

Sietek kijé, intőzők, sem m, látóznai a dem, hogy minden, pártonkívüli, rint észrevétel, is meg kellene, kapcsolatban s,

Világért s, kedő, rossz ér, pártfunkcioná, is részt vetten, körülményein, gunk minden, tánytalanul j, „elszalad a ló, táknak, mind, sát, a felelősé, vek kötelessé, kal nagyobb, sadalmi szerv, azért minden, életünket alá, Ami ezzel ell, mint a jó mur,

Miből er, többlet? Ab, nek egy-egy, hatják a dönt, hiszik, a ked, telen, meg ne, időnként elte, sdoei felvele, gendő ha „o, jó volna má, úgy, mint az, vannak, s az, remélnék, ne, hetnek társac,

Van a ke, kü bejelenté, ezért senki n, És közli, hog, dolgok foly, varni, de le, türheti továb, nyilvánosság, könyvbbe, cs, rupt és rész, nyaló és elle, „nyakára tet, non grata” i, a bizalomra, tusa sok mu, vételével, me, táz, többnyir, panaszost ne, nem őt küld,

A kellen, udvariasan k, Udvariasak, elvonta a p, viselői munk, más, fontosa, tésének ügy, „közérdekű”,

A panas, hónap, és is, napközi otth, korrupt disz, ügyei, folytá, dett.

És kezd, a kérése jo, iuk... És h, Lám, lár,

Kellemetlenkedők

Molière, ha élne, a Kényeskedők és a Tolakodók után bizonyára megírná a Kellemetlenkedőket is. Vitriolba mártott tollhegyére tűzné napjaink e bosszantó figuráit is. Mert ki nem ismeri őket? Minden hivatalos és közéleti helyen hivatalosan is állandó vendégek ők közügynek titulált önző kis egyéni ügyeikkel.

Tévedés ne essék, nem azokról szólok, akik kénytelenek ügyes-bajos dolgaikkal a társadalmi, közigazgatási vagy hatósági szervekhez fordulni. Napjaink átlagembere ugyanis rendszerint csak akkor fordul e szervekhez, ha állampolgári tennivalói erre készítik, ha építési, adóügyi, ki- és bejelentési kötelezettségei vannak. Egyébként mindenki örül, ha rendben elvégezheti mindennapos munkáját, s hazamehet; így is mennyi mindenre nem jut idő! Szóval nem ezek a kellemetlenkedők, még ha egy-egy hivatalnok magában annak tartja is őket. Nem ezekről szólok, hanem azokról, akiket a panaszügyek intézésére hivatott szervek munkatársai már-már névről ismernek, akiknek a pártbizottságon, a tanácsnál, a Hazafias Népfrent bizottságánál, a szakszervezeti bizottságoknál, a Népi Ellenőrzési Bizottságnál akár külön dossziét is lehetne nyitni, mert minden héten megvan az aktuális panaszolni, felháborodni valójuk, és legalábbis a munkásosztály árulója az, aki nem hajlandó az ő kedvük, az ő szájzújuk szerint intézkedni, lehetőleg azonnal.

A kellemetlenkedő sorra-rendre, hét- és hónapszámra megjelenik a társadalmi és állami élet különböző szerveinél, és panaszt tesz. Ő az úgynevezett panaszos. Igen ám, vethetné közbe bárki, de vannak olyan panaszosok is, akiket valóban sérelem ért, emberiségükben sértették meg őket, méltánytalanul bántak velük. Úgyükkel biztosan jószívvel foglalkoznak az erre hivatottak, s eredményesen is. Csakhogy a panaszosok egy meglehetősen nagy százalékának semmi baja sincs, s igazából nem is sérelmet akar panaszolni, hanem protekciót szerezni, ezért a panaszos elnevezés nem is jó ebben az esetben. A hadseregben, a katonák körében erre talán jobb elnevezés van. Ott problémás embernek nevezik az ilyeneket. (Katonakoromból emlékszem olyan problémás emberre, aki különböző okokkal mindig új ruhát tudott cserélni, amikor a régit ki kellett volna mosnia, aki a nagynyja elhalálása címén többször ment rövid szabadságra, mint amennyi nagyszülője az embernek egyáltalán lehetséges.) Lehet, hogy a tartalékkállományú problémást tiszteljük panaszosként, kellemetlenkedőként? A polgári életből viszont nem kerülnek egyhamar tartalékkállományba a kellemetlenkedők, ezért hát gyakran fordulnak a különféle szervekhez panaszkaikkal. Ha demokrácia, hát hadd legyen kövér!

Sietek kijelenteni, hogy nem kértek e cikk megírására sem ügyminták, sem mások. Senki sem akarja senkibe belefojtani a szót, korlátozni a demokráciát. A szocialista demokráciának alaptörvénye, hogy minden állampolgár, legyen az idős vagy fiatal, párttag vagy párttagkülső, fordulhasson akár a legfelsőbb szervekig is személy szerint észrevételével, javaslatával, panaszával. Na de egyszer már azt is meg kellene nézni, hogy kik ezek az állandó, visszatérő, mindennel kapcsolatban panaszkodó, követelőző személyek.

Világért sem akarom azt mondani, hogy mindenki kellemetlenkedő, rossz értelemben vett „panaszos”, aki a tisztségviselők, vezető pártfunkcionáriusok fogadónapján panasztételre feliratkozik. Magam is részt vettem számos jogos, valóban okkal és joggal sérelmezett ügy körülményeinek vizsgálatában. Világért sem akarom mai valóságunk minden részletét tökéletesnek kikiáltani. Megesik, hogy méltánytalanul járnak el valakivel, megesik, hogy egy-egy vezetővel „elszalad a ló”. Az ilyen esetek feltárása kötelessége a kommunisztáknak, minden becsületes embernek. Az ilyen esetek kivizsgálását, a felelősök elleni eljárás megindítását a párt- és állami szervek kötelezőszerűen végzik. A „panaszos”-ügyek azonban sokkal nagyobb számban zúdulnak a különböző párt-, állami és társadalmi szervekre, mint amennyi jogtalanság valóban megesik. Azt azért mindenki tudja, hogy gazdasági, politikai életünket, közéletünket alapvetően a törvényesség, az emberségesség jellemzi. Ami ezzel ellentétes, az a ritka kivétel, még akkor is, ha feltűnőbb, mint a jó munka, ha tartósabb a hatása.

Miből ered akkor a panaszügyek realitáson felüli százaléka, többlete? Abból, hogy sokan azt hiszik, ha személyesen megjelennek egy-egy ilyen fogadónapon, akkor maguk részére befolyásolhatják a döntést folyamatban levő ügyükben. Ezek az emberek azt hiszik, a kedvükért egy választott vagy kinevezett vezető törvénytelen, meg nem engedhető lépéseket fog tenni. A közvéleményben időnként elterjednek olyan hiedelmek, hogy a lakáskiutalás, a bölcsődei felvétel, az egyetemi vagy főiskolai beiskolázás ügyében elegendő ha „onnan” átszólnak telefonon az illetékeseknek. Bizony jó volna már azt is tudomásul venni, hogy a lakásépítésnek éppúgy, mint az egyetemi felvételnek átléphetetlen mennyiségi határai vannak, s azok a szervek, amelyekből a „panaszosok” intézkedést remélnek, nem tehetnek kivételeket. Egyéni érdekeket nem helyezhetnek társadalmi érdekek elé.

Van a kellemetlenkedőknek egy olyan típusa, amelyek közérdekű bejelentésnek nevezi beadványát. Természetesen fontosnak is, ezért senki máshoz nem fordulhat, csak a testület első embeéréhez. És közli, hogy üzembelen, hivatalában, szövetkezetében felháborító dolgok folynak. Hosszú ideig nem akarta vele az illetékeseket zavarni, de lelkiismeretére, társadalmi felelősségére hallgatva nem tűrheti tovább a helyzetet, bár szeretné, ha személyét nem hoznákn nyilvánosságra az ügyben. Aztán papírra kerül — na nem jegyzőkönyvbe, csak jegyzetpapírra —, hogy az igazgató (az elnök) korrupt és részeges, lehet, hogy nője is van, a környezete pedig talpnyaló és ellensége a szocializmusnak. Ő megbírálta őket, s azóta „nyakára tették a kést”, azóta „kinyírás alatt van”, azóta „persona non grata” lett (ki-ki általános műveltsége szerint). Amikor pedig a bizalomra méltott politikai vagy államigazgatási szerv apparátusa sok munkaórával, utánajárással, gépkocsi-kilométer igénybevitelével, meghallgatással és viszontmeghallgatással mindent tisztáz, többnyire annyit igaz a „közérdekű” bejelentésből, hogy nem a panaszost nevezték ki csoport-, osztály- vagy főosztályvezetővé, nem őt küldték külföldi kiküldetésbe, ezért „ő majd megmutatja”.

A kellemetlenkedő ilyenkor kap egy válaszeveletet, amelyben udvariasan közlik, hogy panaszát megvizsgálták, s nem volt igaz. Udvariasak vagyunk: elhallgatjuk, hogy mindennek kivizsgálása elvonta a párt, tömegszervezet, tanács stb. munkatársai, tisztségviselői munkaidőjének jelentős részét. Kevesebb idejük maradt más, fontosabb munkára, talán épp az óvodák, a bölcsődék fejlesztésének ügyére, a közellátásra és a termelés ügyeire, mert ilyen „közérdekű” ügyekben kellett vizsgálatot folytatniuk.

A panaszos a választ néha tudomásul veszi. Aztán eltelik egy hónap, és ismét jelentkezik, személyesen kéri gyermeke óvodai, napközi otthoni, egyetemi felvételét, s közli, hogy újabban kit tart korrupt disznónak. Talán arra is hivatkozik, hogy — amint korábbi ügyei folytán ismeretes — már annyi méltánytalanságot elszenvedett.

És kezdjük újra magyarázni neki, hogy személy szerint ugyan a kérésre jogos, de az anyagi lehetőségeink... És hogy kivizsgáljuk... És hogy ügyében igazságos döntés születik.

Lám, lám, milyen türelmes az a demokrácia...

Hornyák András

Ez mind világitani fog (Fotó: Kőszeghy)

A hét

PORTRÉJA

A szállodaigazgató

Érettségi után került a vendéglátóiparhoz, még annak idején, amikor Hajdúszoboszló a nagy átalakulások időszakát élte, a város fokozatosan és tervszerűen készült fő feladatára: a gyógyüdültes korszerűsítésére, a vendéglátó-hálózat kiszélesítésére. Hupuczi László fél évtizede a furdóváros Délibáb Szállodájának az igazgatója.

Mostani találkozásunk nem első alkalom a beszélgetésre, fiatal korunktól ismerjük egymást. Összintén — nem a látszat kedvéért — szabadkozok, bizonyos, hogy nála alkalmasabb szakembert is találhattam volna a portré alanyaként, ami való igaz, de választásom helyességét akarva-akaratlanul ő maga igazolja.

— Utólag úgy is tűnhet, hogy tervszerűen készültem erre a hivatásra — kezdi a beszélgetést a beosztásához illően jól öltözött szállodaigazgató. Ennek az összetett szakmának szinte minden lényeges ágazatát végigjártam. Érettségi után felszolgáló lettem az akkor még egyeduralgó Gambirinus Szállodában, ugyancsak ott portásként is tevékenykedtem évekig. Hasznos időszaknak tartom ezt a néhány évet, ugyanis a vendégekkel való érintkezést, a stílust igen közelről szemlélhettem, tanulhattam, alakíthattam ki magamban.

Nem mondja, de jól tudom Hupuczi Lászlóról: rendszeresen képi magát, fejlesztí szakmai tudását, íróasztalán sorakoznak a legfrissebb folyóiratok, kiadványok. A vendéglátóipari főiskola után beiratkozott a marxista egyetem szakosítójára, ahol sikeresen végzett. Így hát természetes és érthető, hogy a Délibáb Szálloda felépülte után előbb helyettes igazgatói, majd pedig a nagy személyi és anyagi apparátussal rendelkező

egység igazgatói teendőivel bízták meg.

A szállodáról már szívesebben beszél:

— Bátran kijelenthetem, hogy a kereskedelmi gyógyüdültes országosan is nálunk a legjobb. Ehhez több tényező okos és tervszerű összehangolása szükséges, különösképpen itt, Hajdúszoboszlón. A Gyógyfürdő Vállalattal, annak orvosi részlegével kialakított jó munkakapcsolaton alapszik a siker. Sok esetben ezer kilométereket utaznak ide a vendégek — jogos igényük, hogy mindent egy helyen kapjanak meg. Nálunk adottak a lehetőségek, élünk is velük. Tavalyi belföldi forgalmunkat számottevően bővítettük, szeretnénk több külföldi turistát ide csalogatni. A vendégsereg és a városlakók kereskedelmi ellátása komoly ár- és piackutatást igényel.

A szállodaigazgató reggel fél nyolckor kezdi a munkanapot és rendszerint — ha egyéb rendezvény nincs — vacsoraidőben tér haza családjához.

— A munkához a legbiztosabb háttér a család. Feleségem jól tudja, hogy hivatásomat csak akkor végezhetem megfelelően, ha kiegyensúlyozott vagyok, nincsenek hátráltató gondjaim. Gyermekeimmel ezt a megnyugvást biztosítják nekem. Sokat járunk kirándulni, mozira, színházra mindig szakítunk időt, igényeljük a kulturális csemegéket.

A Magyar Szállodászövetség tagjaként gyakran fordul meg külföldön, ahonnan mindig úgy tér haza, hogy a hasznos tapasztalatokat itthon igyekszik másoknak is átadni. Sokrétű munkája mellett tagja a városi KISZ-bizottságnak, 1971-ben tanácstagként választották meg a kerület lakói.

Beszélgetésünk további menetére a közvetlenség, a témabőség jellemző.

— Nem lehet beszélni egyik szakmába sem. Nagyapám Ady és számtalan író, költő, politikus kortársa volt, nyilván helyzeténél fogva nem ismerte őket, de jelenleg kitágultabb világot élünk, kötelességünk, belső igényünk kell hogy legyen a világ megismerése. Az idegenforgalmi szakkönyvek olvasása után jóleső érzéssel veszem kezembe valamelyik irodalmi folyóiratot, szociológiai írást.

Nincs jegyzetfüzet a kezemben, portréja mozaikszerűen áll össze bennem, most írás közben emlékszem vissza, hányszor találkoztam vele úgy, hogy gondok gyötörték, új, vendégcsalogató ötleteken gondolkodott, egy-egy sikeres kezdeményezést követően sohasem a megelégedettség kényelmes pózában tetszelgett. Hajdúszoboszlón nőtt fel, megkereste és találta helyét a városban, izig-veig vendéglátó szakember.

Az éttermen keresztül vezet utunk, munkatársai néhány percre megállítják, tanácsot kérnek egy külföldi csoport elhelyezésével kapcsolatban. A gyors eligazító szó után irodájába térünk vissza, ahol színes kiadványokat mutat, majd pedig csendesebb este lévén hazafelé tartunk.

A furdóhely első szállodáját igazgató fiatalember ma is nyugalommal oldódhat fel családjá körében.

Kiss Dezső Péter

FJ 28-77

A címben jelzett rendszámú tehergépkocsi az Építési Fuvarozási Vállalat — közismert rövidített nevén az ÉPFU — tulajdona. 1977. március 11-én 15 óra 55 perckor hatalmas iramban, hosszan dudálva robotott be a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat házigyárára kapuján, fittyet hányva a buszra várakozó, szétrebbenő tömegre, s a kapunál felállított *Állj! Elsőbbségadás kötelező* táblára. Néhány perc múlva hasonló iramban száguldott vissza a portáig, ahol csak a portás erélyes közbelépésére állt meg. A felháborodott kérdés — miért nem áll meg, s miért hágtá át a maximum 15 kilométeres óránkénti sebességet engedélyező korlátozást? — a sofőr azt a választ adta, hogy megy a vonata. Ezután elszáguldott saját vállalatának telephelye felé.

Sajnos nem ez az egyetlen példa az ÉPFU-sofőrök kíméletlen vezetési stílusára, a házigyárban nap mint nap említhetnek hasonló eseteket, s a közúton is gyakran keltenek rettegést teherautóik. Normára dolgoznak tudom. De a közúti közlekedésnek is megvannak a maga normái. Jó lenne, ha az ÉPFU több gondot fordítana a KRESZ-oktatásra, s a szabálysértő gépkocsivezetőket felelősségre vonná. Kerüljön legalább annyiba a közlekedési normák megsértése, mint amennyit a munkanormáknak a szabálytalan vezetéssel elősegített túlteljesítése után kapnak a gépkocsivezetők!

Önszántukból, úgy látszik, nem hajlandók belátni, hogy az emberi élet az elsőbbség, s már elfelejtették, hogy 1974 nyarán a házigyárban ÉPFU-s munkatársuk gázolt halálra egy dolgozót.

Győzött az új KRESZ

Országos érdeklődés közepette vezették be Magyarországon 1976-tan a közúti közlekedés megreformált szabályait, az új KRESZ-t. A közlekedés szakemberei sokat vártak ettől, a korszerű közlekedés kívánalmait jobban figyelembe vevő jogszabálytól. Jólslásokba nem bocsátkoztak, legfeljebb csak felbecsülték, hogyan alakulnak az előző év negyedeinek baleseti mutatói. Végtelenül azonban csak az elmúlt év baleseti statisztikáinak elkészülte után lehetett mondani. Különös jelentőséget adott a vizsgálódásoknak, hogy tavaly hazánkban a gépkocsik száma 18 százalékkal növekedett. A közlekedés fatalistáinak véleménye szerint a balesetek számának is hasonlóan kellett volna növekednie. Ezzel szemben a számok öröndetes csökkenést mutatnak. Az elmúlt évben a személyi sérüléssel járó közúti balesetek száma országosan 23 ezerről 20 ezerre csökkent. Hajdú-Bihar megyében ez az érték még jobb, itt 14 százalékos a csökkenés. Az országban 3,1 százalékkal csökkent a halálos balesetek száma. Ez azt jelenti, hogy 2500-zal — egy község lélekszáma — kevesebb ember esett áldozatul a közlekedésnek, mint 1975-ben. A megyében ez a mutató is sokkal jobb, mint országosan. Nálunk 7,9 százalékkal csökkent a halálos balesetek száma.

Ennyit a számokról, amelyekből kitetszik: Győzött az új KRESZ. A későbbi elemzések feladata lesz, hogy felfedjék a lehetőségeket, amelyek segítségével a balesetek további csökkentését lehet majd elérni.

(Göz)

Egy kis matematika

Mindannyian tanultunk több-kevesebb ideig számolni. Én is. De azért ne tekintsenek szerénytelennek, ha azt mondom, hogy a kezemen átfolyó pénz nagyságrendje még nem okozott számolási gondot. Pedig hiú ábránd azt hinni, hogy néhány száz forint megszámlálása nem okozhat fejtörést számunkra.

Bevallom, én megbuktam, és megbukott az a középkorú hölgy is, akinek bukását szemtanúként láttam, amint a Centrum Áruház műszaki osztályának pénztárában fizetni kívánt.

A nő egy Sokol rádiót vásárolt, s mivel volt egy 200 forintos vásárlási utalványa, az ötszáz mellett ezt is átnyújtotta a pénztárosnak. Igen ám, de ez így 700 forint, a rádió pedig 600.

Mi, akik mindaddig bíztunk matematikai képességünkben, egyszerűnek láttuk a dolgot, és a vásárló várta a visszajáró százast. De nem így történt.

— Ez így nem jó, mert ötszáz meg kétszáz az hétszáz forint, a rádió pedig hatszáz... Tessék még egy százast levásárolni.

— De kérem — szólt a vásárló hölgy —, ha Ön visszaad egy százast...

— Nem kérem. Azt nem tehetem. Ön az ötszáz forintot kiegészítette ezzel az utalvánnyal. Így lett hétszáz. Logikus tehát, hogy a különbözetet le kell vásárolnia.

A vevő láthatóan zavarba jött, én sem különben. Magyaránzkodni próbáltunk. Hasztalan.

Ekkor jött a mentő ötlet.

— És ha nem ötszázast adok, hanem négy darab százast?

— Úgy jó — szólt némi gondolkodás után a számok büvölője.

A vásárló hölgynek szerencséje volt, mivel a pénztárcájában kurtatva össze tudta szedni a négy darab százast, s átadta az ötszázast helyett.

A kedves vevő ezek után elvitte a rádióját, de meggyőződésem, hogy átlapozza porosodó matematikakönyveit, nehogy legközelebb is zavarba jöjjön, ha pénzt el akarja költeni.

Katona Bálint

Rend

A tévériporter úgy mondta, hogy helyreállt a rend, és ezért némi késéssel folytatni lehetett a versenyeket.

Ha valaki nem emlékezik rá, néhány héttel ezelőtt történt a dolog, az atlétikai Európa-bajnokságon, amelyet Spanyolországban, a baszkföldi San Sebastianban rendeztek meg. A verseny úgy szakadt meg, hogy a sportcsarnokban baszk hazafiak vonultak fel, nemzeti jogaikat követelve, majd tüntetésüket befejezve fegyelmetlen elvonultak.

Hát ezután állt helyre... mi is?... Nem szeretném elhamarkodni a kifejezést. De az biztos, hogy nem a rend.

Nemcsak baszkok, spanyolok is vallják tömegesen József Attilával, hogy nem így képzeli el a rendet. A mostani sem, de különösen nem a közelmúlt évtizedeinek „rendjét”, amelyet Franco tábornok neve tett hírhedtté, s amelynek maradványai máig sem tűntek el Spanyolországban. Különösen nem a Baszkföldön, ahol egy jobb sorsot érdemlő nép él — ma is nemzeti elnyomásban.

Ha majd Spanyolországban megszilárdul a demokrácia, ha nem teszük lehetetlenné a leghaladóbb politikai erők tevékenységét, ha majd Basconia a maga nemzeti életét élheti akár a mai állam keretein belül, akár kívül azokon, talán akkor elmondhatjuk, hogy San Sebastianban helyreállt a rend. De addig még hosszú küzdelem vár spanyolokra és baszkokra, demokratákra, hazafiakra.

K. S.

A TŰZPRÓBA

A szocialista gazdálkodás megteremtette azokat a gazdasági feltételeket, amelyek nélkülözhetetlenek voltak a hanti és a manysi nők életkörülményeinek megváltoztatására.

A kollektív munka nem volt idegen számukra, hisz eddig ösközöségi társadalomban, szoros egymásrautaltságban éltek. A nők szívesen vállalták, hogy kolhoztagként fogják a halat-vadatot. Az évszázadokon át önellátásra berendezkedő, máról holnapra, de legalábbis évszakra élők természetű népeket azonban nehezen nehezen lehetett rászoktatni a rendszeres, tervszerű munkára, elérni, hogy teljesítményük ne a pillanatnyi szükségleteikhez mérjék. A pártszervezetek, helyi tanácsok kintartó agitációja révén végül is megértették a közös gazdálkodás lényegét, a munkaverseny, a tervteljesítés fontosságát. A halászati-vadászati szövetkezeteknek ma már olyan büszkeségeik vannak, mint a Munka Vörös Zászló Erdemrendjével kitüntetett halászsászony, Jevdokija Szopocsina, vagy a Lenin-rend birtokosa, Anna Ljakszina vadászónő.

Másféle nehézségekkel is kellett számolni. Az ősi szokások szerint a nők bizonyos munkákat nem végezhettek, egyes halfajtákat nem tisztíthattak meg, csónakjukkal nem evezhettek el az áldozati helyek, a szent ligetek közelében. Mindezek a babonák, amelyekhez férfiak-nők elég makacsul ragaszkodtak, a közös munkát meglehetősen hátráltatták.

A prémesállat- és szarvasenyésztés fejlesztése képzett gondozókat, állategészségügyi ismeretekkel rendelkező szakembereket igényelt. Ezekre a feladatokra kiválóan megfelelték a nők, akik szívesen jelentkeztek a rövid tanfolyamokra, majd az iskolahálózat bővítésével a technikumokba, szakiskolákba. A szarvasnyájakkal járó pásztorok azonban eleinte igencsak elzárkóztak a nők „okoskodása” elől. Némelyek saját tekintélyüket, mások egyenesen a közös vagyon fételték a „tisztátalan” nőktől, akiknek a régi felfogás szerint egyetlen modulzata — pl. ha át lépik a térfi tulajdonát képező szarvashámot — elég ahhoz, hogy szerencsétlenséget idézzen elő.

A változást mi sem bizonyítja jobban mint, hogy a berjozovói körzetben a pásztorok ma is szájról szájra adnak egy nevet, tisztelettel emlegetve az évekkal azelőtt kemény próbát kiálló fiatal lányt: Tánya Monyina egymaga legeltette a növendék szarvasokat, ellátta, gondozta őket, és még a takarmánybegyűjtésben is segített a kolhoztagoknak.

Mindez természetesen nem ment egycsapásra. A kezdeti idők felvilágosult asszonyainak sok nehézséget kellett meggyőzni ennek hasznáról a többiket, s közben védeni magukat a család, a falu elmaradott tagjaival szemben, akik az ősi törvényeket, szokásokat féltve olykor igen fenyegetően léptek fel.

Két évvel ezelőtt az Ob vidékét járva megismertem egy hanti asszonyt, aki vendégszerető családja körében sokat mesélt nekem múlt-ról, jelenről. Anna Grigorjevna élő példája a haladó gondolkodású, de még kelő iskolázottság nélküli Ob vidéki nőnek.

Az első között fogadta el az új életformát, s végzett maga is éveken át — éppen a legnehezebb időkből — felvilágosító tevékenységet. Kommunista férje egyenrangú társat akart feleségének, és Anya boldogan dobta el őseinek megalázó szokásait, bár a pogány istenekben, babonákban a mai napig hisz. Magam is részt vettem azon az áldozati lakomán, amelyet a szoba sarkában álló szellembábú előtt mutatott be hálából, hogy a messziről jött vendég épségben ideért. Csonakjával elvitt a szent berekig, de a tajga sűrűjében megbúvó, cölöplábakon álló házikókat az isteneknek szánt ajándékokkal, a szarvasagancsokkal teliggatott szent fákat már nélküle kellett megélnem — ide nem merte betenni a lábát.

Anna Grigorjevna huszonkét éve párttag, a kerületi pártbizottság egyik erőseje, öntudatos, bátor, okos asszony, aki mindig túllátott a faluja határain, s nemcsak családja, hanem a nagyobb közösség felemelkedéséért is küzdött, vállalta a keserű megpróbáltatásokat is. Úgy érzem, az ő élete népe történetének is egy darabja.

Anyá néniit annak idején iskolára akarták vinni a Nagy-Ob egyik kanyarjában meghúzódo falucskából, *Tugijaniból*. A szülőikkel folytatott hosszas vita után fel is készült, hogy bevonul a hanti-manszijszki internátusba, de a város helyett egy idegen falu homokos partjánál kötött ki — magával vitte egy fiatal vadász.

De hadd folytassa tovább ő maga, úgy, ahogy ezt nekem elmesélte, életének egy jelentős epizódját idézve:

„... Ilja párttag volt már akkor. Sehogy sem akarták ezt a népek megemészteni, de hát megicsesak férfi volt, békén hagyták. Igaz, volt ott egy fekete sámán, aki el akarta veszejteni, de ezt majd máskor mondom el.

El tudom képzelni, mi életem volt nekem azok között az elmaradott emberek között? Eleinte csak

súgtak-búgtak a hátam megett, aztán már nyíltan is fenyegettek, hogy tudom-e mi vár arra, aki megtagadja az ősi törvényeket. Magyarázhattam én nekik, hogy attól még hanti maradok, amiért úgy akarok élni, mint az oroszok! Nem teszek én semmit se a népem ellen, se az istenek ellen!

Hallom egyszer, ki akarnak üzni a faluból. Ilja hosszú vadászatra ment, nem volt senki védelmem. Akkor kitaláltam, hogy előszedek valamit pecsétes írást, aztán a szovjet törvénnyel megfenyegetem őket. Láttak ezek itt már fényesgombos milicistát, hát ettől egy kicsit megijedtek.

De nem tettek le arról, hogy megistítsák tőlem a falut, mielőtt még bajt hoznék rájuk. Nem gonoszságból, hidd el, jó nép a miénk! Nem is haragudtam rájuk, hanti vagyok, én sem türtem volna meg köztünk egy valódi árulót. Csak a butaságuk, az értetlenségük fájt...

Kitalálták, hogy feljelentenek a milicián, hogy betegre vertem egy gyereket. Megfizettek egy bolondot, aki vállalta a tanúskodást.

Jön a rendőr, viz Berjozovóba... Ott ülök három napig, váltig mondogatom, hogy nem igaz, ők meg váltig, hogy bizonyíték kell, mert van ellenem tanú.

Na, majd bizonyítok én, de akkor a faluban valaki nagyon rosszszul jár!

Volt nekünk egy régi törvényünk. Kegyetlen törvény volt, de senki sem merte megtagadni. Nem volt itt régen semmiféle hivatal, a népek önbíráskodással tartottak rendet maguk közt. Kegyetlen törvény volt... Akit bűnlen vádoltak, annak úgy kellett bizonyítania az ártatlanságát, hogy égő parazsat vesz a szájába. Ha ezt nem tette meg, bűnösnek mondta ki a nép, és rágyújtotta a házat. De ha megtette, akkor a rágalmozó égett benn a saját házában.

Mondom a milicián, várjatok csak, mindjárt bizonyítok én! Odamegyek a kályhához, kivesek egy darab parazsat, viszem a számhoz, de erre már odaugrik egy rendőr, és kiveri a kezemből.

Ismerték az oroszok is a mi szokásainkat. Tudták, ha a hanti vagy a manysi a maga törvényei szerint tesz valamit, abban nincs hamisság. Így aztán elengedtek...

Anyá néni és a hozzá hasonló bátor, felvilágosult asszonyok példája végül is meghozta, hogy rokon népeink lányai-asszonyai egyenrangú tagjai lettek kisebb és nagyobb közösségüknek. De a próbát nemcsak ők állták ki, hanem maga a hanti és manysi nép is: önnön tüzeiben tisztult, és nemesedett.

Bakos Mária

Ády-vers szívessegből

ment a játékba. Egy este elindultak a Hungária kávéházba. Jelen volt Gáspár Sándoron kívül Ády Endrének két újságíró kollégája,

Sípos Béla és Kemény Emil. Vidám beszélgetés kezdődött, majd Ády Endre áttűt egy üres asztalhoz, és megírta a következő verset:

Dal a tánciskoláról

Úgy történt a tánciskolában, Együtt táncoltunk ön meg én. Hogy így történt, az a maga vétké, Hiszen volt ott nálam szebb legény.

És közöttük egy édes arcú, Egy aranyos kis fess leány.

Mindegy! Magára vessen érte. Ő e versért is önt éri a vád: S nekem ígértem meg, hogy versben Zengem meg a tánciskolát.

A hajánál van tán barnább is, Igéző szem is van talán, És megbocsásson: e körülmény Előttöm örökké talány.

Szőke és barna angyalarcok Mosolyognak kedvesen reám.

Mert hisz ott a tánciskolában Sok szép leány volt, meglehet De ki velem verset íratott, Nekem legszebb, legkedvesebb.

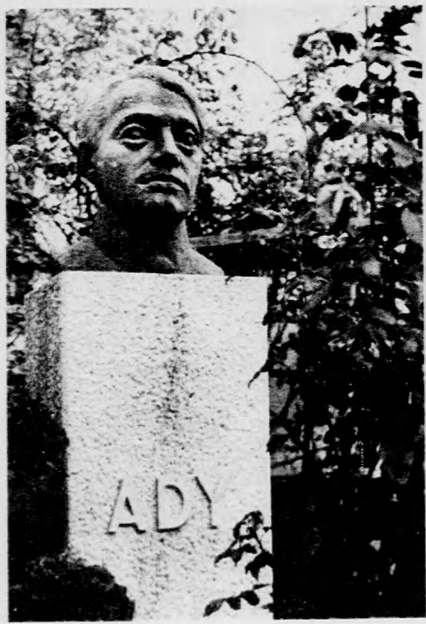
Az Ády által írt vers tetszett a kislánynak, de mégis az történt, hogy hiába hogy hiába úszott el Grósz Sándor egész havi zsebpénze a versírási hangulat megteremtésére, a kislány mégis másnak adta

a kezét, egy iparfelügyelővel lépett házasságra. A Debreczen című 1899. november 16-án megjelent számában is elolvasható az Ády által megírt, de Grósz Sándor neve alatt megjelent vers.

Bencze Mihály

Ady-szobortervek és megvalósult emlékművek Debrecenben

Makrisz Agamemnon: Ady (Vencsellér-fotó)

Ady Endre és Rippl-Rónai József, Czigány Dezső, Márffy Ödön barátsága közművészet. Ezek a művészek már 1910 körül készítették festményt, rajtot Adyról, de megmintázták mellszobrát a fiatal Csorba Géza is. Ady halála után tíz év telt el, mire elkészült első „köztéri szobra”, síremléke. 1928-ban hirdették meg a pályázatot, 1930-ban helyezték el a Kerepesi úti temetőben életrajzi nagyságú nagyságú, köböl faragott ülőszobrát, Csorba Géza művét.

Debrecenben ennél előbb, 1924-ben avatták fel Némethy László szobrászművész bronz portré domborművével díszített emléktábláját. 1919 márciusában ugyanis „Szobrot Ady Endrének” címmel mozgalom indult városunkban. A háború utáni nehéz anyagi helyzet-

ben nem gyűlt össze a pénz a szoborra, de egy fiatal csoport: az Ady Asztaltársaság napirendre tűzte az Ady-emléktábla ügyét. Ady egykori kedvelt tartózkodási helyén, az Angol Királynő szálló Bunda termében avatták 1924. november 30-án a táblát, amelyhez Németh Nándor, a szálloda vezetője járult hozzá. Felirata:

„Harcos vezérünk, Ady Endre, Lobogj elénk, mint égi fásos, Hogy lángra gyújtott szent hitünkölh Megterjen ez a büszke város”.

Az első debreceni emléktábla 1942-ig állt a Bunda falán. Azóta a Déri Múzeumban van. A második emléktáblát az Ady Társaság leplezte le első Ady-ünnepén, 1927 októberében a Darabos u. 33 sz. alatti ház falán. A Mester utcai házra, egykori lakhelyére jóval később, 1963-ban helyezték csak el emléktáblát.

Az Ady Társaság 1928-ban ismét felvetette a debreceni Ady-szobor tervét. A képzőművészeti osztály tagja, Medgyessy Ferenc el is készítette vázlatát három variánsban. Az Ady Társaság Ady-emlékmű tervét sem ekkor, sem később, 1947-ben nem jutott el a megvalósulásig, anyagi hiányok miatt. A felszabadulás után ugyanis a Petőfi-szobor tervvel egy időben felmerült az Ady-szobor terv is. A városháza egyik oldalára a Petőfi-szobrot, másikká az Ady-emlékművet tervezték. Mivel azonban a szabadságharc centenáriuma készülése volt az elsődleges, az Ady-terv elmaradt a Petőfi-szobor megvalósítása mellett.

Ezt megelőzően, már 1938-ban maradó bronz emléktábla örökölte meg az egykori debreceni diák, Ady emlékét. A Református Kollégium fennállásának 400. év-

fordulóján, 1938-ban emléktáblát helyeztek el a kollégium egykori tanárai, jótévi és hallgatói emlékére. Az Ady-emléktáblára lakonikus rövidségű szöveg került: „1877—1919 Ady Endre deákunk”. A portré dombormű Beck Ö. Fülöp alkotása. Mint ismeretes, Beck is részt vett az Ady-síremlékpályázatban, majd a „Nyugat” felkérésére elkészítette ismert, kétoldalú Ady-emlékművét, amelynek hátoldalán a „Repülj, hajóm...” verssor és hajóra lépő jelképes férfialak látható. Az előoldal Ady-portréja és a debreceni emléktábla Ady-arca hasonlító: a profilban ábrázolt fej szinte eszményítetten hangsúlyozza a költő elvi szilárdságát, költészetének erejét.

A felszabadulás után 1960-ban vetődött fel ismét a debreceni Ady-szobor terv. 1961-ben az Ady Endre Általános Iskola udvarán avatták Makrisz Agamemnon bronz emlékművét. Makrisz Agamemnon portréja ugyancsak az erőteljességet, a karakteres vonásokat hangsúlyozza nagyvonalú, tömbszerűen zárt szobrában.

Most, Ady születésének centenáris ünnepségei keretében avatják a nagyerdei művészeti pályázaton Melocco Miklós egészalakos bronz-szobrát. Melocco a „deheroizált emlékművek” és Ady-szobrok alkotója. A halállal vívódó, önmaga halotti moszkját néző, nagybeteg költőt, az esendő embert ábrázolja, s mégis képes a művészi nagyság, a szellemiség dicseretére. Célja tehát testi gyengeségen felülkerekedő nem a deheroizálás, Ady nimbuszának oszlatása, hanem az összetettség, a diszharmonian át megvalósuló harmónia érzetének megteremtése.

Sz. Kürti Katalin

KISS TAMÁS: A DUDÁS

Szűcs Sándornak Biharnagybajomra

Ez itt a Hort,
az ott a Bágy,
köröskörül
a Hortobágy,
kilenc lány a
folyó alatt
vállán lebegtet
egy hidat.
A hídon áll
öreg legény,
Tulok Balog
Márton szegény,
a vén dudás,
igazlító,
három földeket
bejáró,
hóna alatt
a dudája,
boszorkányos
tudománya.
Ha ő azzal
útjára kél,
nem bírja azt
el egy szekér,
lesí ott,
a pusztá felett
kerekedő
forgószélet,
amit a Nap
kűld elébe,
s ő belép a
közepébe,
ócska szűrje
fellengeti,
három földre
lebegteté.
Száll Csegének —
a Meggyesbe,
Egyeknek a
Cserepesbe,
a tömlője
színgi dallal,
ördögáta
varázzlaltal.
Viszi vállán
hébe-hóba
Karcag alá
a Morgóba.
Hires csárda,
üttöt-kopott
hét szál legény
iszogat ott,
fogja száját
a nótára,

teszi lábát
a kótára.
Se zsandárnak,
se rangosnak,
illik a tánc
a rongyosnak,
bojtárlegény
betyárfajta,
minden foltja
lebeg rajta,
ülkelkezik,
ugrik táncba,
járja körbe-
karikába.
Hét szál legény
a Morgóban,
szerte a nyáj,
csavargóban.
Járja a tánc,
járja egyre.
Tulok Balog
fújja benne,
dől a dudából
a nóta,
este óta,
hajnal óta,
nincs is vége
reggelig se,
még harmadnap
estelig se.
Ha egy legény
felkiáltott:
„álljék meg kend,
aki áldott,
ki ment már az
inam sodra,
leszakadt a
gatyám fodra”,
Tulok Balog
csak nevette,
a derekát
illeggette:
„hadd peregjen
a sarkantyú,
lassuk, ki a
kemény fattyú!”
A kecskebört
telefűttá,
gerendára
akasztotta.
Ahogy felkerült
a szegre,
csak magától
fújta egyre,

folyt belőle,
dőt a nóta,
nincsen annak
vége-hossza:
„Heje, haja,
vig cimborám,
heje, haja,
járjad komám!”
„Üres mán a
szűrőm ujjá,
ördög szerszám
minek fűjja,
fordítsátok
ki a szobát,
lőjétek ki
azt a dudát!”
Reng az ajtó,
zeng az ablak,
dübögöttek,
kopogtatnak,
hajnali szél,
feltámadó,
ajtóra jött
a számadó,
de a nyájt se
szedte ráncba,
úgy ugrott az is
a táncba.
Harmadnapra
jött a gazda,
gulya széjjel,
kárba, gazba,
káromkodik,
de hiába —
dudasóra
jár a lába.
Kancsó ürül,
fokos nyele
csupa rovással
van tele,
kecskebörtől
dől a nóta,
hajnal óta,
reggel óta.
Aki egyszér
erre téved,
holtából is
újraéled,
eszevesztett
táncát járja
Tulok Balog
dudájára.

Országos Széchenyi osztaga. Az inté-
ten, a Nemzeti Pa-
palotában van, a Br-
sarkán. Beethoven
nyomait kutatom eg-
gyén. (Március 26-
százötvenedik évfo-
Az eredeti Bee-
zeneműtár egyik k-
cse. (A bonni Bee-
ban csak hú fotó-
tók, az eredetieket
nyekben őrzik. (A
kétrét alakú másol-
tunk. A szöveg: (A
levél) és két Bas-
levél. A sorok közé
játkező jegyzetel.
lamára írta rá a
eredetiben így sz-
Ungarns Grossen
Ludwig van Beet-
fordítása: „Nyitán-
nagy jótévihez I-
thoventól”. A jóté-
I. István király. A
bue osztrák író da
a pesti német nye-
színház megnyitás-
9-re. De érdemes
sik kottát is Beet-
latban. Egy róla
egyik oldalát. A ka-
thoven születésé-
jára. Alatta dátum-
ve: Villa d'Este
Liszt F.

A HALHATAT

1827. március 2-
Beethoven halála
tulajdonában vol-
ket keresték a h-
szekrény titkos h-
meg őket, s mel-
Az egyik Giuliett
rázolta, a másik
Ugyanott találtak
ezzel a címzesse
kedveshez. A zene
ig vitatták, kihez
küldött leveleket
hölgyhöz-e vagy
grófkisasszonyhoz
eldőlt. A halhata

Kinek a dolga a nyelvművelés?

Érdekes és hasznos könyv jelent meg nemrég az Akadémiai Kiadó gondozásában, címe „Mai magyar nyelvünk”. A könyv — ismert nyelvész tanulmányából Grétsy László szerkesztette — azt vizsgálja, milyen fejlődési irányok figyelhetők meg mai magyar nyelvünkben, ezek mennyiben károsak, illetve hasznosak, hol milyen beavatkozásra van szükség, hogy nyelvünk tisztaságát megőrizhessük.

A nyelv mindennapi használati eszközünk: megszoktuk, természetesnek tartjuk. Pedig nyelvünk nem örökre kapott, változatlan kincs, hanem naponta alakul; javulása, romlása rajtunk, mindennapi alkalmazói múlik.

Miért tiltotta be 1973-ban a belkereskedelmi miniszter a butik szó feliratként való alkalmazását? Mi a hiba ebben a mondatban, hogy „többi közt hangsúlyozta...”? Miért nevétség ez a szónoki bevezető „Elvonulnak előtünk az emlékezés szálai...”? Miért bosszankodunk a hivatali nyelven, milyen nyelvi hibák okozzák a kétértelműséget, a képzetet, a terjedősséget, milyen stílusi vétségek nehezítik a beszélt vagy írott szöveg megértését? Ezekre a kérdésekre a könyvből nemcsak feleletet kapunk, hanem javaslatokat is arra, miként emelhetnők anyanyelvi műveltségünket.

A könyvből — amely semmiképp sem unalmas nyelvtankönyv, sőt bátran állíthatjuk, hogy izgalmas olvasmány — természetesen nem sorolhatunk föl valamennyi fejezetet. Mint gyakori, különös gyorsasággal terjedő hibát, két dolgot említünk meg csupán.

Az egyik az idegen szavak mértéken felüli használata. A szókincsünket gyarapító idegen szavakat három csoportra oszthatjuk: szükséges jó-
szükségessé rossz és szükségtelen szavakra. Helytelen idegen szavak használata, ha a fogalomnak van magyar megfelelője. A komputer, a metró, a design, a business, a team, az approximative nem is a legismertebb és leggyakoribb hibák közé tartozik. A vendéglátó, a szórakoztatóipar, a kereskedelem hemzseg a megmondolatlannul átvett és elterjesztett — főleg angol — kifejezésektől, amelyek pontos jelentése, helyesírása, rugózása, kiejtése egyaránt problémát okoz. Hangzásuk nyelvünkön idegen, használatuk kizorít egy már meglévő magyar szót, vagy szükségte-
lenül helyettesít.

Az idegen szavak divatja azon a tévhiten alapul, hogy használata műveltség, a tájékozottság, az előkelőség, a világlátottság bizonyítéka. Az okokhoz tartozik még a tudományok hirtelen fejlődése, a hevenyészett fordítói munka és gyakran a hozzá nem értés. Hogy nemcsak magyar, hanem világlajenségről van szó, bizonyítja, hogy Franciaország miniszterelnöke nemrég rendeletben kötelezte az illetékeseket, hogy a tudományos nyelvet tisztítsák meg az idegen szakkifejezésektől.

A másik stílusi vétség, amire szeretnénk föl hívni a figyelmet, a dagályosság, a közhelyesség és a szószaporítás.

„Az emberek általában azt hiszik — írja Illyés Gyula —, hogy szépen, művészién írni azt jelenti, hogy egyszerű gondolatait is az ember fölcifrázva, bonyolultan adja elő. Ennek éppen az ellenkezője igaz. Szépen az ír és beszél, akinek sikerül még a bonyolult gondolatait is egyszerűen és világosan előadni.”

Ki nem neveti el magát, ha történetesen egy szomorú eseményről így kezdődik a tudósítás: „Váratlanul csapott le ránk a bánatmadár”? De a nevétségből hamarosan bosszúság lesz, ha a dagályos stílus hanyagsággal és szószaporítással is párosul.

A „Mai magyar nyelvünk” című könyv azt hangsúlyozza — és egyik nagy értéke éppen ebben van —, hogy a nyelvművelés nemcsak a nyelvész, hanem minden ember dolga. Mondhatjuk úgy is: kötelessége.

Vathy Zsuzsa

Bortnyik Sándor: Kassák Lajos

Ha élne, most lenne 90 esztendő Kássák Lajos, a modern magyar irodalom és művészet egyik legnagyobb hatású alakja, aki több mint hat évtizedes írói, költői, képzőművészeti életművével nemzedékek műveléséért alakította, formálta. Hatása alól — elfogadva vagy elutasítva — úgyszólván senki sem vonhatta ki magát.

Méreteiben is lenyűgöző életművet „kovácsolt össze” az érsekújvári gyógyszerészlaboráns és mosonói gyermeke, aki 12 éves korában a szülői akarattal szembe forduló, tudatos és dacos vállalással sorsát a kispolgári élet felé vezető sínekről végérvényesen a munka világába, a kiteljesedő ember világa irányába állította át. A gimnázium padja helyett a féltomálós, szikrákkal, varázslós lángnyelvekkel tündérlő izzadásg- és füstszagú, dörögő-csengő lakatosműhely lett iskolája: az akarat műhelye, a helytállás próbája.

Gorkiji életkezdés volt ez, s hasonló a folytatása is. A felszabadult lakatossegéd megtapasztalta az élet iskolája felsőbb osztályait: cselekvő és szenvedő részese lett a századelő magyar munkásszolgálmának Győrtől Budapestig vezető, dolgozó és munka nélküli,

Kassák Lajos

(1887—1967)

egy család gondjával a vállán, sztrájkolva, sztrájkokat szervezve, szakszervezeti egyletekben, körökben nevelődve, egyre konokabb vágyódással önmaga megmutatására. Majd az „egyetem” következett: a nagy csavargás gyalogosan, fillér nélkül Európa országútjain, éjjeli menedékhelyek, lét alatti lét, sorsok, eszmék, új hitű művészek, orosz emigránsok lángolása, s végül Párizs: a fény városa, Rodin, Meunier, Verhaeren, Whitman, a kitoloncoltatás, s idehaza a „vérvörös csütörtök” reménye és kiabrándulása, anarchista eszmék lázadások, aztán a háború.

A költővé érett Kassák a századelő erőltet, szenvedő munkásköltészetére és sápatag polgári lírája helyett az európai avantgarde-tól ihletett új lírát szövelgette meg, a magára eszmélő, a tudatos világváltoztatást igénylő erők énekét. Kassák költészetének újszerűségét nem az európai avantgarde formajegyeinek, stílusának átvétele jelentette, hanem szemlélete, a tradíciókkal radikálisan szakító, újító bátorsága. Elutasította a dekadens, romantikus-szintimentális szépségkultuszt, a hazafias frázispufogtatást, s tárgyias, objektív formában újította közösségi líra alapjait rakta le. Ízig-veig városi és népi volt ez a líra, a reális társadalmi lét és a reális ember tükröződött benne a maga viszonyaival, lehetőségeivel. Kassák költészetére szuverén és egyenrangú ága a modern európai költészetnek de lírája az adott magyar társadalmi viszonyok talaján jött létre, a forradalmi folyamatok intenzív, mély megértéséből, átéléséből táplálkozott, s a progresszív magyar költészethez, mindenekelőtt Ady költészetéhez kapcsolódott.

Költői pályája rohamosan ívelt felfelé a magyar forradalmak kibontakozásával egyidejűen. 1919-ben az Írói Direktórium tagjaként a Közoktatási Népbizottságon vállalt tevékeny szerepet. A Ta-

nácsköztársaság leverése után börtön, majd bécsi emigráció következett, ahonnan 1927-ben tért haza.

A Tanácsköztársaság bukása Kassák pályáját is megroppantotta. Az avantgarde külsőségeit levetkőző költő hitét soha nem adta fel, eszményeit továbbra is vállalta, de az egyre csüggesztőbb, nyomasztóbb atmoszféra, a forradalom lehetőségeinek eltávolodása erős jegyeket vésett költészetére: komor hangulatú, fájdalmas líra, szoltáros, elégius hangvétel, sötétebb tónus jellemzi ekkori verseit.

Kassák életművének leginkább tiszteltet parancsoló része a példátlan energiával évtizedeken át folytatott irodalomszervező, műhelyteremtő munka, amely 1915-ben a Tett című folyóirat létrehozásával kezdődött. Az antimilitarista szellemisége miatt 1916-ban tiltott Tett helyébe a Ma című avantgarde folyóirat lépett, amely egész Európa legösszesebb életű avantgarde folyóirata volt: 1920-tól Bécsben a nemzetközi avantgarde egyik tekintélyes orgánusává vált. A rövid életű Dokumentum (1926—27) 1928-ban a Munka című új, nem avantgarde jellegű folyóiratot követte itthon, amely 1939-ig a baloldali irodalom egyik fontos műhelye volt. A felszabadulás után a Művészeti Tanács lapjától az Alkotást majd utolsóként, a rövid életű Kortárs című folyóiratot szerkesztette. 1947—48-ban E folyóiratok a modern magyar irodalom, művészet, a baloldali szellemiség jelentős gyűjtőmedencéi voltak.

A 60-as években az irodalmi közvélemény csodálatos újjászülését tanúja lett. Utolsó verseskötetei végsőkig letisztult formáikkal, őszinte, bensőséges hangjukkal, gondolati-érzelmi tisztaságukkal új költői magaslattal jelentek. Életművéért 1965-ben a Magyar Népköztársaság Kossuth-díjjal tüntette ki.

Tíz éve, 1967-ben halt meg.

KASSÁK LAJOS

KÖ

Kimondom a szí-
egész életem kár-
ahogyan földem-
Mint költészetem
a könyvről és
egyazon fekete h-
és kérdezem foly-
van-e olyan elle-
van-e olyan elle-

Beethoven kottája Magyarországon

Országos Széchényi Könyvtár zenei osztálya. Az intézmény Budapestben, a Nemzeti Múzeum mögötti palotában van, a Bródy Sándor utca sarkán. Beethoven magyarországi nyomait kutatom egy évforduló ürügyén. (Március 26-án volt halálának százötvenedik évfordulója.)

Az eredeti Beethoven-kézirat a zeneműtár egyik legféltettebb kincse. (A bonni Beethoven-múzeumban csak hű fotómásolatok láthatók, az eredetiek a páncélszekrényekben őrzik. (27 levélből álló kétrét alakú másolt szövegeket látnak. A szövegek: egy Violino I. (7 levél) és két Basso-szóló, 10-10 levél. A sorok között Beethoven sajátkezű jegyzetei. A Violino I. szövegére írta rá a mű címét, amely eredetiben így szól: „Overtüre zu Ungarns Grossen Wohltäter Von Ludwig van Beethoven.” Magyar fordítása: „Nyitány Magyarország nagy jótévőjéhez Ludwig van Beethovené”. A jótévő nem más, mint I. István király. A nyitány Kotzebue osztrák író darabjához készült a pesti német nyelvű királyi városi színház megnyitására, 1812. február 9-re. De érdemes megnézni egy másik kottát is Beethovennel kapcsolatban. Egy róla szóló kantáta egyik oldalát. A kantáta címe: Beethoven születésének 100. évfordulójára. Alatta dátum, és a szerző neve: Villa d'Este 1870. január 26. Liszt F.

A HALHATATLAN KEDVES

1827. március 27-én, egy nappal Beethoven halála után a zeneszerző tulajdonában volt bankrészvényeket keresték a hozzátartozók. Egy szekrény titkos fiókjában találták meg őket, s mellettük két arcképet. Az egyik Giuletta Guicciardit ábrázolta, a másik Brunsvik Teréz. Ugyanott találtak néhány levelet is ezzel a címzessel: A halhatatlan kedveshez. A zenetörténészek sokáig vitatták, kihez szóltak az el nem küldött levelek. A két említett hölgyhöz-e vagy Brunsvik Jozefin grófkisasszonyhoz. A kérdés azóta eldőlt. A halhatatlan kedves Joze-

fin volt. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban számos Brunsvik Teréztől való levelet őriznek. Schindler, Beethoven titkára is Brunsvik Terézrel azonosította a halhatatlan kedvest, de a grófnő saját kezű írásában megjegyzi: „Er meinte Josephine”, azaz hogy Schindler bizonyára Jozefinre gondolt, őt értette Teréz alatt.

AZ ELSŐ BEETHOVEN-KOTTÁK

Hogyan terjedt el Beethoven zenéje Magyarországon? Ami kottáit illeti, Beethoven nevével először egy 1802. február 17-i német nyelvű pest-budai újságban találkoztunk, hirdetésben. A lap a frissen érkezett kottaújdonságokra hívja fel a figyelmet. Arra, hogy Leyrer József könyvkereskedőnél milyen újdonságok kaphatók a fuvolára, zongorára és hegedűre írt művek közül. Itt szerepel először Beethoven neve. Az április 4-i jegyzékben már több kompozíciójáról olvashatunk, szonátákról, triókról és a Prométheusz teremtményei balettzenéről.

BEETHOVEN BUDÁN

Még 1800-ban történt. Május 1-től egy hétig Alexandra Pavlovna nagyhercegnő és József nádor felesége nevenapja alkalmából fényes ünnepségeket rendeztek Budán. Beethoven és Puntót, a kor híres kürtösét is meghívták a záróünnepségre. A korabeli budai-pesti színházi kézikönyv szerint „Bethovn” (így félreírták a nevet) úr akadémiája zajlott le Puntó úrral. Május 7-én újabb Concert tartották a Budai Theatrumban. A Magyar Kurír ezt írta róla: „Egy Beethoven nevű híres muzsikós a Forte-Pianón való mesterséges jádása által mindenkinek magára vonta a figyelmességét”. Onnan a zeneszerző Martonvásárra utazott Brunsvikékhoz. Ennek emlékére rendezik meg minden évben a martonvásári Brunsvik-kastély parkjában a Beethoven-hangversenyeket.

Kristóf Károly

Tavaly nyílt meg Óbudán, a Zichy-kastély épületében, a Kassák-emlékmúzeum, mint a Petőfi Irodalmi Múzeum kihelyezett részlege. Három teremben kapott helyet az állandó kiállítás, amely kronologikus sorrendben mutatja be Kassák szépirodalmi, irodalomszervezői, képzőművészeti, iparművészeti és munkásszervezői tevékenységének alkotásait, dokumentumait. A képen Kassák Lajos dolgozó szobája látható mellszobrával és saját képzőművészeti alkotásaival.

A magyar történelem legnehezebb 80 évét élte végig. Világháborúk, ellenforradalmak és forradalmak lélekemelő és léleknyomorító forgatagában élt és alkotott. Nemzedékeket búcsúztatott, és új nemzedékek születésénél volt bába. Szakadatlan munkában és szakadatlan harcban teljesítette be pályáját. Életművét még nem mérte fel, nem dolgozta fel teljesen az utókor. Irodalomtörténeti helye még nincs véglegesen kijelölve. Szenvedélyeket kevert

és kever ma is. Mindig voltak hívei és mindig voltak ellenfelei. Kassák Lajos az egykori lakatosinas azonban haláláig hű maradt felnevelő közösségéhez, a munkásszervező, egész életével azt szolgálta. Életműve egy emberibb társadalom, s a szocialista társadalom belülről az önmagát mind teljesebben kibontakoztatni tudó és akaró, felszabadult ember mellett tesz hitet.

Pete György

KASSÁK LAJOS:

KÖLTÉSZETEM MAGJA

Kimondom a szívem és az agyam is kimondom egész életem káromló szavait ahogyan földemtől népemtől örököltem. Mint költészetem haszontalan ikerpárját a könyörületet és a könyörtelenséget zengem egyazon fekete hangszerezen és kérdezem folyvást van-e olyan ellenség aki legyőzhetetlen van-e olyan ellenség aki legyőzhet engem.

GULYÁS IMRE VERSEI:

Este kihagy a szívünk

Este kihagy a szívünk. Besüti volt világa. Kacagások közt gyönni nem mehetünk a bálba.

„Mondd, hát mi újság, hogy vagy? Szokásod megvan-e még?”

„Hol kicsi az ég, hol nagy s a lelkünk tengerfenék. Fenn tűnékeny hajnalok meg-megborzadó fészke — szédülünk lenn és bújunk csendben, előre nézve.”

Sarokba szorítva

Nem üzent, nem kopogtatott.

Csak megjelent, mint rémes csóva, pattogva, átugorva, sarokkal sértve, hivatlansága, előre dühében.

— Mik vagyunk, ha vakok vagyunk?
— Élni, élni!
— Vakon meredve vak tükörbe...

Mementó

Fut a tűz, tör a tűz, kavarog a tűz, jégcsapos csatormán felhörög a tűz!

Kipirul, nyög a hó, vijjog verekvő vashusáng, ri, ázik vödör, gyerek, nő.

Éjharang, jajharang veri szaporán: aki most felriad, nem riad korán!

Kapja, olt, azután köszön, hazatér... Hull álmok pernyéje — rácsuklik a tél.

GELLÉRI ANDOR ENDRE*

Egy fillér

Hat óra felé kibújtam a téglaszáritóból. Körünyaltam szikkadt számat, ujjaimmal kifésültem hosszú hajamból a téglaport... s elindultam ingyenes éjjeli szállásomról a Bécsi útra nyíló gyárkapu felé. A mázsalóházikónál egy vízvezeték csöve kunkorodott ki: derékig meztelenül alágörnyedtem, s nevetnem kellett, mikor a didergő víz lecsurgott a nadrágomba.

Kívül voltam a gyáron, s fölfrisülve leültem az úton végighúzó árok partjára. Olajosnak nézett ki a fenekén lassan tovaömlő, szennyes víz.

A Nap egyre gömbölyűbben állt fölébe a kivájt agyagbányának, s a dróton lógó csillék teleöntötte fénnel. Gondoltam, később lemehtek a Dunához, de egyelőre jó az árokpárt, mert hátha lesz fölvetél bányamunkára. Addig is unaloműzőnek van egy öreg szerencsefiliérem. Előkotortam, megforgattam, megnéztem az élelt, gurítottam mutatoujjam csücséről tenyerem völgyébe... oldalt tölem egy cipősarokkal megtaposott Az Est hevert; idehúztam lomhán, s fél szemmel olvasni kezdtem: „A román... királyi... visszament...”, aztán baráti birtokba vettem néhány züllött, kormos fejtű gyufaszálat, s máris rásandítottam a kutyatej sárga virágaira.

Kis féreghalak úsztak alattam; csöpp ormányukkal finom erőket verve, s mintha ez lenne ébredése a fűnek: lepkék lebbentek.

Játszva hajtogatni kezdtem kivénült ujjakkal a megtiptort újságlapból a papírhajót. Sokszor megakadtam, mint az öreg hajócsok: hogy is kell? Aztán ide-oda dűtögetve az ólombetűs oldalakat, kész fregattomat letettem a fűszálak közé.

— Fillérem, kincsecském — mondtam a pénznek — kapsz két gyufaszálakat, egy gyufaszálfejet, kormos hajnak a kabátomból kitépek egy kis cernát, s azzal odakötlek a kutyatejvítorlához, mint egy Odisszeusz!

— Fillérem — búcsúztam tőle — menj... hess!

Ott állt a fillér úr a vizen; a sárga vítorlába belefűjt a szél, s a fregatt lassan cammogott... ó, legjobban lenne utánavetnem magam a kusza hajónak, s elmerülnöm utolsó kincsemmel a pocsolnya fenekén.

Hirtelen rám rivallt a gyár első dudálása. Fejem fölött megmozdultak a csillék: az üresek napfényre nyel a bányába indultak; a teltek meg agyaggal jöttek a téglaprésekhez. Tompa dörrénés szállt; dinamittal robbantottak, óriási darabokra törve alázugott egy-egy magas agyaggal.

Átugrottam az árkon, s lefutottam az irodáig. Tudtam, mi lesz kiírva, mégis egész közel mentem az üvegablakhoz, és úgy bámultam: MA MUNKÁSFÖLVÉTEL NINCS.

Két karom azonnal zsebre dugtam: minek fáradjanak a lóbalásba. És szívesen begudtam volna elgyöngült lábaimat egy óriás zsebébe, csüggedt életemmel együtt. Ó, szívesen fölnyaltam volna nyelvemmel egy konyhát, a nyelvemmel, csak már munkát kapjak.

Gondoltam, erőszakkal bemegyek a műhelybe, odaállok a sathoz, veszem a reszelőt, s elkezdek dolgozni. Ha valaki rám szól bámulva, ha

el akar küldeni, oda se neki, csak reszelek, reszelek, késő éjjelig. Majd csak adnak érte valamit. Mentem, sovány árnyékomat nézve: úgy tűnt néha, hogy jobbra és balra rengeteg ilyen árnyék van velem, s azok közül néha a szél fölfűjt egyet-egyet a sötétes felhőkbe. Azok meghaltak — gondoltam könnyedén.

A Friss Újság hirdetései felé vettem az utam. A híd mögöttem volt már, s a fénylő királyi vár is. Milyen jó lenne — gondoltam — egy lámpának lenni a királyi várban! egy trónszéknek vagy... hisz ez lehetetlen... egy szakácsnak!

S eszembe jutva a reggeli étkezés, önkéntelen tépdésni kezdtem a kávéházi teraszok zöld leveleit. Volt, amelyik száraz, s kissé keserű volt; néha-néha edesebb fűszál is akad. Nem sokat törődtem velük: téptem s kiköptem, átbámulva a homályos tükörökbe. Túlsgagosan nyúlánk voltam bennük, öklömnyi fejű és rágcsáló.

S bekukkantva a dologban álló kereskedőségekre, összefacsarodott a szívem. Csak a sok zagyva gondolat jön munka helyett, s ez már így megy az ötödik hónapja. Milyen szívesen nyögnek bármilyen nehéz súly alatt... ebben a tél-lenségekben még megőrülök! Talán nekidőlök egy fának, s ha kérdik, miért állt itt hónapokon át, odasúgom:

— Várom, míg gyökeret eresztek! Milyen utálatos így ötletet ötletre zavarni. De mit tegyek: ha becsukom ezt a lelki cirksuzt, ha leoltom benne a különös sárga lámpákat: előttem a Duna vagy egy fa száraz ága a Hűvösvölgyben.

...Már tikkadtan dülök a falnak, s vizsgálom a Friss Újság hirdeteit. Néha-néha belém böknek, kicsit visszalökök, s megtartom kényelmes pozícióm, végül is lemondok, legyintve a kezemmel, elfordulok a hirdetéstől és keservesen köpök egyet, aztán még kettőt.

Összerendezve lepislantok, mert nálamnál tökmagab alakocska, feketére sült kávéval, rángatja az ingem: — Köpjön csak! — mondja komolyan.

Isten neki. — Miért köp zöldet? — kérdi, s összehunyorítja macskaszemeit.

Lóráns Lilla rajza

CSALÁDI KÖR

Tavaszi nagytakarítás

Sok „segítőtársunk” lesz a második műszak elvégzésében, ha olyan korszerű készítményeket használunk, amelyek meggyorsítják, megkönnyítik a munkát. Ma már sok ilyen termék kapható az üzletekben.

A padlóápoló szereket két csoportba sorolhatjuk: lakkok és viaszanyag-tartalmú készítmények. A padlózat védelmének egyik legelterjedtebb módja: a lakkozás. Ez házilag is elvégezhető, de a használati utasítást pontosan tartásuk! Vannak tartós és nem tartós lakkok. Tartós lakkok: a VILUPÁL, a REZISZTÁN, a GEMINI. Ezek két komponensű készítmények, tehát csak együttes alkalmazás esetén adnak kifogástalan, 5-6 évig tartó filmbevonatot. Nem tartós lakkok: BÖLOVIT, a FLOROVIT, ezek egykomponensű készítmények, a képződött film tartóssága 1-2 év.

A viaszanyag-tartalmú padlóápolószerek lehetnek: paszták, krémek, tejszerű emulziók vagy szuszpenziók (folyadékban oldott szilárd anyag). A padlóápoló szerek közül legkorszerűbbek, legkönnyebben kezelhetők az önfényező, viaszt tartalmazó folyékony típusok. Ilyen a VITTIOL SCHNELGLANZ, a TABU ESPLANADOR. Előnyük, hogy egyenletesen felkenhetők és rövid ideig tartó száradás után a bekenet felület fényessé válik. Hazai készítmények: az ALFA és a KOHINOOR, kitűnő tisztító és fényesítő hatásúak, de hátrányuk, hogy lakkbentint tartalmaznak, ezért kellemetlen szagúak és tűzveszélyesek.

A lakkozott padló felületéről a szennyeződést könnyen eltávolíthatjuk. Mossuk fel bármilyen mosogatószer langyos vizes oldatával. A műanyag- és linóleum padlók kezelésére olyan viaszmentes készítményeket használhatók, amelyek nem tartalmaznak a padló anyagára ártalmas oldószert. Ilyen készítmények a TANGO 1-2, vagy a

WITTOL 3XW, háromszoros hatású padlóápoló szer.

A bútorok ápolására alkalmas szerek: a HT3, a BÜTORFÉNY, LAKKFÉNY és SONNENGLANZ. A bútorápolást egyszerűbb, gyorsabbá teszik az aerosolos csomagolású készítmények. Ilyenek a TUKÖR, PRONTO, KOMFORT és NEW MIN. A konyhabútorokat LESTIK konyhabútor-tisztítóval egy-kettőre tisztára „varázsolhatjuk”. (A folyadékot használat előtt rázzuk fel!)

A mosdók, vécékagylók, burkolatok, csempék tisztítására, régi szennyeződések eltávolítására hatásos készítmény a FIXINELA. Használatánál fokozott óvatosságra van szükség, mert maróanyag. Használjunk védőkesztyűt! A mosogató, fürdőkád, mosdó tisztítására, szagtalanítására, fertőtlenítésére a LIKVIIT elnevezésű termék ajánljuk, amely lefolyósító tisztítószer és befagyott cső leolvadására is alkalmas. (Használati javaslat szerint alkalmazzuk!)

A takarítási munkában nagy segítséget jelent a DOMAL fémtisztító. A készítménnyel gyorsan megtisztíthatjuk a fémeket, ötvözeteket, arany, ezüst, réz, ón, nikkelt, bronz, alumínium tárgyakat.

A zománczott tűzhelyek tisztítását megkönnyítik az aerosolos tűzhelytisztító készítmények. A készítményből rápermetezünk a tűzhelyre, a zsír, ráégett, szennyeződések néhány perc alatt feloldja, utána vizes ruhával letörölhetjük. Ilyen készítmények: a TUKÖR tűzhelytisztító és a Johnson cég által gyártott FOUR.

Az ablaktisztítás nem könnyű munka, de ha ablaktisztító szer használunk, gyorsabban elkészül. Így kevesebb munkával kifogástalanul fényes, tiszta üvegfelületet kapunk. Ablaktisztító készítmények: a TUKÖR, a CSILLOGÓ-RAGYOGÓ, valamint az aerosolos csomagolású TUKÖR.

F. K.

KALÓRIA, KALÓRIA!...

A joghurt nem nagy kalóriaértékű, és sok ételnek használhatjuk tejfő helyett.

A zsír igen magas kalóriaértékű, kétszer olyan magas a kalóriája, mint a fehérjének vagy szénhidrát-nak.

Kevert sütemények készítésénél a fele zsiradékennyiséget dupla adag sovány túróval pótolhatjuk.

Az alkohol élvezeti cikk. Egy pohár konyak 75, egy pohár sör 115 kalóriát tartalmaz. Az alkohol-gyorsabban felszívódik, mint a többi étel. Az alkoholfogyasztás által a

szervezetbe került kalóriát a test energiatermelése használja fel, és zsír formájában tartalékol is belőle.

A gyümölcslevek nagyon hasznosak, élénkítő, frissítő hatásúak. Az alma például a koncentrációkészséget segíti. A jó erős tea úgyszintén.

Egy csésze feketekávé kalóriaértéke 7, egy db kockacukoré 20, egy kávéskanál tejszínhabé 27. Tehát egy csésze feketekávé kalóriaértéke tejszínnel 54 kalória.

ARCKRÉMEK TAVASZRA

A tavaszi szépségápolás egyik fontos teendője: kiválasztani a bőrtípusnak megfelelő arckrém, amelytől felfrissül, megfiatalodik a bőr. Ez nem is olyan egyszerű dolog, mert a nők 50 százalékának száraz és érzékeny a bőre. Ezért igen gyakran még a legjobb bőr-ápoló szerek is bőrpanaszokat okoznak. Ez nem a kozmetikai készítmény hibája, csupán azt jelenti, hogy a szervezetünk túl érzékeny a krémekben levő bizonyos kozmetikai anyagra és ezért más bőr-ápoló szerrel kell próbálkoznunk.

Ezeket a kozmetikai gondok segítenek a közelmúltban forgalomba hozott speciális arckréműdonságok. Nappali bőr-ápolásra szolgál a Fabulon hidratáló krém száraz és érzékeny bőrre, amely védi a bőrt a külső ártalmak ellen, biztosítja feszességét, növeli vitalitását. A krémben levő bioaktív hatóanyagok optimális összetételben biztosítják a bőr egészségét, szépségét. A krém gyorsan beszívódik, a bőr felszínén csak lehetőleg réteg marad, amely kiváló púderalapot képez.

Rendkívül fontos, hogy az éjszakai

pihenés alatt is biztosítsuk a bőr táplálását, nyugtatását, elősegítsük regenerálódását. Erre a célra készült a Fabulon éjszakai krém száraz és érzékeny bőrre. Az arckrém értékes hatóanyagai fokozottan táplálják a bőrt. A nappali és éjszakai krémek kiegészítik egymás hatását. A krémek olyan — klinikailag ellenőrzött — nagy tisztaságú alapanyagokból készülnek, amelyek a legcsekélyebb mértékben sem irritálják, vagy érzékenyítik a bőrt. Az új arckrémek természetesen normál arc-ápolására is használhatók.

A Kozmetikai és Háztartás-vegyipari Vállalat méhpempős krémjeit is érdemes kipróbálni. Segítik visszaszerezni a bőr szépségét. A méhpempő rendkívüli hatását már Amerika őslakói, az inkák is felismerték és felhasználták kozmetikai célokra. A méhpempő hatóanyagai megátolják a bőr idő előtti öregedését és fiatalossá, rugalmassá teszik.

Éjszakai bőr-ápolásra szolgál a Royal Opera Luxus méhpempős zsíros krém. Az éjszakai pihenés alatt fejti ki regeneráló, bőrszépítő

Vendégvárás egyszerűen

Ha egy-egy családi ünnepen, születésnapon, névnapon nagyobb vendégséget tartunk, gyakran kicsinek bizonyul lakásunk, kevés az evőeszköz, a tányér. Még a régi típusú, tágas lakásokban sem tartanak akkora asztalokat, amely körül tíz-tizenöt vendég is elfér. Segíthetünk a gondon. Ne adjunk „szabályos” ebédet vagy vacsorát. Terítsünk büfé-szerűen. Ha csak kis asztalunk van, töltsünk össze kettőt, terítsük le egy-egy terítővel, s a két asztal találkozását egy színes futóval, népi terítővel fedjük le. A hagyományos meleg ételek helyett adjunk hidegtálmakat. Felvágottat, sajtszeleteket, hideg sültet, salátákat, apró szendvicseket, majonézes salátákat.

A hidegtálmakat díszítsük szépen. Erre gyümölcszeletek, salátalevelek a legalkalmasabbak. A szendvicsekre, a tálak szélére (például körkörös) rakhatunk egy-egy csöppnyi mustárt, pirosaranyat, gulyáskrémet, zellerkrémet, krémsajtot. Több talra tegyük a kínálatot. Vaját, kőrözöttet, juhtúrót, sajtkrémet, reszelt sajtot, sonkát, tojásszeleteket, salámit, s külön kosárba vagy talra kerüljön a kenyér, a zsemle.

A halas, szardíniás szendvicseket mindig rakjuk külön a többtől. Legyen a büféasztalon gyümölcs is. A gyümölcstál színeivel, ízeivel kellemesen színoztassa az asztalnak. Almát, narancsot, diót, meggyort tehetünk a talra. A friss gyümölcsöt kompót is helyettesítheti.

Az ilyen „önkiszolgáló” vendégséghez kevesebb felszerelés kell, mint az ültetéses vendéglátáshoz. Elég, ha csak szalvétát, kistányérokot és evőeszközöt teszünk az asztalra. Az italokat is kirakhatjuk, mindenki abból tölt magának amire kedve van. S a háziaknak sem kell állandóan talpon lenniük, kínálgatniuk vendégeiket.

A franciasaláta, a majonézes burgonya közismert, kedvelt hidegétel. De kínálhatjuk vendégeinket majonézes zöldborsó-, zöldbab-, vagy céklasalátával. Finom a majonézes kukorica is. A konzerv alakban kapható kukorica levét leöntjük és majonézzel összekeverjük.

Fáradságosan készülő sütemények helyett készen kapható édességek kerülhetnek az asztalra. Csokoládés kekszek, teásütemények, ízletes linzerek kaphatók az üzletekben. Elég az is, ha egy kisebb talba cukorkát, csokoládét teszünk. Vendégeink egy része ugyanis ügyel alakjára, s kerül az édesség fogyasztását. Nekik gyümölcskészítményekkel kedveskedhetünk — amelyek természetesen cukor nélkül vagy édesítőszerrel készültek.

Növeli az ünnepélyességet, ha egy csokor virágot, egy rügyező faágat, egy szép gyertyatartót helyezünk az asztalra. Nyáron virágokkal, levelekkel bővíthetjük a terítéket.

(Pé)

hatását. Táplálja, fiatalítja a bőrt. A méhpempős krém nappali változata az Opera Luxus zselé Royal nourishing krém, amely nemcsak a méhpempő értékes bioaktív anyagait tartalmazza, hanem hidratál is. Bőrökön zsíranyaga biztosítja a bőr természetes zsírtartalmát. A krém tartós használata után kisimulnak az apróbb ráncok.

A svájci licencia alapján Jugoszláviában készült Inka krémek különböző természetes növényi kivonatokat, biológiai olajokat, bőráktíváló anyagokat, tartalmaznak. Fiatal és normál bőrtípusra a Kamilla krém, száraz és érzékeny bőrre a Mandula krém, zsíros bőrre pedig a Nöszírom krém szolgál. Mind a három fajta krémnek van nappali és éjszakai változata.

Krémezés előtt a bőrt tökéletesen tisztítsuk le, mert tiszta pórusokon keresztül akadálytalanul felszívódnak a krémekben lévő bioaktív hatóanyagok. A bőr letisztítására használjunk arcmelosó készítményt. Az arcból egyenlő gondal krémezzük, ápoljuk a nyak bőrt is.

F. K.

SAKK • SAKK • SAKK

A Portisch—Larsen párosmérkőzés első „félideje” a magyar nagymester számára kedvező mérleggel zárult, 4:2 arányú vezetésre tett szert nagy ellenfele ellen. A párosmérkőzés egyik érdekessége, hogy a megnyitások ismétlődnek, három ízben is a vezérszel került terítékre. A játszmák lefolyása azonban az azonos megnyitások ellenére is különbözőt egymástól. A mérkőzés hatodik játszmájában Portisch teljesen újstratégiai tervet alkalmazott, amire a dán nagymester nem talált ellenszert, hátrányba került és veszített.

Portisch—Larsen

Rotterdam, 1977.

Vezérszel

1. c4, Hf6 2. Hc3, e6 3. Hf3, d5 4. d4, Hb7 5. e5!; e5!; 6. Fg5, Fe7 7. e3, 0—0 8. Fd3, c6 9. Vc2, Be8 (A játszma eddig nem sok érdekességet mutat. A vezérszelnek ebben a változatában az elméleti szakértők szerint világosnak halvány, árnyalt előnye van, ugyanis b4-gyel támadásra indulhat a sötét vezérszárny ellen. Sötét egyszerűsítésre törekszik, nyilvánvalóan döntetlenre játszik.) 10. 0—0, Hf8 11. Ba1 (Szokásosabb itt Ba1.) 11. ... Fe6 12. Vb1! (Új stratégiai terv bevezető lépése, Portisch úgy kezd akcióbba a vezérszárnyon, hogy közben fenntartja az e4-es centrumtörés lehetőségét is.) 12. ... a5, 13. a3, Hb7 14. Fe7!; Be7! 15. b4, ab4! 16. Vb4! (Kitűnő lépés. Ezután sötétnek a b7 gyalogot állandóan védeni kell. Portisch a következőkben mintaszzerű pozíciójátékka fokozta előnyét.) 16. ... Hb6 17. a4, Hc8 18. Ba1, Hd6 19. a5!, Ff5 20. Ff5!; Hf5! 21. Bb1, Hd6 22. Hd2! (A huszár c5-re igyekszik.) 22. ... He6 23. Vb6!, Vc8! (Áldozat vagy elnézés? Aligha képzelték el, hogy a dán sakkozó elnézte volna Portisch következő, gyalogot nyerő Hd5! lépését.

Filep Tibor
sakkmeister

KERESZTREJTVÉNY

Nazim Hikmet

Nazim Hikmetre, a kiváló török kommunista költőre, dráma- és regényíróra emlékezünk rejtvényünkben.

VIZSZINTES: 2. Nálunk is bemutatott drámája. (Zárt betűk: A, E, J.) 14. Ide való Calderón bírója. 15. A nyomában vagyok. 16. Ing. tájszóval. 17. Vívópást. 19. A puskát tartozéka, névelővel. 20. Ipari növény. ford. 21. Apró, piros gyümölcsöt szedő. 22. Kenőcs része. 23. Holland gépkocsi jelzése. 25. Lakodalom. 27. Kettős mássalhangzó ford. 28. Öttörök közönsége. 31. Enyém, olaszul. 32. Nővérünk férje. 35. Tisztító kenőcs. 37. Előtűnő, kibukkanó (-). 38. Iskolába, gyermeknyelven. 39. Tudom. 40. Kis jáda. 43. Díjszabás. 45. Világos hajszin. 46. Suttogva mond. 48. Történelmi lengyel város. 49. Ragos személyes névmás. 50. Osi kultúrájú indiai nép. 52. A múlt idő jele. 53. Egített. 55. A hét egyik napjára eső. 56. Becézett női név. 57. Valaminek parányi része. 59. A rabság jelképe, névelővel. 60. ...-on, illatszeres üvegcsé. 61. Levegővel feltöltött gumibroncs. 62. Keserű emésztőnedv. 64. Rómának korából származó északpanyol város. 65. Első verses kötet. (Zárt betűk: I, A.)

FÜGGŐLEGES: 1. Ez a műve a burzsoá erkölcsök kritikája. (Zárt betűk:

A, E, J.) 2. Féműből, papírból, műanyagból készült vékony lemez. 3. Elpusztít, megöl. 4. Tréfás ötlet, bemozdítás. 5. Mássalhangzó kiejtve. 6. Királyság Közép-Ázsiában. 7. Az előbészéd hangjelzése. 8. Ki... előnyösen felhasználó. 9. A szőke hajú kedveskedő megszólítása. 10. Va párja, ford. 11. ... lista, gyakorlati ember. 12. Fogyasztotta. 13. Nőnemű gyermekek. 14. Párna- és dunyhazutaknak való vászon. 24. Becézett női név. 26. Csatangoló. 29. Réges-régi idő. 30. Kis Etelek. 32. Kesereg. 33. ... oz, gumival átszó. 34. Ez a műve regényes, sajátos önéletrajz. (Zárt betű: M.) 36. Árpád-házi királyunk nevének része. 37. Kérdőzó. 41. Szapunná, gyalánna népies formában. 42. Ide „jár” a korsó (+). 44. Labdarúgás. 46. Nyúlást megnyitó és elzáró szerkezet. 47. Aki látogatónba érkezik, ford. 50. Az egyik szülő, névelővel. 51. Nő, illetve gyermek kezének kedveskedő neve. 54. Játékban egy nyertőség, egy pont. 56. ...-berek, hirtelen eltűnés. 58. Málta, Uruguay, Ausztria gépkocsijelzése. 60. Takar. 62. Mássalhangzó kiejtve. 64. Tricium és kálium vegyjele.

BEKÜLDENDŐ április 6-ig a vízszintes 2., 65., a függőleges 1., 34. számú sorok megfejtése.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14							15					1
16						17	18			19		
20					21						22	
23			24		25					26		27
28		29		30		31			32		33	34
35					36				37			
								39				
40	41						42		43			44
45						46		47		48		
49						50			51			52
53						54						56
57						58						60
61						62						64
						65						

A mi kl

Egy évek óta szeretnénk beszámolni. Ez a klub a Művelődési ház tagjai a Tóthfalusi Iskola 5-7. osztályosai. A klub 1970-ben elnyerte a Kiváló címét. Foglalkozás szombaton délután ház könyvtárban történő felnőttesen, a felszerelési feladatok elvégzése után. A klub vezetője a Kiváló című foglalkozás vezetője, a Kiváló című foglalkozás vezetője, a Kiváló című foglalkozás vezetője.

A Városi Könyvtár klubvezetőnk is. A klub vezetője a Kiváló című foglalkozás vezetője, a Kiváló című foglalkozás vezetője, a Kiváló című foglalkozás vezetője.

Az eltelt hét év foglalkozásunk, sokunk volt. Találunk Endre debreceni k. Géza, Hunyady J. könyvtári gyermekeket.

Simon Emil

A sz

Kulcslyukország furcsán hangzó nevezetéről, mert térképre rajzolással hasonlít, hoz, résztint meg az országban nem közleg: kötelező zás, a lesekedés, hogy amikor az udteremben elsöhajta — „Ó, egék, mo csúnán szétrágra felség székét!” — már mindenki tud az uralkodó Csak a király, Hubert nem tud szundított meg az modta nagy győrpaprikás krumplinyugyanis sosem főz mindíg csak rák, a torta szerepelt a király szivesen még egy adagot a básszal körített csörgött az ébre hogy ismét elkezdnek egy nehéz na Nosza kikászál megmosdott, felőtrónterem. De ter nem engedte székre telepedjék ültette a királyt. — Nagy a baj, kodott szomorúan, a királyi székét, a uralkodót is kiszó — Ez azért kis fogfájás vagy a monda a király, ne másikat — áll csességgel. — Nos, talost, aki új trón. Rohant az udva zúleg szögezte ki denfelé. Eltelt egy bizony senki sem — Bizony, senk szomorúan a király — Hogyan is je na — gurult médo —, amikor így lozt?! Ki hallott róli?

Elszögyellte mester, hamaros írt. Ahogy ezek széjjel, egyet kiközéből, átrepítette a sárga, egyenesen szobájába. — Ó — mondó szony —, én épp asztalosságot, elmlükországba, leglom, miféle ember

Krónikás

A mi klubunk

Egy évek óta működő klubról szeretnénk beszámolni pajtásainknak. Ez a klub a MÁV Járműjavító művelődési házának úttörőklubja, tagjai a Tóthfalusi Sándor Általános Iskola 5-7. osztályos tanulói. A klub 1970-ben alakult, 1972-ben elnyerte a Kiváló Gyermekklub címet. Foglalkozásait kéthetenként szombat délután a művelődési ház könyvtárában tartja. Működésénél felmőködött fardoznak. A helyet, a felszerelési tárgyakat a művelődési ház adja, a vetélkedők helyezettjeinek jutalmazásáról a Városi Könyvtár gondoskodik, néha író-olvasó találkozókra is.

A Városi Könyvtárban dolgozik a klubvezetőnk is. Rajta kívül négytagú, évenként választott társadalmi vezetőség irányítja, szervezi a klub munkáját. Ezek a pajtások képviselnek bennünket a művelődési ház vezetőségválasztó közgyűlésén a feladatok között.

Az eltelt hét év alatt sok érdekes foglalkozásunk, sok kedves vendégünk volt. Találkoztunk Tóth Endre debreceni költővel, Hegedűs Géza, Hunyady József írókkal, más könyvtári gyermekklubban talál-

kozhattunk Kiss József Lászlóval, Szentiványi Jenővel és Varga Balázssal. Jelentős szerepet kaptak foglalkozásainkban az úttörőélet eseményei, évfordulói és egyéb nevezetes napok. Ezekre kiállításokkal, tablókészítési pályázatokkal, versenyekkel, beszámolókkal készültünk. Legjobban azokat a foglalkozásokat szerettük, amelyekre 2-3 klubtag önállóan készül. Ezek általában vetélkedők, pontszerző versenyek. A legjobb helyezettek díjazunk is.

Félévenként jelentetjük meg újságunkat „Klubhíradó” néven. Cikkeiket mi írjuk, azután klubvezetőnk átnézi, mit érdemes közölni, s ha minden rendben van, cikkeinket a Járműjavítóban sokszorosítják. Újságunkban az emlékező foglalkozásokról írunk, sokszor készített pályázatot, de nemegyszer itt lát napvilágot egy-egy társunk saját verse, rövid elbeszélése is.

Rendszeres vendégei klubunknak a volt tagok, akik most már középiskolások vagy szakmunkástanulók. Sohasem fogjuk elfelejteni azt a délutánt, amikor a klub ötödik éves születésnapját ünnepeltük, s erre az alkalomra két cukrásztanuló (volt klubtagok) egy gyönyörűen feldí-

szített, igazi tortát hozott nekünk, amelyen öt szál gyertya volt.

Minden évben, most már hagyományként, várjuk a Mikulást, rendezünk farsangi mulatságot, részt veszünk a Járműjavító gyermeknapján, s augusztusban közlünk a legjobb munkát végzők jutalomkiránduláson vesznek részt.

Miután könyvtárban jövünk össze, sok könyvet olvasunk, megismerjük a kézikönyvek használatát. Ezeket mind fel tudjuk használni az iskolai munkánkban is.

Nagyon jól érezzük magunkat a mi klubunkban. Azokat az úttörőket, akik szívesen megismerkednének velünk, akik kíváncsiak munkánkra, szeretettel meghívjuk, legyenek vendégeink egy szombat délutánon.

Bihari László
és Fűrő János 6. b oszt.
tanulók

Szoboszlói
Csapatfórum

A hajdúszoboszlói 2. sz. Általános Iskola 2382. sz. Zrínyi Ilona Úttörőcsapatának irodalmi szakköre Csapatfórum címmel sokszorosított lapot ad ki. Ebben a tanévben már a harmadik szám jelent meg.

Megtudhatjuk belőle a szaktárgyi vetélkedők és sportversenyek eredményeit. Nyolcadikosok nyilatkoznak benne pályaválasztási szándékaikról. Horicsányi Attila zánkai téli táborozásról, Páll Anikó francia úttörőkkel való találkozásáról ír.

Megtudhatjuk, milyen sikeres volt a farsangi karnevál, s hogy a csapat tagjai ebben a tanévben 3264 kiló papírt és 872 kiló vasat gyűjtöttek.

Megérkezett a zánkai nemzetközi gyermek-képzőművészeti és iparművészeti kiállítás katalógusa, amely közli, hogy Dóro Anna nyolcadikos bronz oklevelet nyert Párkositás című zsírkréna rajzával.

Az úttörőélet számos hírével, műsorajánlattal találkozhatunk még a Csapatfórum lapjain. A humoros rejtvenyrovot fejezi be a márciusban kiadott úttörőújságot.

Kulturális bemutató
Pocsajban

A pocsaji 1893. sz. Zrínyi Ilona Úttörőcsapat március 6-án tartotta meg kulturális bemutatóját. Különösen a kamarakórus mutatott be szép műsort, egyaránt elnyerte a zsűri és a közönség tetszését. A kórust Alföldi Zsoltné vezeti.

Jakab Mária

Alszanak-e téli álmat a medvék vagy sem? Hol és hogyan töltik el a telet? Az első kérdésre a válasz: olyan dermedt téli álmat, mint a kisemlősök, nem alsznak. Tény viszont, hogy tére elbújnak, vackot készítenek maguknak, életmódjuk ilyenkor csökken. A magasabb hegységekben élő medvék ritkábban mozognak. Legkorábban az ilyen időszakban a vemhes medvék bújnak el.

A hol kérdésre elterjedt hiedelem, hogy barlangba töltik a medvék a telet. Nos barlangban sohasem telelnek, mivel a nagyobb barlangüregeket nem tudják testükkel felmelegíteni. Jobban szeretik a kisebb mélyedéseket, sziklahasadéko-

kat, a fák gyökerei között megbúvó üregeket. Ilyen helyen letördelt gallyakkal „megágyaznak” maguknak.

A nöstény medve általában jó anya, szívesen táplálja kicsinyeit. Mégis néha előfordul, hogy kiköszíti a bocsot, amely természetes körülmények között menthetlenül elpusztul. A második képen látható mackót a hannoveri állatkert medvéje közzívette ki. Szerencsére gondjaiba vette a gondozó felesége, és tejfel felnevelte. A most 10 kilós barnamedve a lakásában él. Amikor anyja elhagyta, még csak 40 dkg súlyú volt. Kezdetben éjjel-nappal kétóránként táplálták.

(MTI Külföldi Képszolgálat — KS)

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

Newton

Isaac Newtonra, a nagy angol természettudósra halálának 250. évfordulója alkalmából emlékezünk. A Magyar Posta március 31-én három forint névértékű szelvényes bélyeget bocsát ki, amely a tudós arcképét ábrázolja. Mellette találjuk Newton egyik 1704-ben készített saját kezű rajzát, amely konvex lencsén át bocsátott fényt tárja elénk. Kass János grafikusművész a bélyeghez kapcsolódó szelvényen Newton Principia Mathematica című művének egyik ábráját idézi fel. A rajzon a műholdak indításának elvi megoldása látható, amint Newton logikailag levezette, és mellette megtaláljuk a mai gyakorlati megvalósítást: szovjet űrhajózási hordozórakéta indul útjára. Az érdekes kiadvány 4 bélyeg és 4 szelvényt tartalmazó ívekben készül, amelyek sakktáblaszerű elhelyezéssel (több változat a gyűjtők részére) az Allami Nyomdában állítanak elő három színben, ostszt eljárással.

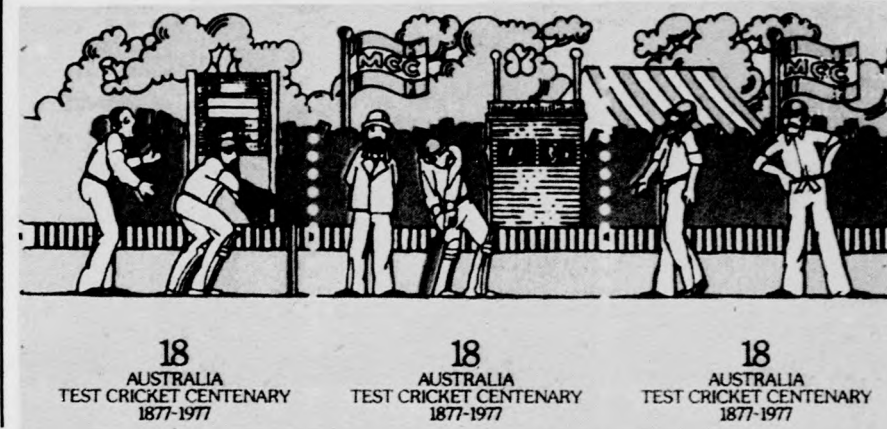
Hungarica

A cím a magyar vonatkozású bélyegek gyűjtésének rövid, szakszerű elnevezése, amit most Luxemburg és Franciaország postája is gazdagít. A kis területű nagyhercegség négyértékű sorozaton az európai szellemi élet azon kiválóságait mutatja be, akik a múlt században Luxemburgot felkeresték. A bélyegeket Goethe, Turner, Hugo és Liszt arcvonásai díszítik. Franciaország 1961 óta csodálatos műalkotások reprodukciójával kápráztatja el a gyűjtőket. A sorozat új szakaszához ért, az eredeti 1 frankos névértékű kettőre változott, ezennél pedig 3 lesz. Az első ilyen címlet Várhelyi Győző alkotását tárja elénk. A művész nemrég járt szülővárosában, Pécsen, ahol műveiből múzeumot állítottak fel.

Jogi esetek

Százezer forintnak megfelelő jutalom a nyomravezetőnek — hirdetik német szaklapok. A jutalom segítségével egy düsseldorfi bélyegüzlet betörőit szeretnék elcsípni, akik majd 3 milliót zsákmányoltak.

Az ítéleten még a tinta sem száradt meg, éveket kapott a bünszövetkező, amely a gyanútan rendelésként felvett előlegeket elulajdonította. Most új ötlet szerzett hét évet egy 31 éves csalónak. Az álgűjtő magas vételi árat kínál hirdetésben, és a beküldött filatelisták kincseket fizetés nélkül megtartotta.

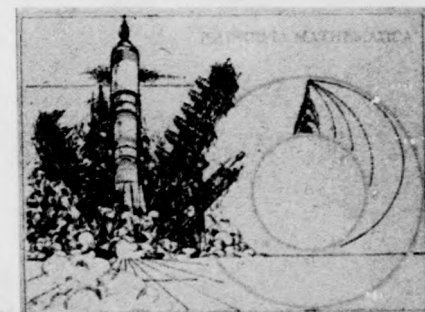
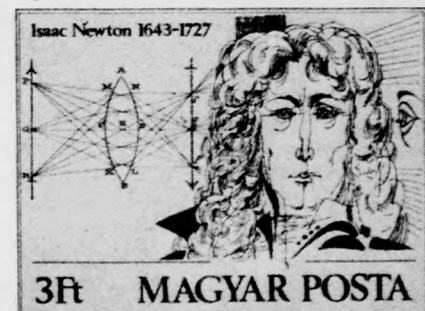
Innen-onnan

— Könnyű (?) dolguk lesz a madarakat ábrázoló bélyegek gyűjtőinek. AU-CEPS címmel olyan katalógus jelent meg az NSZK-ban, amely 140 ezer madarat ismert, közli a német-angol latin elnevezéseket. Alighog nagyon alkalmas az ilyen témájú bélyeggyűjtémények rendszerezéséhez.

— Dániában is alkalmazkodnak az egységes európai közlekedési előírásokhoz. Az új KRESZ bevezetését 1 Korona névértékű bélyegen is felszerelték.

— Hazánkban alig ismert sport a krikett, Ausztráliában viszont már első nemzetközi mérkőzésük centenáriuma köszöntik. Erre az alkalomra hatértékű sorozat jelent meg, amelyből öt összefüggően nyomtatva tárja elénk egy krikettközös jelenetét.

— Mit gyűjtünk? Dr. Jaeger, a német gyűjtők szövetségének elnöke a kevesek által keresett bélyegeket ajánlja. Az elnök javaslatát azzal indokolja, hogy ami nem divatos, azt a bélyeg viszonylag könnyen megszerezhetjük, és remélhetjük értékének növekedését.

Simon Emil:

A szépséges asztalos

Kulcslyukország két okból kapta furcsán hangzó nevét. Résztint azért, mert térképre rajzolt alakja megszólaság hasonlított egy kulcslyukhoz, részint meg azért, mivel ebben az országban nemhogy tilos, ellenkezőleg: kötelező volt a hallgatóság, a leselkedés. Így történhetett, hogy amikor az udvarmester a trónteremben elsőhajtotta magát, hogy: — „Ó, egék, most látom, milyen csúnyán szétrágtá a szű a királyi felség székét!” — fertály órán belül már mindenki tudta, hogy odavan az uralkodó ülőalkalmatossága. Csak a király, 7/C-edik Egereki Hubert nem tudta, mert éppen szundított még az ágyában, s azt álmotda nagy gyönyörűséggel, hogy paprikás krumplit eszik. Ilyesmit ugyanis sosem főztek az udvarban, mindig csak rák, csirke, kaviár meg torta szerepelt az étlapon. Szegény király szívesen végigevett volna még egy adagot a szalonnával, kolbásszal körített krumpliból, ámde csörögött az ébresztőóra, jelezve, hogy ismét elkezdi uralkodásának egy nehéz napja.

Nosza kikászálódott az ágyból, megmosdott, felöltözött, vonult a trónterembe. De már az udvarmester nem engedte, hogy a rendes székre telepedjék, egy kis számlira ültette a királyt.

— Nagy a baj, felség — panaszkodott szomorúan. — Szű rágtá szét a királyi székét, amely pedig ötven uralkodót is kiszolgált!

— Ez azért kisebb baj, mint a fogfájás vagy a szégyenségnünk — mondta a király. — Csináltatni kéne másikat — állapította meg bölcsességgel. — Nosza, keríts egy asztalt, aki új trónt készít nekünk.

Rohant az udvarmester, saját kezűleg szögezte ki a cédulákat mindenfelé. Eltelt egy hét, két hét, de bizony senki sem jelentkezett.

— Bizony, senkisé — jelentette szomorúan a királynak.

— Hogyan is jelentkezhetett volna — gurult méregbe az uralkodó —, amikor így írtad ki: „asztalozt”! Ki hallott ilyen mesterségről?

Elszégelyelte magát az udvarmester, hamarosan új cédulákat írt. Ahogy ezeket hordta szerte-szét, egyet kikapott a szél a kezéből, átrepítette a szomszéd királyságba, egyenesen Emőke kisasszony szobájába.

— Ó — mondta a királykisasszony —, én éppen kitanultam az asztalossgát, elmegyek hát Kulcslyukországba, legalább kitanuljak, miféle ember Hubert király!

Úgy is tett: asztalosnak öltözött, jelentkezett az udvarmesternél, aki ha, rarasan megjelentette a királynak, hogy készült már az új trónszék, meghozza ügyeskezű, de szépséges mester dolgozik rajta. Két hét alatt meg is lett, s olyan csodálatosra sikeredett, hogy nem győzték bámulni a kíváncsiszók. Mondja, csak úgy halkan, Emőke:

— Igazán eljöhetne az udvarmester, átvehetné, ki is fizethetné.

Hát, alig pergett szájából az utolsó hang, már ott is volt az udvarmester. Megnézte a széket előlről, hátulról, minden oldalról, és gyönyörűnek találta. Azonnal intézkedett is, hogy az udvari fuvaros szállítsa a trónterembe.

— Nem addig, amíg az árát ki nem fizeted! — mondta Emőke asztalos.

Az udvarmester keserűen kacagni kezdett.

— Kifizetni? Hiszen egy fityingünk sincs a kincstári ládában. Olyan üres az, hogy az egerek lakoznak benne! Csak el ne árul a szomszéd király lányának!

— Akkor pedig nincs szék, inkább szétvágom, meggyújtom, még ha a guta úti is meg öfelségét! — mérgelődött Emőke.

— Micsoda? — kakaskodott vörös képpel az udvarmester —, hogy ez a csupasz képű asztaloslegény így sétegeti az ő királyt?! Nosza, fogjátok, vessétek a tömlőcbe! — Röggvest rohant a királyhoz, elpanaszolta neki a történeteket. Az uralkodó pedig így szólt:

— A széket lefogalom, elkobzom, ennek a pimasz asztalosnak meg csapjatok huszonhatot a fenekére, aztán kergessétek ki az országból!

Előhozták Emőket a tömlőcbe, rá is csaptak volna, ha nem abban a pillanatban jelentik, hogy a szomszéd király érkezett meg látogatóba. Amikor a királyi udvarba belépett, rögtön észrevette Emőket, akit asztalos áruházában is felismert. Odakiáltott neki:

— Emőkém, édes lányom!

— Királyi apám! — szólt vissza a lány, kiszakítva magát őrzői gyűrűjéből.

Kulcslyukország királyának megdöbbenésében leesett az álla. Hebegett-habogott, próbált mosakodni, de hiába. Emőkét hazavitte az édesapja, Hubert király meg hopton maradt. Azóta is, ha az új trónszékbe telepszik, úgy érzi, mintha az udvari főszakács forró rétesűtő tepsijén ücsörögne.

A MAGY

Kitűn

kos

DÍSZU

Hazán

Legnagyobb nemz. aprilis 4. felszabadu. fordulója megünne. az ország. A városok. ban, a munkahelyek. ünnepeken emlé. szabadságról esle. kintenek vissza ar. szakra, amelyet 194. kig ível át történelm.

A hagyományos. gel közönlő a főváro. is felszabadulánk. Az ünnepi díszbe. egyik látványossága. díszkivilágítás. Az e. mából április 2-án. sal vonják fel az áll. Országház előtti Kos. ren, a munkások. zászlatját pedig a Gel. állami zászlónál 3-án. ben zenés őrsváltás.

Az újkori történe. emelkedőbb dátuma. elő megemlékezések. előbb megkezdődnek. mányosan a felszaba. ségekhez fűződik a k. mint művészi címek. mint az irodalmi és. jak adományozása. március 31-én kerü. ton, április 2-án, a. kítüntetéseket nyúj. párt és a kormány. jelenlétében.

Ifjúkom

az

A Debrecen MÁV. ség oktatótermében. KISZ-küldöttgyűlést. len nyolcvanegen. enökségben foglalta. egy pártbizottság, a. bizottság, az igazgat. másfőnökség képvis. dósítónk, ifj. Kovács.

A MÁV üzemi. 1976-os munkájáról. kár beszélt. Mint mo. mintegy nyolcszáz. KISZ-nek. Kiemelt. a kommunista jelleg. talok eszmei, politik. lődésének tudatos ir. se. A titkár az 1976. és eredményesnek e.

A küldöttgyűlésen. megemlékeztek 1957. ről, amikor 57 tagga. KISZ-alapszervezet. végrehajtott szolgál. talok gondjairól, a K. lálásnak 20. és a Nag. lialista Forradalom. nak méltó megünne. cukorgyár építéséne. séről.

Kálmán Mihály, bizottság osztályvez. egyéni vállalásról, m. jön az a kollektív. Edzett ifjúság ne ma. szó, a mozgásban. a fiatalok, s azt se. gassák a gazdasági

Akikről Debrecen utcáit elnevezték

SINAY MIKLÓS

Debrecen legnépesebb lakónegyedének, a vénkeri lakótelepnek a központjában húzódik a Sinay Miklós nevű utca. (Az új városrész kialakítása előtt is megvolt a Sinay utca a Vénkertben: L-alakban a Hámán Kató út és a Dózsa György út között.)

Az arra járókban, mint bennem is — az utca névtábláját megpillantva — bizonyára megfogalmazódott a kérdés: ki volt az utca névadója?

Ez a kíváncsiság késztetett a megsárgult, porosodó lapok közötti „búvárokodásra”.

***

A XVIII. század második felében a debreceni tanárok munkásságára is hatott már a francia felvilágosodás eszmei befolyása — már amennyire azt az egyházi keretek megengedték. A felvilágosodás politikájának új iskolaezmei s az államhatalom részéről jött szorongatások ösztönző erővel hatottak a kollégium avult tanítási rendszerének korszerűsítésére. Így készült el 1770-ben a kollégium első, nyomtatásban is megjelent tanterve, a „Methodus”.

Az idő tájt voltak a kollégium tanárai: Hatvani István, Szilágyi Sámuel, Weszprémi István és Sinay Miklós.

Sinay Miklós a kollégium III. tanszékének a tanára. A tanszék 1660-ban, Apafi Mihály fejedelem sóalapítványán épült, a filozófiai tudományok előadására. Sorsa igen küzdelmes, mert fenntartási alapjához századokon át nem tud hozzájutni. Terhét a város, majd az egyházkerület viselte (1855-ben megszűnt).

Sinay Miklós Hajdúbagason született 1730-ban. Atyja Sámuel, bagosi földbirtokos volt, aki a hét-éves háborúban mint főkölő nem vesztett részt. Többet nem tudunk róla.

Alsóbb iskoláit szülőhelyén és Derecskén járta. Ezután 1746-ban iratkozott felsőbb tanulmányokra a debreceni kollégiumba. Tehetséges, már a tanulmányok alatt is tanúbizonyságot tett. Tanárai közül említésre méltó a később püspöki székbe emelkedett Szilágyi Sámuel, P. Szathmáry István, s a legendás hírű fizikus, Hatvani István.

Már ekkor nagy szeretettel foglalkozott történelmi tanulmányokkal. Később külföldi időzése alatt is ügyszólván egyedül történelmi előadásokat hallgatott, s forrásanyagot gyűjtött.

A régi kollégiumi szokás szerint tanulmányai végeztével rektorára ment ki (vidéken tanított), s mielőtt elegendő pénzösszeget birtokába jutott, felkereste a külföldi egyetemeket.

1755 őszén a mai viszonyok között is feltűnő tudományos felkészültséggel indult el: a 25 éves ifjú görög, latin, francia és német nyelveken értett és beszélt. Első állomása Bécs volt, hol egyetemi előadásokat hallgatott, és szorgalmasan dolgozott a császári könyvtárban. A következő iskolai évet már Angliában, a híres oxfordi egyetemen tölti. Innen Grönigenbe ment. 1758 végén került haza, egész halom értékes jegyzettel, külföldről hozott munkákkal.

A tudós ifjúknak nem sokáig kellett a megélhetés felől aggódni. A kunmadarasi eklézsia választotta meg papjának. Helyét 1759. március utolsó napjaiban el is foglalta.

Alig telt bele egy esztendő, a debreceni főiskola meghívta a görög és latin irodalom és történelem tanszékére. 1760. április 29-én tartotta meg székfoglaló beszédét. Ettől kezdve 30 esztendőig buzgó és eredményes munkálkodással tett tanúbizonyságot róla, hogy a főiskola választása nem esett méltatlanra, mikor a nemrégiben meg tanítványt volt tanárai mellé társul jelölt ki. Tanári munkásságáról eltértek a vélemények. Némelyek megrótták terjedős, részletező előadási modorát, emiatt — mint Kazinczy írja — 18 esztendő alatt a történelemben csak a harmadik századig jutott el.

Ellenfelei, mikor 1790-ben köz-

te és az egyházkormányzatban helyüket féltő világi urak között a harc kitört, tanári működését is gáncsolni igyekeztek, s ezt az előadási modorát sokszor használják fegyverül lekicsinylésére. Ekkor terjesztették el róla azt az adomást, hogy az ókori történet előadásába annyira belemelegedett, hogy csupán Nagy Sándor Buképhalosz nevű lováról két héti prelegált. Az bizonyos, hogy pl. az egyetemes történelmet 20 év alatt sem fejezte be, oly mindegyre kiterjedt részletességgel tárgyalta a korszakokat. Legfeljebb annyit lehetett volna a szeméremet vetni, hogy a tudós elmélyedését félbe engedte kerülni a tanári tudatos munkának.

Kéziratban meglevő — részben feldolgozatlan — adatgyűjtés tanúskodik róla, mely hihetetlen hangsúlyzalommal gyűjtötte egybe innen-onnan adatait. A tiszántúli egyházkerület levéltárában 17 vaskos kötet, a Nemzeti Múzeum kézirattárában, a marosvásárhelyi Teleki könyvtárban számos kézirata, a debreceni Református Kollégium kézirattárában több mint 50 kézirata bizonyítja bámulatos szorgalmát.

Sinayban egyháztörténeti forrástanulmányai érleltek meg azt a gondolatot, hogy a protestáns egyházkormányzat az ő korában hibás útra tévedt, s hogy vissza kell vezetni a szerinte egyedül helyes alapra. Úgy vélte, hogy az egyházkormányzat tiszte egyedül és kizárólag az egyház szolgálja, tehát a papoké. A világi urak részvétele későbbi fejlődés, melynek a protestáns egyház ősi törvényeiben nincsen alapja. Ezt a gondolatát ő nem titkolta el, sőt nyíltan hirdette, amivel a papság körében nagy népszerűséget, a világi vezetők között annál nagyobb ellenszenvet, sőt engesztelhetetlen haragot ért el. Pedig a XVIII. sz. második felében úgyszólván feszült volt a viszony a két fél, a papság és a világiak között.

A küzdelem első hullámhosszát — éppen ez év januárjában volt 200 éve — a Raito Educationis megjelenése adta. A Kollégium határozottan szembeszállt az állami tantervvel, s tiltakozott a Kollégiumra való kiterjesztése ellen.

A Ratio ellen folyó küzdelem elkeseredésének épp a tetőfokán járt, amikor azok a fegyvertársak, akik az „állami támadásokat” vállalva fogták fel, az iskola belső ügyeiben egymással elvi ellenségekként kerültek szembe. Az egyik tábor vezére Sinay Miklós, a másiké Domokos Lajos volt; belső érték tekintetében egyformán kiváló, gondolkodás szerint azonban két ellentétes férfiú.

Domokos Lajos, Domokos Márton főbíró fia vezérségre termett, talantumos ember volt, akit a József császár rendeletei ellen való izgatásai miatt buktatott ki a főbírói székéből az udvari párt. József császár halála után a főiskola curator primarius, akinek érdeme, hogy 1797-ben a magyar tanítási nyelvet behozták a főiskolába, s hogy tanszékeinek száma egy bölcselivel s az első jogi tanszékkel szaporodott. Később Bihar megye alispánja s országgyűlési köve volt.

Az a világnézet ellentét, mely a barokk és a felvilágosodás határmezsgyéjén a szellemi élet minden vonatkozásában csak kisebb-nagyobb kirobbanások árán jutott el a kiegyenlítődséig nyugalmához, Debrecenben Sinay és Domokos személyén keresztül ütközött össze.

Ez a harc egyike volt a legérdekesebb közéleti küzdelmeknek, melyeket valaha a protestáns egyház kebelében megvívott. Nagy elmék, makacs jellemek mérték össze erejüket. Drámai fordulatok tettké élénkkel a szenvedélyes küzdelmet, melyben a magára hagyott Sinay végre is alulmaradt. 1790-től egész élete végéig ez a harc tartotta lekötte minden erejét. 18 munkás esztendőt foglalt le életéből.

Az egyházkormányzat összetételére vonatkozó nézetkülönbség mellett ellentét volt köztük a Kollégium tanítási rendjéről is. Sinay történelmi szemléle-

tél annyira a múltban élt, hogy közben nem vette észre kora új törekvéseit, a megváltozott idők jeleit, s így a helyes következményeket sem vonta le a maga személye és az általa képviselt eszmék, intézmények számára. Domokos viszont a haladás sarokköve, a hagyományos tekintélyek dacos ellenfele, az alkotmányos törekvések szószólója. Pedig nem pusztán az „új methodusok csinálása” forgott itt szóban, hanem azoknak a visszásságoknak a megszüntetésére is, melyek egyaránt származtak a professzorok személyét érintő és attól független okokból (pl.: tanterem- és tankönyvhiány stb.).

Az efféle visszásságok megszüntetése volt a superintendencia célja azzal, hogy 1782-ben elkészült a Kollégium első tanrendje az: ORDO STUDIORUM. Ezt a tanrendet a professzorok ellenérzéssel fogadták. Ezzel megkezdődött a professzori kar és a superintendencia közt az áldástalan huzavona, mely feldagad a lelkesek és nem lelkesek egyházkormányzati harcává, és végül Sinay és Domokos személyes küzdelmévé fajul.

1791. május 2-án püspöknek választják az egyháziak. A világiak viszont szavazataikat nem adják rá, így nem is ismerik el törvényesen az egész választást. A királyi megbízott (dr. Orczy József) hivatalosan is érvénytelennek minősíti Sinay választását. Alig két hónapig tartott püspöksége.

Sinay megválasztásának szabályszerűségéhez szó fért ugyan, tanári hivatalát azonban 30 esztendőn át becsülettel töltötte be — abból is kitenni őt kegyetlenségűszámba ment.

Sinay fellebbezett a helytartó-tanácshoz, mely 1800. szeptember 13-án kelt leiratában véget vetett a több mint egy évtizedig tartó huzavonának. Hosszú tanári szolgálataira való tekintettel valamelyes nyugdíjat rendelt a beteges, elöregedett Sinaynak. A szerencsétlen, sorsüldözött ember megértte, hogy volt tanítványainak könyörömadományain és királyi kegydíjon tengette életét. 78 éves korában, 1808. június 27-én halt meg. A kor egyik legnagyobb tudását, egyszerű faközseken kísérte ki a Péterfia utcai temetőbe a nem nagyobb számú közönség, mint amennyit családja és közvetlen szomszédsága alkotott.

Díószegi Sámuel, a messze híres tudós és szépszájú debreceni prédikátor parentál föltöte, s búcsúztatta el rokonaitól, barátaitól és ellenségeitől.

***

Sinay életpályája valóságos tragédia.

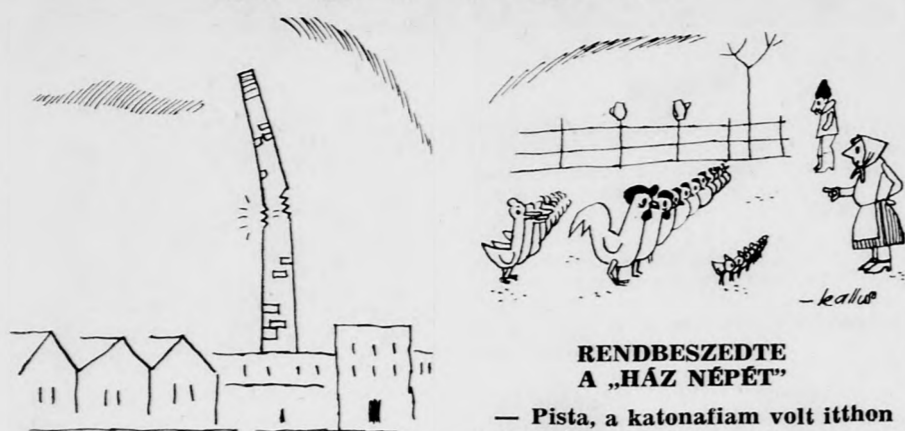
Egy eszmének szentelte életét: annak, hogy a protestáns egyházkormányzatban egyedül az egyházi vezetése és uralma jusogult. Ezért áldozott nyugalmat, munkás éveket, túrt érte üldöztetést, kicsufolást, kockára tette érte hivatalát, egészségét.

Pedig ezt az eszmét feltámasztani nem lehetett. S ez volt az ő tragikum.

A kizárólagos papi vezetés az egyházkormányzatban a protestáns egyházaknak egy korábbi túlhaladott fejlődési foka volt. Ezt a fejlődést megakasztani, sőt egy korábbi fokra visszavonulást, az erőt meghaladó feladat volt. A korszak, a felvilágosodás korában éppen ellene munkált, ezzel kellett Sinaynak megküzdenie. Hogy elbukott, a magánember szempontjából sajnáltni való lehetett, de nem az egyetemes fejlődés szempontjából. Sinayt tehát voltaképpen nem Domokos és a világi urak hatalmaskodása buktatta el, hanem a haladó idők kezeke tiporta maga alá.

Ha mint egyházpolitikusként élete elhibázott volt is, ha munkássága e téren nem a haladás szolgálatában állott, s így nem is volt eredményes, mint tudóst méltányolnunk kell.

Dr. Szűcs Lászlóné

RENDBESZEDTE A „HÁZ NÉPET”

— Pista, a katonafiam volt itthon szabadságon...

KEZDŐ, DE LELKIHSMERETES ÉPÍTÉS

Mérnök: — De ember, ez csak egy gyűrődés volt a tervrajzon...

APA

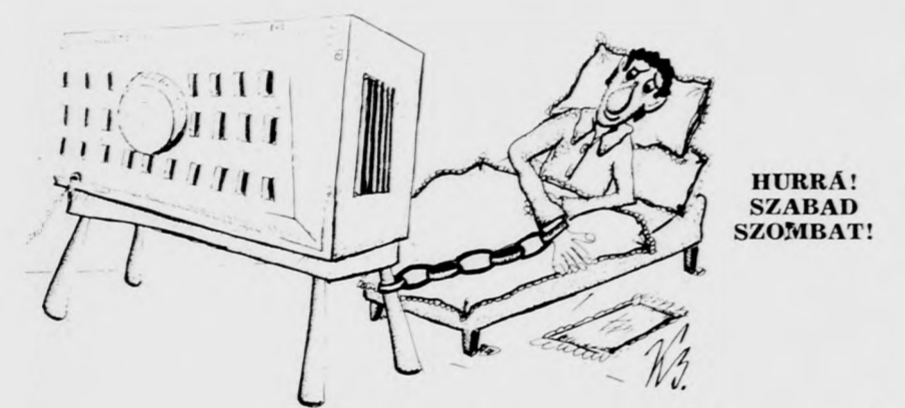
ÉS

FIA

1977...

Apa és fia

RÖVID FÁTYOL A DIVAT...

HURRÁ! SZABAD SZOMBAT!

Simon Lajos:

JÁTÉK

Úgy látszik, örökéletű az országos társasjáték, a Kicsoda-micsoda? — lehetséges, hogy magam is részese leszek egyszer, ha nem is a tévében — ott már befejeződött —, hanem valahol másutt, tehát amolyan edzéseként szemügyre veszem a hőlyget az eszpresszó félhomályában. Próbálom megállapítani róla: kicsoda-micsoda.

Húsz és harminc közötti a hőly. Inkább szép, mint csúnya, a frizurája inkább vörös, mint szőke, a szeme inkább kék, mint zöld, de akár kék, akár zöld, meglehetősen csillog. A szája akaratosan görbül, az orra inkább pisze, mint hosszúkás, füle normális, fogzata rendes, különös ismertetőjele nincs, ha csak nem említjük meg a bal szemé alatti picinyke barna foltocskát, amit intelligens emberek széxpilnek neveznek. A blúza feszes, a szoknyája inkább mini, mint maxi, cipője importáru, vagy a budapesti Luxusból, vagy ki tudja honnan.

Mindezekből természetesen még semmit sem tudnék megállapítani. Csakhogy a hőly rendel egy duplát. Magyarul, szintiszta magyarul beszél. Ebből megtudom, hogy anyanyelve magyar. Később a táskájában kotorász, s mert nem talál valami fontos dolgot, egyenként kirakja cókómkáját az asztalra. Látom, hogy a tűkór, a fésű, a rúzs és az ilyen-olyan papírok halmazában ott van a személyi igazolvány is,

ugyanolyan, mint az enyém, tehát a hőly kétségkívül magyar állampolgár. Végeztül csak megtalálja a keresett tárgyat: golyóstollat, jegyzetfüzetet. Gyors mozdulattal a füzetbe firkant valamit. Ebből megállapítom, hogy írni-olvasni tud. Am ez a tény nem szűkíti, inkább bővíti a kört, hiszen aki írni-olvasni tud, az sok minden lehet. Lehet például tudományos kutató is, lírai költő is. Az első feltételt persze kizárja a hőly életkora, a második lehetőségét pedig elveti bennfentességem, ugyanis e házban minden valamire való lírai költőt ismerek, ha másképpen nem, hát fényképről. Ellenben lehet bedolgozó, icpicikét pihengető anyagbeszerző, hiszen — talán nem sértődnek meg e foglalkozási ágak derék dolgozó, amiért leírom — őket sem személyesen, sem fénykép alapján nem ismerem.

A vaksötétben tapogatózónak talán holtom napjái is, de a hőly váratlanul segítségemre siet. Előbb körülpillant, hogy nincs-e a láthatáron illetéktelen illetékes, majd óvatosan felém biccent, bátorít, hogy nyugodtan közelíthetek hozzá. Ebből megtudtam, hogy kicsoda. Hátra volt még megtudnom a kérdés másik felét, hogy kicsoda. Am ez örök titok marad előttem, mert dacosan nemet intek a hőly invitalására. Nem vagyok nagy igényű, nekem a félsiker is elég.